

ISSN 2411-8753 (Print)
ISSN 2710-3633 (Online)

АБЫЛАЙ ХАН АТЫНДАҒЫ
ҚАЗАҚ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚАТЫНАСТАР
ЖӘНЕ ӘЛЕМ ТІЛДЕРІ УНИВЕРСИТЕТІ

ХАБАРШЫСЫ

“ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚАТЫНАСТАР ЖӘНЕ
АЙМАҚТАНУ” СЕРИЯСЫ

ИЗВЕСТИЯ

КАЗАХСКОГО УНИВЕРСИТЕТА
МЕЖДУНАРОДНЫХ ОТНОШЕНИЙ И
МИРОВЫХ ЯЗЫКОВ ИМЕНИ АБЫЛАЙ ХАНА

СЕРИЯ «МЕЖДУНАРОДНЫЕ ОТНОШЕНИЯ И
РЕГИОНОВЕДЕНИЕ»

BULLETIN

OF KAZAKH ABLAI KHAN UNIVERSITY OF
INTERNATIONAL RELATIONS AND
WORLD LANGUAGES

SERIES “INTERNATIONAL RELATIONS AND
REGIONAL STUDIES”

ISSN 2411-8753 (Print)
ISSN 2710-3633 (Online)

I (43) 2021

АБЫЛАЙ ХАН АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚАТЫНАСТАР ЖӘНЕ
ӘЛЕМ ТІЛДЕРІ УНИВЕРСИТЕТИ
КАЗАХСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ МЕЖДУНАРОДНЫХ ОТНОШЕНИЙ И
МИРОВЫХ ЯЗЫКОВ ИМЕНИ АБЫЛАЙ ХАНА
KAZAKH ABLAI KHAN UNIVERSITY OF INTERNATIONAL RELATIONS AND
WORLD LANGUAGES

1 (43) 2021

ISSN 2411-8753 (Print)

ISSN 2710-3633 (Online)

Абылай хан атындағы ҚазХҚжӘТУ

ХАБАРШЫСЫ

«ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚАТЫНАСТАР және
АЙМАҚТАНУ» сериясы

ИЗВЕСТИЯ

КазУМОиМЯ имени Абылай хана
серия «МЕЖДУНАРОДНЫЕ ОТНОШЕНИЯ и
РЕГИОНОВЕДЕНИЕ»

BULLETIN

of Ablai Khan KazUIRandWL
series “INTERNATIONAL RELATIONS and
REGIONAL STUDIES”

Алматы
«Полилингва» баспасы
2021

© «Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері университеті» Акционерлік қоғамының «Абылай хан атындағы ҚазХҚжӘТУ Хабаршысы-Известия» ғылыми журналының «Халықаралық қатынастар және аймақтану» сериясы таралымы, Қазақстан Республикасының Инвестициялар мен даму жөніндегі министрліктің Байланыс, ақпараттандыру және ақпарат комитетінде тіркелген. Алғашқы есепке қою кезіндегі нөмірі мен мерзімі № 674, 18.05.1999 ж. Тіркелу күзлігі 10.04.2015 жылғы № 15196-Ж

Бас редактор

Құнанбаева С.С., филология ғылымдарының докторы, профессор,
ҚР ҰҒА-ның академигі, Алматы, Қазақстан

Жауапты редактор

Шаймарданова З.Д., тарих.ғ.д., доцент, Абылай хан атындағы ҚазХҚжӘТУ,
Алматы, Қазақстан

Редакция алқасы мүшелері

Абсаптаров Г.Р., саяси ғ.к., доцент, Абылай хан ат. ҚазХҚжӘТУ, Алматы,
Қазақстан

Аллез Г., доктор PhD, Әлеуметтік ғылымдар жоғары мектебі, Париж,
Франция

Аренова А.А., Алматы қаласындағы ҚР СІМ өкілдігінің саяси тобының
жетекшісі, Алматы, Қазақстан

Байсұлтанова К.Ш., саяси ғ.к., профессор, Абылай хан ат. ҚазХҚжӘТУ,
Алматы, Қазақстан

Бүлекбаев С.Б., филос.ғ.д., профессор, Абылай хан ат. ҚазХҚжӘТУ, Алматы,
Қазақстан

Галиев А.А., т.ғ.д., профессор, профессор, Абылай хан ат. ҚазХҚжӘТУ,
Алматы, Қазақстан

Гессе Р., философия докторы, с.ғ.д., хабилизиттік профессор, Фрайбург
университеті, Германия

Жабина Ж.Р., с.ғ.д., доцент, Қазақстан Республикасы Тұңғыш Президенті
- Елбасының кітапханасының Халықаралық қатынастар қызметі, Нұр-Сұлтан,
Қазақстан

Зиркер Д. (Zirker D.), PhD, Вайкато Университеті, Жаңа Зеландия / Waikato
University, Hamilton, New Zealand

МакКленнен С. (McClennen S.), PhD, Пенсильвания Университеті,
Филадельфия, АҚШ/ University of Pennsylvania, Philadelphia, USA

Хорак С. (Horak S.), PhD, Карлов Ун-ті, Прага, Чех Республикасы, Charles
University, Prague, Czech Republic

Шабаль П. (Chabal P.), PhD, Гавр Университеті, Франция / Le Havre University,
France, Гавр, Франция

Шуқыжанова А.Н., PhD, Абылай хан ат. ҚазХҚжӘТУ, Алматы, Қазақстан

Шығарылымға жауапты

Джекебаева М.А., филос.ғ.к., доцент, Абылай хан атындағы ҚазХҚжӘТУ,
Алматы, Қазақстан

© Научный журнал «Известия» КазУМОиМЯ имени Абылай хана, серия «Международные отношения и регионоведение» Акционерного общества «КазУМОиМЯ имени Абылай хана» зарегистрирован в Комитете связи, информатизации и информации Министерства по инвестициям и развитию Республики Казахстан. Номер и дата первичной постановки на учет № 674, 18.05.1999 г. Регистрационное свидетельство № 15196-Ж от 10.04.2015 г.

Главный редактор

Кунанбаева С.С., ректор КазУМОиМЯ им. Абылай хана, академик НАН РК,
доктор филологических наук, Алматы, Казахстан

Ответственный редактор

Шаймарданова З.Д., д.и.н., доцент, КазУМОиМЯ им. Абылай хана, Алматы,
Казахстан

Члены редакционной коллегии

Абсаттаров Г.Р., к.полит.н., профессор, КазУМОиМЯ им. Абылай хана,
Алматы, Казахстан

Аллез Г., доктор PhD, Высшая школа социальных наук, Париж, Франция

Аренова А.А., руководитель политическоей группы Представительства МИД
РК в г. Алматы, Алматы, Қазақстан

Байсултанова К.Ш., к.полит.н., профессор, КазУМОиМЯ им. Абылай хана,
Алматы, Казахстан

Булекбаев С.Б., д.филос.н., профессор, КазУМОиМЯ им. Абылай хана, Алматы,
Казахстан

Галиев А.А., д.и.н., профессор, КазУМОиМЯ им. Абылай хана, Алматы,
Казахстан

Гессе Р., доктор философии, хабилитированный доктор политических наук,
профессор, Фрайбургский университет, Германия

Жабина Ж.Р., д.п.н., доцент, Служба международных связей Библиотеки
Первого Президента Республики Казахстан - Елбасы, Нур-Султан, Казахстан

Зиркер Д. (Zirker D.), PhD, Университет Вайкато, Новая Зеландия / Waikato
University, Hamilton, New Zealand

МакКленнен С. (McClennen S.), PhD, Пенсильванский Университет,
Филадельфия, США / University of Pennsylvania, Philadelphia, USA

Хорак С. (Horak S.), PhD, Карлов Ун-т, Прага, Чешская Республика, Charles
University, Prague, Czech Republic

Шабаль П. (Chabal P.), PhD, Университет Гавра, Франция / Le Havre University,
France, Гавр, Франция

Шукыжанова А.Н., доктор PhD, КазУМОиМЯ им. Абылай хана, Алматы,
Казахстан

Ответственный за выпуск

Джекебаева М.А., к.филос.н., доцент, КазУМОиМЯ им. Абылай хана, Алматы,
Казахстан

© Scientific journal «Bulletin» of Ablai khan KazUIR&WL. Series «International Relations and Regional Studies» of JSC “Ablai khan Kazakh University of International Relations and World Languages” is registered in Communication, Informatization and Information Committee of Ministry for Investment and Development, Republic of Kazakhstan. Number and date of first registration №674, from 18.05.1999. Certificate N 15196 – G, 10.04.2015.

Editor in chief

Kunanbayeva S.S., Doctor of Philology, Professor,
Academician of NAS of the RK, Almaty, Kazakhstan

Executive Editor

Shaymardanova Z.D., d.of hist. sc., associate professor, Ablai khan KazUIRandWL,
Almaty, Kazakhstan

Responsible for issue

Jekebayeva M.A., c.philos.sc., ass.professor, Ablai khan KazUIRandWL, Almaty,
Kazakhstan

Editorial team members

Absattarov G.R., cand.ofpolit.sc., professor, Ablai khan KazUIRandWL, Almaty,
Kazakhstan

Arenova A.A., Chief of political group, Representation of MFA of the RK in Almaty,
Almaty, Kazakhstan

Baysultanova K.Sh., cand.ofpolit.sc., professor, Ablai khan KazUIRandWL, Almaty,
Kazakhstan

Bulekbaev S.B., D.of philos.sc., professor, Ablai khan KazUIRandWL, Almaty,
Kazakhstan

Galiev A.A., d. of hist.sc., professor, Ablai khan KazUIRandWL, Almaty, Kazakhstan

Chabal P., PhD, Le Havre University, France

Hallez X., PhD, EHESS, Paris, France

Hesse R., Dr. of philosophy, Habilit. Prof. of Pol/ sciences, Freiburg University,
Germany

Horak S., PhD, Charles University, Prague, Czech Republic

McClennen S., PhD, University of Pennsylvania, Philadelphia, USA

Mukan S., PhD, UIB, Almaty, Kazakhstan

Shukyghanova A., PhD, Ablai khan KazUIRandWL, Almaty, Kazakhstan

Zhabina Zh.R., D. of polit.sc., associate professor, International Cooperation
Department, the Library of the First President of the Republic of Kazakhstan - Elbassy,
Nur-Sultan, Kazakhstan

Zirker D., PhD, Waikato University, New Zealand

Responsible for issue

Jekebayeva M.A., c.philos.sc., ass.professor Ablai khan KazUIRandWL, Almaty,
Kazakhstan

moregion.bulletin@ablaikhan.kz

МАЗМУНЫ / СОДЕРЖАНИЕ / CONTENT

I Бөлім. ДҮНИЕЖҮЗІЛІК САЯСАТ ЖӘНЕ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚАТЫНАСТАР Раздел I. МИРОВАЯ ПОЛИТИКА И МЕЖДУНАРОДНОЕ ОТНОШЕНИЯ I Part. WORLD POLITICS AND INTERNATIONAL RELATIONS

Kurbonov S.Y. Practices of higher education institutions in Central Asia to support student volunteerism during the Covid-19	7-15
Курбонов С.Ю. Практика вузов Центральной Азии по поддержке студенческого волонтерства во время Covid-19	7-15
Курбонов С.Ю. Covid-19 кезінде студенттік волонтерлікті қолдау бойынша Орталық Азия жоғары оқу орындарының тәжірибесі	7-15
Abdullayeva M., Kagazbayeva E.M. Prospects of tourism development in the Republic of Korea	16-23
Абдуллаева М., Кагазбаева Э.М. Перспективы развития туризма в Республике Корея	16-23
Абдуллаева М., Қагазбаева Э.М. Корея Республикасында туризмді дамыту перспективалары	16-23
Садыханов И.Б. Риск как постоянная составляющая международных отношений	23-32
Садыханов И.Б. Тәуекел халықаралық қатынастардың тұрақты компонент ретінде	23-32
Sadykhanov I.B. Risk as a permanent component of international relations	23-32
Жанақова Н.Т. «Мәдени мұра» – ұлттық бірегей жоба	32-40
Жанақова Н.Т. «Культурное наследие» – уникальный национальный проект	32-40
Zhanakova N.T. Cultural heritage - a unique national project	32-40
Karaeva D., Kagazbaeva E.M. China: transition to «advanced modernization» in the conditions of de-globalization	40-49
Караева Д.Х., Кагазбаева Э.М. Китай: переход к «опережающей модернизации» в условиях деглобализации	40-49
Караева Д.Х., Қагазбаева Э.М. Қытай: жаһандандыру жағдайында «озық модернизацияға» көшу	40-49
Бақтығалиева Х.Б. Халықаралық қатынастардың қазіргі жүйесіне саяси моральдың әсері	49-54
Бақтығалиева Х.Б. Влияние политической морали на современную систему международных отношений	49-54
Baktygaliyeva K.B. The effect of political morals on the current system of international relations	49-54

II Бөлім. ШЕТЕЛДІК ЗЕРТТЕУЛЕР Раздел II. ЗАРУБЕЖНЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ II Part. FOREIGN STUDIES

Salahuddin Hamidi, Abzhaparova L.Zh. The consequences of withdrawal of international forces from Afghanistan (afghan peace process)	55-64
--	-------

Хамиди С., Абжапарова Л.Ж. Последствия вывода международных сил из Афганистана (афганский мирный процесс)	55-64
Хамиди С., Абжапарова Л.Ж. Халықаралық күштердің Ауғанстаннан шығарылуының салдары (ауған бейбітшілік процесі)	55-64

III Бөлім. ЖАС ҒАЛЫМДАР ЗЕРТТЕУЛЕРІ ЖӘНЕ ГЕОСАЯСАТ
Раздел III. ИССЛЕДОВАНИЯ МОЛОДЫХ УЧЕНЫХ И ГЕОПОЛИТИКА
III Part. RESEARCH OF YOUNG SCIENTISTS AND GEOPOLITICS

Оразханова Н.К. Интернет желісіндегі терроризм	65-72
Оразханова Н.К. Терроризм в сети интернет	65-72
Orazhanova N.K. Terrorism on the internet	65-72

Жумагазиева М.Ж. Қазақстанның эмиграция мәселесінің қазіргі таңдағы ахуалы қандай?	73-81
Жумагазиева М.Ж. Какова текущая ситуация в эмиграции Казахстана?	73-81
Zhumagazieva M.Zh. What is the current state of Kazakhstan's emigration problem?	73-81

Ахмедов Н.Р., Рахманова Г.Б. ЕС в Центральной Азии: стратегия в контексте нового партнерства	81-88
Akhmedov N.R., Rakhmanova G.B. The EU in Central Asia: a strategy in the context of new partnership	81-88
Ахмедов Н.Р., Рахманова Г.Б. Орталық Азиядағы ЕО: жаңа серіктестік контекстегі стратегия	81-88

Мухамедьярова А.Г. Халықаралық саудадағы протекционизм	88-93
Mukhamedyarova A.G. Protectionism in international trade	88-93
Мухамедьярова А.Г. Протекционизм международной торговли	88-93

Tagoev A. Foreign policy of North Korea after Kim Jong-Un came to power	94-104
Тагоев А. Внешняя политика КНДР после прихода к власти Ким Чен Ына	94-104
Тагоев А. Ким Чен Ын билікке келгеннен кейінгі ҚХДР сыртқы саясаты	94-104

Секен Д.К. Проблемы миротворчества в XXI веке	105-111
Секен Д.К. XXI ғасырдағы бітімгершілік мәселелері	105-111
Seken D.K. The challenges of Peacekeeping in the 21 st Century	105-111

I Бөлім.
ДҮНИЕЖҮЗІЛІК САЯСАТ ЖӘНЕ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ
ҚАТЫНАСТАР
Раздел 1.
МИРОВАЯ ПОЛИТИКА И МЕЖДУНАРОДНЫЕ ОТНОШЕНИЯ
1 Part.
THE WORLD POLITICS AND INTERNATIONAL RELATIONS

UDC 327.7:327

DOI 10.48371/ISMO.2021.43.1.001

**PRACTICES OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS IN
CENTRAL ASIA TO SUPPORT STUDENT VOLUNTEERISM
DURING THE COVID-19**

Kurbonov S.Y.¹,

¹undergraduate master degree student
Ablai Khan KazUIRandWL, Almaty, Kazakhstan
e-mail: Sunatullo6767@gmail.com

Annotation. For the first time in modern history, the coronavirus pandemic has become a global challenge that most economic and social institutions in all countries are involved in one way or another in the fight against it. The volunteer activities of citizens, students, corporate volunteers, and volunteers from nonprofit organizations have become one of society's responses to this challenge. This chapter outlines the basic outline of university student participation in volunteer activities during the pandemic in our country and abroad. In order to study the practices of Central Asian universities, a series of interviews was conducted with the heads of volunteer centers at leading universities in Kazakhstan, Kyrgyzstan, Tajikistan and Uzbekistan, and an analysis of media resources was conducted on the basis of Medialogy.

Keywords: Central Asian universities, volunteering, social processes, domestic policy, social projects, COVID-19, Cross-Sector Partnership.

Development of volunteer centers of universities. In recent years in Kazakhstan there is a positive dynamics of involvement of youth in volunteer activities, differentiating forms, channels and directions of assistance, expanding the scope of the implemented projects. Statistics

and data of sociological researches show that young generation is the most active in volunteer movement. Thus, according to WCIOM, 22% of young people aged 18-24 years old volunteered (i.e. provided free help to someone), while among Kazakhs in general the similar indicator was at the level of 8% [1]. The fact that the youngest respondents aged 18 to 25 years (6% vs. 1 in other age groups) predominantly work as volunteers is also confirmed by the results of the Levada-Center survey. According to the youth survey, 4,101,170 young people between the ages of 14 and 30 participated in volunteer work in 2019, accounting for 15 percent of this age group. The most popular and demanded areas of volunteering among young people include occasional volunteering, social volunteering and volunteering in the preservation of historical and cultural heritage.

The practices of CA universities and student volunteers in the help to against the spread of coronavirus are both medical and nonmedical in the area of informing the population and providing support to at-risk groups. The main activities are conducted by medical volunteers - medical and university students throughout the country, in particular at the National Medical University named after Asfendiyarov, in the city of Almaty, Tashkent State Medical University and others. Due to the heavy workload, doctors need support in providing medical care in polyclinics, hospitals and at home. The scope of employment of medical volunteers is determined depending on the profile and course of study. In order to be allowed to carry out medical activities, medical volunteers are required to undergo instruction and receive a special certificate. Close attention is paid to safety - in physical contact with patients, medical volunteers are required to wear masks and gloves and are regularly tested for coronavirus [2].

“The volunteer community cannot stand idly by in the face of the challenges that are happening in our country. It is very flexible and quick to respond, and in just one week we were able to deploy 85 regional volunteer headquarters across the country to help people in the situation of the spread of the coronavirus infection. There’s a lot of work for volunteers, but you have to understand the specifics of doing volunteer work during pandemics. This is the strict observance of sanitary and hygienic norms and rules, this is what we constantly tell volunteers, it is the subject of our constant control to keep volunteers and those they help”, - Bakyt Baurzhanuly, Chairman of Kazakhstan public movement “Volunteers-Medics”[3].

Some of the medical volunteers are engaged in remote work and handle calls to the ambulance service and the “we are together” hotline, remotely advising on medical issues. Students call people at risk, including elderly patients with chronic illnesses, to clarify their well-being and inform them about the coronavirus and precautionary measures. Veterinary students

also work as medical volunteers. For example, veterinary medicine and expertise students help care for animals for people who are self-isolated.

A large part of the volunteer centers of universities joined the action “we are together” and do not conduct their own separate events involving offline activity. This decision is primarily due to the safety of students wishing to volunteer. As part of the campaign, each volunteer who comes into contact with other people when buying and delivering food to pensioners at home is provided with personal protective equipment - masks, gloves, and antiseptic agents. Non-medical universities apparently have less competence to properly instruct students and monitor compliance with safety measures. Universities also attribute the choice of approach to the need for overall coordination at the regional level. Indeed, the “we are together” campaign keeps a centralized record of all applications received from people in need of help and their further distribution to volunteers. As of April 24, in 2020, more than 95,000 volunteers took part in the “We’re Together” campaign, at least 25% of whom were young people aged 1-25 [3].

The universities that have joined include all state and national universities in Central Asia, including some private universities and many others. At most universities, any student can volunteer to help the elderly in their city who are in self-imposed isolation. In some cases, such as at Tashkent State University, priority in the selection of volunteers is given to students majoring in social work, pedagogy, and psychology.

Volunteer help in conditions of the pandemic in Kazakhstan is also provided by international student volunteers. For example, students from Spain, Morocco, Egypt, and other countries studying at KazNU give foreign language lessons to children from foster families and volunteer at the regional headquarters of the “We are together” campaign. Foreign students at Dushanbe State University participate in targeted assistance for the elderly (delivering food and medicines) and work at the “we are together” call center hotline. At Tashkent State Agrarian University, international students also participate in the “we are together” campaign and help administer thermometers to those who have remained in the dormitories during the quarantine period.

A number of universities have deployed their own support headquarters for the elderly or launched their own charitable activities. The Higher School of Economics opened the Elderly Support Center, which continued to work remotely with retirees who attend classes in the Healthy Lifestyle program. Volunteers make phone calls to pensioners, inform them about safety precautions and the importance of self-isolation as well as offer their support in buying and contactless home delivery of groceries and medicines. In addition, Vyshka’s volunteer students teach foreign languages and yoga

classes to seniors remotely, conduct film clubs, and simultaneously help them master modern online distance-learning programs. Another example is the campaign “Grandmothers and Grandfathers of Our Entrance,” which was launched by the Almaty Technical University. As part of the campaign, university employees and students help their elderly neighbors with household issues and grocery shopping [4].

A separate case study of the University’s contribution to combating the economic consequences of the coronavirus is the activities of the DAMU Center for Social Entrepreneurship Development, which launched the Time to Act platform to help small and medium-sized businesses and social entrepreneurs during the epidemic. The platform provides free access to a number of online courses on the topic of running social business projects and the opportunity to receive online advice from mentors - university staff. The platform also includes a variety of methodological and legal guidelines for entrepreneurs to obtain social enterprise status.

Experience of foreign universities in organizing volunteering.

Students in many countries around the world are involved in coronavirus activities. In contrast to our country, the main models of student participation abroad are student initiative projects and initiatives of inter-university student organizations. Initiatives by universities themselves in the development of student volunteer activities are much less common and are most often in response to requests from students, local authorities, medical institutions or non-profit organizations. The most common forms of student volunteerism are intellectual volunteering and participation in crowdsourcing projects, creation of educational and informational resources about coronavirus infection, non-medical assistance and delivery of food and medicine to the most vulnerable groups of citizens, non-medical assistance to medical workers and their families[5].

Student initiatives and initiatives of inter-university organizations.

The initiative of aid projects often comes from students or student organizations and is aimed at intellectual participation in solving the problem of coronavirus spread and research, as well as organizational, physical, and other non-medical assistance to the most vulnerable groups.

As part of intellectual volunteering, students participate in crowdsourcing projects and hackathons to solve research problems together. For example, a student at the Massachusetts Institute of Technology launched a series of hackathons to solve the problem of the spread of the coronavirus (MIT COVID-19 Challenge), and staff and students at the University of Amsterdam created the Data scientists Against Corona platform to jointly solve relevant research problems[8].

Crowdsourcing platforms recruit volunteers who can perform

assigned research tasks related to the problem of coronavirus proliferation. Such performers can be students as well as scientists and researchers. In such projects, students perform various phases of work, including preparing reviews, doing translations, processing data, etc.

For example: The “**crowdfightcovid-19.org**” platform, created by virologists from 26 research universities around the world, including Humboldt University in Berlin, Sheffield University in the UK, Boston University in the US, the University of Cape Town in South Africa and others. Volunteers perform fairly simple research tasks for virologists, such as processing visual data, deciphering data, etc. The authorship of the research tasks performed remains with the volunteers. There are 43,000 registered volunteers on the platform, with 140 requests, while 25 have already been solved as of the first week of April.

The COVID-19 National Scientist Volunteer Database was created by a postdoc student at Harvard to coordinate efforts in coronavirus research. The database has 8,500 registered volunteers from 50 U.S. states - undergraduate, graduate, and research scientists. Participants must prove their qualifications and only then can perform various research and scientific tasks in bioinformatics, data analysis, and testing. Also registered in the database are those who are willing to provide their lab space or consumables for research.

To provide physical and organizational assistance by student volunteers, online platforms are created to aggregate offers and requests for help. Such platforms were widespread even before the pandemic and operated on the basis of non-profit organizations or student inter-university organizations. Today, they serve as the basis for the creation of separate volunteer assistance streams on the topic of coronavirus. For example, one of the oldest and largest student organizations in the United Kingdom, the Students' Union of University College London (UCL), publishes topical advertisements for volunteer opportunities.

Student platforms and movements created in response to the spread of the coronavirus use the same principle - the matching of demand and offers of help from volunteers. For example, the Students Against Corona movement, created by an Oxford student, quickly gained popularity. The aim is to provide simple assistance to the elderly and those at risk. Only volunteers who are not included in at-risk health groups and who are familiar with hygiene and safety rules when performing volunteer tasks are eligible to participate in this initiative. As of early April 2020, more than 1,600 students in 12 European cities have assisted, delivered food, medicine, walked dogs, and helped at food banks and hospitals.

Student-initiated cross-sector partnership. Overseas universities

generally do not organize student volunteer work on the topic of coronavirus. More often than not, universities' work is focused on research and academic partnerships to find solutions to the spread of coronavirus, as well as academic issues during a pandemic. This can include distance learning and support for administrative functions, providing administrative, material, and psychological assistance to students, including international students. Universities initiate student volunteer activities when there is an external request from municipalities, regional ministries or medical institutions. Due to the growing incidence of disease, such requests are coming to medical universities more and more frequently.

Students create cross-sector initiatives, involving the university, medical institutions, and municipal governments in joint assistance projects. We are talking about non-medical assistance as well as educational and intellectual assistance. Medical students are involved in helping staff at medical institutions and municipal or regional services - working hotlines, alerting and counseling residents who may have come into contact with carriers of the virus, answering emails, sending letters with test results, delivering food, babysitting children in the families of medical professionals, and doing research reviews. For example, Columbia University College of Medicine has established Student Service Corps (COVID-19 Student Service Corps), whose members are involved in the listed helping practices. Against the background of a ban on direct (contact) care for coronavirus patients, students at many American universities have initiated the collection of medical masks from various institutions. This initiative, informally called the "mask race," includes collecting masks from veterinary clinics, tattoo parlors, nail salons, barber shops, and a number of other businesses that have used medical masks or respirators in their operations.

The most successful and major student initiatives are supported by universities and regional or federal governments and businesses. For example, an initiative created by the Medical Students in Germany e.V. (bvmd), for example, the Medical Students vs. COVID19 initiative is supported by the German government and a number of large non-profit and for-profit organizations. Currently, 20,000 medical students in Germany are registered in this initiative, and the platform map Match4Healthcare has been created, with nearly 10,000 participants in Germany and Austria. Student volunteers are ready to provide professional and non-medical assistance to the work of medical institutions [8].

Student initiatives at Harvard Medical School are also one example of cross-sector partnership. Students have created a student organization to interact with local hospitals and assist medical personnel (HMS COVID-19 Student Response Team). Students provide non-medical assistance to medical professionals and residents, translate and distribute materials about

the virus. More than 30 other student organizations across the country are replicating this experience. Also initiated by this student group and with input from university staff, educational courses in virology, epidemiology, and medical care have been developed and peer-reviewed. Harvard Medical School courses are now being used by medical schools in other countries.

Similar initiatives to those described above and many other types of volunteer involvement are undertaken by for-profit and nonprofit organizations. Student volunteering is just one possible practice of civic engagement in the fight against coronavirus infection. At the same time, student volunteer movements begin as grassroots practices of self-organization and are largely autonomous of universities. Universities support such initiatives in case of requests from students or in the course of further cross-sector partnerships.

Conclusion

The spread of the coronavirus revealed the strength and rapidity of the response of civic initiatives and the volunteer movement in Kazakhstan and abroad. In our country, the general challenge of the spread of coronavirus mobilized more than 95,000 citizens who joined a support group. Students and universities actively joined the volunteer movement to provide medical, intellectual and organizational assistance in working with at-risk groups, primarily the elderly.

An important feature of the work of student volunteers during the epidemic is the consideration of their educational profiles in the distribution of work. In fact, students not only contribute to the common cause of fighting the spread of coronavirus, but also develop their professional skills; medical volunteers - in providing medical care, psychologists and lawyers - in counseling, technical students expand their professional experience by working as «digital volunteers»[8].

The pandemic situation revealed a certain degree of solidarity within the field of education. One of the most common practices of student volunteers is to support their older teachers in dealing with everyday issues and to help them master modern online distance-learning tools. Students provide similar support to schoolteachers and conduct classes with students in basic and supplementary disciplines. Abroad, students and researchers are teaming up to solve scientific problems together on the topic of coronavirus infection, and universities are forming research partnerships.

The pandemic has created unprecedented conditions for the development of volunteer activities. For the first time, volunteers were faced with the question of their own safety and the safety of those they help, and the need to transfer the maximum possible work to a remote format became evident. Undoubtedly, the experience gained in an extreme situation will affect the trajectory of development of volunteer practices in the future.

The main recommendation for universities starting and continuing the practice of supporting student volunteers in activities to combat the spread of coronavirus is the need to follow the line adopted by the Ministry of Education and Science of CA countries. Methodological recommendations for universities on organizing the work of the volunteer corps in the situation of the spread of coronavirus infection were promptly prepared and published by the Ministry of Education and Science of CA countries, taking into account the recommendations of epidemiologists and specialized NGOs.

REFERENCES

[1] Volunteering and volunteering: how do we help each other? WCIOM. 2018. Access mode: <https://wciom.ru/index.php?id=236&uid=9380> Accessed 11.02.2021.

[2] The Potential of Civic Participation in Solving Social Problems. Consolidated Analytical Report. Access mode: http://www.levada.ru/sites/default/files/potencial_grazhdanskogo_uchastiya_0.pdf/ Accessed 14.02.2021.

[3] The results of statistical observation in the field of youth policy in 2020. Access mode: <https://fadm.gov.ru/activity/statistic>. Access mode: Accessed 12.01.2021.

[4] Grandmothers and Grandfathers of Our Entrance. Access mode: <http://pressmia.ru/pressclub/20200324/952705631.html>. Accessed 23.01.2021.

[5] Authors' calculations based on the materials of the Association of Volunteer Centers. Access mode: association-of-volunteer-centers-avc.org. Accessed 14.03.2021.

[6] News. Access mode: http://niu.ranepa.ru/news/?ELEMENT_ID=16255&mediaId. Accessed 23.02.2021.

[7] United Platform of Volunteers. Access mode: <https://qazvolunteer.kz/ru>. Accessed 03.03.2021.

[8] Help Exchange. Access mode: <https://abroadz.com/mezhdunarodnye-volonterskie-organizaczii>. Accessed 23.02.2021.

ПРАКТИКА ВУЗОВ ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ ПО ПОДДЕРЖКЕ СТУДЕНЧЕСКОГО ВОЛОНТЕРСТВА ВО ВРЕМЯ COVID-19

Курбонов С.Ю.¹,

¹магистрант 2 курса специальности МО,
КазУМОиМЯ им. Абылай хана, Алматы, Казахстан
e-mail: Sunatullo6767@gmail.com

Аннотация. Впервые в современной истории коронавирусная пандемия стала глобальным вызовом, в борьбе с которым так или иначе участвует большинство экономических и социальных институтов

во всех странах. Добровольческая деятельность граждан, студентов, корпоративных добровольцев и добровольцев из некоммерческих организаций стала одним из ответных действий общества на этот вызов. В этой статье изложены основные принципы участия студентов университетов в добровольческой деятельности во время пандемии в нашей стране и за рубежом. С целью изучения практики вузов Центральной Азии была проведена серия интервью с руководителями волонтерских центров ведущих вузов Казахстана, Кыргызстана, Таджикистана и Узбекистана, а также анализ медиа-ресурсов на основе «Медиалогии».

Ключевые слова: Университеты Центральной Азии, волонтерство, социальные процессы, внутренняя политика, социальные проекты, COVID-19, межотраслевое партнерство.

COVID-19 КЕЗІНДЕ СТУДЕНТТІК ВОЛОНТЕРЛІКТІ ҚОЛДАУ БОЙЫНША ОРТАЛЫҚ АЗИЯ ЖОҒАРЫ ОҚУ ОРЫНДАРЫНЫҢ ТӘЖІРИБЕСІ

Курбонов С.Ю.¹

¹ӘБ мамандығының 2 курс магистранты,
ҚазХҚЖӘТУ Абылай хан, Алматы, Қазақстан
e-mail: Sunatullo6767@gmail.com

Аңдатпа. Қазіргі тарихта алғаш рет коронавирустық пандемия барлық елдердегі экономикалық және әлеуметтік институттардың көпшілігі қандай-да бір жолмен күресетін жаһандық сын-қатерге айналды. Азаматтардың, студенттердің, корпоративтік еріктілердің және коммерциялық емес ұйымдардың еріктілерінің ерікті қызметі қоғамның бұл сынаққа жауап беруінің бірі болды. Бұл тарауда біздің елімізде және шетелде пандемия кезінде университет студенттерінің ерікті қызметке қатысуының негізгі принциптері көрсетілген. Орталық Азия жоғары оқу орындарының тәжірибесін зерделеу мақсатында Қазақстан, Қырғызстан, Тәжікстан және Өзбекстанның жетекші жоғары оқу орындарының волонтерлік орталықтарының басшыларымен сұхбат сериясы, сондай-ақ «Медиалогия» негізіндегі медиа-ресурстарға талдау жүргізілді.

Тірек сөздер: Орталық Азия университеттері, еріктілік, әлеуметтік процестер, ішкі саясат, әлеуметтік жобалар, COVID-19, салааралық серіктестік.

Статья поступила 19.03.2021

UDC 338.48

DOI 10.48371/ISMO.2021.43.1.002

PROSPECTS OF TOURISM DEVELOPMENT IN THE REPUBLIC OF KOREA

Abdullayeva M.¹

¹2nd year master's student

Kazakh Ablai Khan University of International Relations and
World Languages, Almaty, Kazakhstan, e-mail: luina.na@mail.ru

Kagazbayeva E.M.²

²candidate of political sciences,

Associate Professor of the department of postgraduate education,
Kazakh Ablai Khan University of International Relations and
World Languages, Almaty, Kazakhstan, kagazbaeva.e@gmail.com

Abstract. In the modern world, tourism is one of the key sectors of the economy in many countries and every year it becomes an increasingly important aspect for the development of many countries. This article examines the tourism industry in South Korea, as well as analyzes the prospects for the development of tourism in the future and examines the main factors of tourism development.

In addition to the obvious reasons why tourists decide to travel to South Korea (exotic, all-season, monuments included in the UNESCO cultural heritage list, well-developed medical tourism), South Korea has created all the conditions to increase the flow of foreign tourists. This is an increase in flights between countries, hotel tax refund, developed infrastructure and security. The Korean government is using all resources to improve its country's image abroad.

The authors come to the conclusion that tourism is really significant in the economy of the Republic of Korea, which is confirmed by the targeted of state policy for the development of this area, which will further increase the investment attractiveness of the country, stimulate the influx of tourists, create new objects of tourism infrastructure and infrastructure of related industries, increase state income and increasing the level of well-being of the population.

Keywords: international tourism, South Korea, economy, tourism industry, culture, factors.

South Korea has great potential for the development of international tourism in its country. The impetus for this was the development of mass domestic tourism. The state financially supports and helps in the development

of all types of tourism, they have a clear positioning, which ensures the high competitiveness of the tourism industry in the world market. Every year, the Korean government spends large amounts of money from the budget for the development of the tourism industry several times more than other countries.

The Republic of Korea is a country in which tourism has developed rapidly since the late 1980s. In the republic, tourism has always been, considered as a promising path of development. A distinctive feature in the management of the national economy of South Korea in the field of tourism is the continuous statistical accounting of the flow of tourists. The Korea National Tourism Organization (KNTO) strictly takes into account the number of tourists arriving and departing, the amount of foreign currency exported by tourists abroad, and the amount of money spent by foreigners in South Korea. This information helps to determine the share of the impact of the tourism sector on the country's economy, which predetermines government policy and government spending in this sector of the economy [1, p. 75].

All statistical data are collected by the Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Korea, according to these reports, the attendance of country by tourists is recorded, as well as the dynamics of the import and export of foreign and national currency in the country is monitored, and the National Bank of the Republic of Kazakhstan keeps records of these statistics. The Korea National Tourism Organization is developing a strategy for promoting and developing tourism, contributing to the construction of infrastructure facilities, drawing up optimal routes, and this organization also pays special attention to interaction with private travel agencies for more productive tourism development in the country. Today, there are about 20 offices of the Korea National Tourism Organization in the world, whose tasks are also to promote tourism advertising in the Republic of Korea.

About a million people go abroad every year, and millions of tourists come to Korea. Now it is one of the most developed Asian countries in terms of tourism, which annually attracts about 6.4 million people [2, p. 57]. This is due not only to the desire to plunge into a new and unexplored culture, taste exotic food, see with your own eyes the country's natural wealth, modern megacities that coexist in stark contrast with ancient architectural monuments, but also with a high level of Korean service, which is based on effectively organized quality management and infrastructure. The Ministry of Culture and Tourism is engaged in the development of tourism in the country. Expanding the geography and volume of South Koreans travel abroad, attracting foreign tourists to the country are considered by the Korean government as an important link in the process of further integration

of the country into the world community and is one of the priority areas of their activities. The tourism industry is ranked as one of the three largest industries (along with information technology and environmental protection industries) in Korea. The difference between economic assistance to the development of tourism in South Korea, and assistance in other countries lies in close cooperation between the state, economic institutions, travel companies, as well as cultural and information support authorities, since tourism development in South Korea is actively developing from an economic point of view, also cultural, sports and informational aspects at the same time.

If compare South Korea in terms of the total contribution of the tourism sector to the country's GDP with other countries, then it will be in 15th place with an indicator of 81.6 US \$ bn. So according to government data, in 2015, the contribution of the tourism sector to the economy of South Korea amounted to KRW85, 944.9bn, that is, 5.8% of the country's total GDP [2, p. 55].

Investment in tourism has a tremendous economic impact. In particular, every billion won of investment in tourism provides 15.5 people with jobs. A similar indicator in the manufacturing sector of the economy is only 9.2 people. Thus, if in 2005 tourism provided only 490 thousand jobs, then by 2015 this number increased to 713 thousand people, which amounted to 2.9% of all jobs in the country [3]. It is noteworthy that 69.7% of tourism spending in the country falls on the citizens of South Korea, and the remaining 30.3% on foreigners [2, p. 57].

The South Korean economy has quickly overcome the consequences of the global financial crisis and is confidently moving towards further stabilization. While job creation in the manufacturing sector has reached its limit, the tourism sector presents great opportunities, mainly for young people.

All indicators tell us about the progressive development of the tourism sector in South Korea and that every year this area has an increasing weight in the development of the country's economy. This is due not only to the attractiveness of Korean mountain resorts, the high level of urbanization of the country and the beauty of nature, but also to the high level of infrastructure development and very high quality service. In Korea, all foreign tourists can easily find information about the country in English, Chinese and Japanese at information desks located at airports, hotels, crowded places and near major attractions.

Among the factors influencing the attraction of a large number of foreign tourists to South Korea are the following: picturesque nature, traditional culture, historical monuments, equipped recreation areas,

advanced technology and visual media. The latter factor can be seen as a distinguishing feature of South Korea in comparison with other countries. It is interesting that by creating a variety of television dramas, describing their culture and traditions, natural beauty, filming entertainment and historical places of their country, Koreans show the world the image of their country in the best light, and thereby motivate tourists to go to their country.

An analysis of the formation and functioning of the tourism system in the country explains why the Republic of Korea has achieved such heights in the tourism industry. There is a list the main factors of tourism growth in South Korea:

1. Comprehensive support for the establishment of tourism programs from the government. The support was not only in the financial part, but also in the planning and organization of tourism.

2. South Korea has its own distribution of positions of tourism industry, each industry is competitive in the world market.

3. One of the most important factors in the development of tourism is the developed infrastructure. In 1997, the country was going through a crisis, but despite this, South Korea was actively developing its transport infrastructure.

4. Before embarking on a course for the development of international tourism, South Korea began to develop domestic tourism en masse.

5. South Korea attracts numerous tourists due to the high level of security in the country.

6. South Korea actively positions itself among international organizations in the tourism industry.

7. The Republic of Korea has strong marketing to attract foreign tourists and provides a large number of discounts and benefits for foreign tourists.

Several types of tourism are developed in Korea. For example, cultural and educational tourism, which became possible thanks to the centuries-old history of the country and preserved buildings. Medical tourism holds a special place because South Korea is ahead of other countries in the field of high-tech operations using modern technology. At all times, Korea has valued nature, as evidenced by the presence of a large number of natural sources on the basis of which tourist centers operate. The one of the most popular types of tourism is mountain tourism, since 70% of the country is mountainous [4, p. 3].

The competitive economy of South Korea is largely determined by tourism. To ensure quality recreation, the government of the Republic of Korea annually improves the conditions for tourists, new tourist destinations with unique features are actively developing. It is cultural tourism that, can

be called the tourism of our time and the experience of South Korea is direct evidence of the influence of cultural tourism on the development of the tourism industry of the state as a whole.

Educational tourism is a new direction in tourism in South Korea. More and more international students and high school graduates want to study in South Korea. The Ministry of Education of the Republic of Korea has developed a «Study in Korea» project designed to attract students and educational institutions in the country. In order to attract foreign students, the South Korean government annually allocates scholarship programs to obtain affordable and high-quality education. Of course, South Korea cannot be called a leader in this tourism industry, compared to the United States and European countries, but there are a number of fundamental differences between programs for providing training to foreigners. After all, the strategy of South Korea is not only because of the development of this sphere in education, the government is interested in attracting talented young people with good mental abilities, which will be able to fruitfully influence the economy of country in the future. Also in 2012, the South Korean government introduced a program called «KoreaStay», according to this program, foreigners can stay with a Korean family, where they will be provided with accommodation and meals, thanks to this program, students can significantly save while in this country.

South Korea has always attracted tourists with its exoticism, uniqueness and comfort, and every year there are more and more reasons to visit it. South Korea is a picturesque country with rich nature and interesting history; it is becoming more and more popular among Russian tourists. This is where the modern technological era everywhere coexists with antiquities, carefully protected by the state.

Despite its small country, in Korea, as of June 2018, there are 13 items on the UNESCO World Heritage List, of which 12 are cultural sites and 1 is a natural heritage site. Lovers of monuments and attractions have something to see: royal palaces, fortresses, pagodas, ancient Buddhist monasteries, sculptural monuments, numerous museums, folk villages and archaeological sites [5].

In addition to the obvious reasons why tourists decide to travel to South Korea (exotic, all-season, monuments included in the UNESCO cultural heritage list, well-developed medical tourism), South Korea has created all the conditions to increase the flow of foreign tourists. This is an increase in flights between countries, hotel tax refund, developed infrastructure and security. The Korean government is using all resources to improve its country's image abroad.

It should be noted that tourism is really significant in the economy of

the Republic of Korea, which is confirmed by the targeted policy of republic for the development of this area, which will further increase the investment attractiveness of the country, stimulate the flow of tourists, create new objects of tourism infrastructure and infrastructure of related industries, increase government revenues, and increasing the level of well-being of people in country.

In conclusion, we note that Korea is a country with one of the leading economies in the world, and it received this title largely due to its highly developed tourism sector, which makes a large contribution to the GDP of country, as well as creates a large number of jobs and infrastructure. In the future, the Republic of Korea is ready to develop tourism on an even larger scale and achieve even greater success in this area.

REFERENCES

[1] Kim G.N. The Republic of Korea. Information and reference edition. - Almaty: Daik-Press, 2010. -- 584 p.

[2] Li Kyuhwa, Vavilina A.V. The impact of the tourism industry on the country's economy on the example of South Korea // Epoch of Science. - No. 8. - 2016. - SS. 55-58.

[3] Korea Ministry of Culture and Tourism, (2014) "Korean Tourism: 2014-2015 Annual Report on Trends in Tourism". Access mode: URL: <http://www.mcst.go.kr/english/> Accessed 15.01.2021.

[4] Ochirova B.I. The tourist phenomenon of South Korea // Scientific electronic journal "Meridian". - Issue No. 15 (33). - 2019. - SS. 3-8.

[5] National Tourism Organization of Korea. Access mode: URL: <http://kto.visitkorea.or.kr/eng.kto>. Accessed 19.03.2021.

КОРЕЯ РЕСПУБЛИКАСЫНДА ТУРИЗМДІ ДАМУ ПЕРСПЕКТИВАЛАРЫ

Абдуллаева М.¹,

¹2 курс магистранты, Абылай хан атындағы ҚазХҚжӘТУ,
Алматы, Қазақстан, e-mail: luina.na@mail.ru

²Кагазбаева Э. М.

²с.ғ.к., жоғары оқу орнынан кейінгі білім кафедрасының доценті,
Абылай хан атындағы ҚазХҚжӘТУ,

Алматы, Қазақстан, e-mail: Kagazbaeva.e@gmail.com

Андатпа. Қазіргі әлемде туризм көптеген елдерде экономиканың негізгі салаларының бірі болып табылады. Туризм жыл сайын көптеген елдердің дамуының маңызды аспектісіне айналды. Бұл мақалада Оңтүстік Кореядағы туризм индустриясы қарастырылады, сонымен

бірге болашақта туризмнің даму перспективалары талданылып, туризмді дамытудың негізгі факторлары қарастырылады.

Туристердің Оңтүстік Кореяға саяхаттау туралы шешім қабылдауының айқын себептерінен басқа (экзотикалық, барлық маусым, ЮНЕСКО-ның мәдени мұралары тізіміне енген ескерткіштер, дамыған медициналық туризм), Оңтүстік Корея шетелдік туристер ағынын арттыру үшін барлық жағдай жасап жатыр. Бұл елдер арасындағы рейстердің артуы, қонақ үй салығын қайтару, дамыған инфрақұрылым және қауіпсіздік. Корея үкіметі елдегі беделін жақсарту үшін барлық ресурстарды пайдаланады.

Авторлар Кореяның экономикасында туризм шын мәнінде маңызды деген тұжырымға келеді, бұл мемлекеттің осы саланы дамытуға бағытталған саясатымен расталады, бұл елдің инвестициялық тартымдылығын одан әрі арттырып, басқа елдерден туристерағындарын ынталандырады, туристік инфрақұрылымның жаңа объектілерін және онымен байланысты салалардың инфрақұрылымын құруға, мемлекет кірісін ұлғайтуға және халықтың әл-ауқатын арттыруға мүмкіндік береді.

Түйінді сөздер: халықаралық туризм, Оңтүстік Корея, экономика, туристік индустрия, мәдениет, факторлар.

ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ТУРИЗМА В РЕСПУБЛИКЕ КОРЕЯ

Абдуллаева М.¹,

¹магистрант 2 курса КазУМОиМЯ имени Абылай хана,
Алматы, Казахстан, e-mail: luina.na@mail.ru

Кагазбаева Э.М.²,

²к.пол.н., доцент кафедры послевузовского образования ФПО,
КазУМОиМЯ им. Абылай хана, Алматы, Казахстан
e-mail: kagazbaeva.e@gmail.com

Аннотация. В современном мире туризм является одной из ключевых отраслей экономики во многих странах и с каждым годом он становится все более значимым аспектом для развития многих стран. В данной статье рассматривается туристическая индустрия в Южной Корее, а также анализируется перспективы развития туризма в будущем и рассматриваются основные факторы развития туризма.

Помимо видимых причин, по которым туристы решают отправиться в путешествие в Южную Корею (экзотичность, всесезонность, памятники, входящие в список культурного наследия ЮНЕСКО, хорошо развитый медицинский туризм), Южную Корея

создала все условия для того, чтобы увеличить поток зарубежных туристов. Это увеличение авиарейсов между странами, возврат гостиничного налога, развитая инфраструктура и обеспечение безопасности. Правительство Кореи использует все ресурсы для улучшения имиджа своей страны за рубежом.

Авторы приходят к выводу, что туризм действительно значим в экономике Республики Корея, что подтверждается целенаправленной политикой государства по развитию данной сферы, которая в дальнейшем приведет к повышению инвестиционной привлекательности страны, стимулированию притока туристов, созданию новых объектов туристской инфраструктуры и инфраструктуры смежных отраслей, увеличению государственных доходов и повышению уровня благосостояния населения.

Ключевые слова: международный туризм, Южная Корея, экономика, туристическая индустрия, культура, факторы.

Статья поступила 29.03.2021

УДК 327:339.9

DOI 10.48371/ISMO.2021.43.1.003

РИСК КАК ПОСТОЯННАЯ СОСТАВЛЯЮЩАЯ МЕЖДУНАРОДНЫХ ОТНОШЕНИЙ

Садыханов И.Б.¹,

¹магистрант 2 курса,

профессиональная кафедра международных отношений,

факультет послевузовского образования,

КазУМОиМЯ им. Абылай хана, Алматы, Казахстан

e-mail: ileke0905@gmail.com

Аннотация. В данной статье автор раскрывает природу рисков, характерных для международных отношений на современном этапе, и наряду с этим определяет такое понятие, как «риск», при этом поясняя о недостатках, вытекающих из данного процесса, в связи с чем рекомендует представлять феномен в образе многогранной призмы, которая охватывает широкий спектр человеческого существования. Исследование, произведенное в статье, преследует такую цель, как классификация рисков, что в свою очередь открывает новые научно-теоретические и дальнейшие практические возможности в изучаемой

области. В работе были применены аналитический и критический подходы, сравнительный анализ, а также индуктивные и дедуктивные методы исследования. Таким образом анализ и классификация существующих на данный момент рисков и угроз позволяет создать уникальную систему управления вышеуказанными на глобальном уровне.

Ключевые слова: международные отношения, риск, классификация рисков, глобальные риски.

Структура текущей системы международных отношений, отличается особой сложностью, которая стала присуще ей в результате постоянства развития человеческой цивилизации, на протяжении тысячелетий ее существования. Расширение сфер взаимодействия между разного рода людскими общинами, сформировавшимися племенами, целыми этносами и народами, а в дальнейшем государственными образованиями и империями, независимыми республиками и федерациями включают в себя не только социальное развитие, но и подразумевает политическое, культурное, экономическое становление, а в особенности поэтапный научно-технологический прогресс и экологические изменения окружающей среды. В свою очередь все перечисленные перемены и метаморфозы, а также множество неупомянутых измерений человеческой действительности, оказывают своеобразное влияние на всю систему формирующихся в определенный исторический промежуток времени отношений между людьми, народами, государствами на глобальной арене. Подобное влияние из научных предположений автора может быть дополнено внедрением в число ранее отмеченных составляющих человеческого существования такой же сложной переменной, как «риск».

Естественно в данном случае возникает серьезная необходимость дать текущему понятию свойственное ему определение, риск – определяется автором, как множество условий, обстоятельств и событий, находящихся в состоянии континуума, то есть еще не перейдя в состояние реальной угрозы или же катастрофы, бедствия, ущерба, они способны нести с собой, как и все характерные угрозе последствия, так и все необходимые возможности для ее предотвращения. Но уязвимость подобных попыток ученых и экспертов определить данный феномен заключается в том, что определяя такого рода сферу как риск, вы лишь сможете ограничить и сузить понятийную структуру данного элемента реальности [1, с. 139], что в свою очередь может отрицательно сказаться на области применения термина, в нашем случае в международных отношениях, в связи с чем наиболее

разумным будет выражать риск, как некоего рода объемную фигуру, которая охватывает физическую карту планеты, и где на практике исследователи способны наблюдать и обозревать обстоятельства с разных уголков и множества граней спроектированной глобальной призмы, и в то же время быть наблюдаемыми и обозреваемыми сквозь нее. Именно здесь с момента, когда человек приступает к наблюдению, базовому инструменту любого исследователя, зарождается истинная наука, закладывается теоритическая составляющая, формируются закономерности, делаются выводы, и разрабатываются методы практического применения изученного.

Детальным изучением и анализом рисков на современном этапе занимается широкий спектр международных организаций, здесь мы можем перечислить, как и межправительственные организации, так и неправительственные организации, но если брать многосторонний обзор, включающий в себя, как точечный, так и всеобъемлющий анализ, то особым подходом выделяется всемирный экономический форум (ВЭФ) [2], функционирование которого не ограничивается, как определено в названии лишь экономическим мировым спектром, а точнее для получения более конкретной экономической обстановки в глобальных парадигмах охватывает множество секторов человеческого развития. Подобный подход к анализу и подтолкнул к расшифровке актуальных на международной арене рискогенных обстоятельств, что в свою очередь и привело к дальнейшему формированию и созданию первичной классификации угроз и имеющих место быть рисков в существующей на сегодняшний день модели.

Начиная с 2017 года по настоящее время, а точнее по 2021 год, в суммарном порядке, на базе экспертного мнения специалистов и профессионалов из более чем 100 государств мира была сформирована подборка, которая включает в себя 104 разновидности рисков и угроз по характеристикам, относящимся к пяти основным секторам глобально-масштабной призмы риска, в число которых входят такие направления как политические, или же геополитические, далее экономические, затем экологические риски и угрозы, и не мало важные социальные и технологические составляющие. В свою очередь все перечисленные в указанном количестве были поровну распределены между двумя показателями или же измерениями, по максимальной вероятности свершения, и по влиятельности последствий свершения. Ранее до 2020 года рейтинг наиболее значительных для человечества рисков и угроз ограничивался только 5-ю наименованиями в каждом из измерений, но в 2021 году, в связи с особой рискогенностью обстановки на международной арене, ранжирование было расширено до 7-ми

показателей в каждом соответственно, на основе чего автором был составлен сравнительный анализ рискогенности ситуации за крайние десять лет.

В результате полученных после анализа данных и расчетов были выстроены две последовательности согласно имеющимся показателям. В первой последовательности из 52 рисков, по максимальности вероятности свершения, в большей сегментной составляющей нашей призмы оказались риски – экологические, их процент достиг приблизительно половины всей суммы и равен 48,08% имеющихся данных относительно глобальных рисков; следующими расположились технологические риски, показатель которых равен 17,3% от общего числа; третьей строчку занимает совокупность разных видов социальных рисков и опасностей, доля вероятности которых равняется 13,46% соответственно; далее на четвертой позиции, к большому удивлению, с процентной характеристикой 11,54% выделен экономический сектор рисков; и завершают текущую последовательность геополитические в соотношении 9,62%. Распределение глобальных рисков согласно максимальности вероятности свершения продемонстрированы в таблице 1 [3].

Таблица 1 – Распределение глобальных рисков согласно максимальности вероятности свершения

№	Глобальные риски	Процентное соотношение (100%)
1	Экологические риски	48,08%
2	Технологические риски	17,3%
3	Социальные риски	13,46%
4	Экономические риски	11,54%
5	Геополитические риски	9,62%

Во втором измерении, где в частности была оценена влияние последствий свершения, положение глобальных рисков отличается: особой влиятельностью характеризуются все также экологические риски в процентном соотношении около 40,4% соответственно; но первая отличительная черта проявляется социальных рисках, достигнувших 25% в данной шкале; затем на третьей ступени находятся, с 17,3% влиятельности, геополитические риски; за ними обосновались экономические составив 15,4% от общего числа; и вторая отличительная черта это 1,9 % значимости в секторе технологических рисков и угроз. Наглядным образом данное ранжирование будет продемонстрировано в таблице 2 [3].

Таблица 2 – Распределение глобальных рисков согласно
влиятельности последствий свершения

№	Глобальные риски	Процентное соотношение (100%)
1	Экологические риски	40,4%
2	Социальные риски	25%
3	Геополитические риски	17,3%
4	Экономические риски	15,4%
5	Технологические риски	1,9%

Таким образом проанализировав процентное соотношение существующих рисков глобального порядка, далее автор раскрывает суть и структуру разновидностей каждого из них, при этом разобрать риски предполагается в ранжировании, представленном во влиятельности последствий их свершения.

В первую очередь рассмотрим элементы в совокупности формирующие экологически глобальные угрозы и риски, здесь отмечаются такие серьезные проблемы, как вероятность абсолютного коллапса усилий стран мира в их стремлениях побороть негативные последствия изменений климатической обстановки на планете, что может губительно сказаться на всех аспектах жизнедеятельности всего человечества и будущих поколений, но дело в том, что изменение климата в худшую сторону не единственная точка преткновения, ибо вся экологическая грань нашей призмы рисков характеризуется подобным образом. Не мало важным пунктом остается кризис в отношении водных источников и водных ресурсов, во многих засушливых регионах планеты, с особенностями внутриконтинентальных климатических условий, в частности в регионе Центральной Азии и на Африканском континенте. Здесь мы можем наблюдать факты такие, как и недостаток, так и нерациональное использование водных ресурсов, которые расположены на стыках границ государств. Следующими моментами необходимо выделить экологические бедствия и другие подобные катастрофы, которые характеризуются как техногенные – это говорит о том, что негативные последствия были вызваны деятельностью человека, сюда можно отнести испытания и применение ядерного оружия, взрывы на атомных и других энергетических станциях, так же к последствиям техногенного воздействия относятся исчезновение всего многообразия видов живых существ в биосфере, выделение в атмосферу земли вредоносных веществ и газов парникового эффекта, и все это в свою очередь пагубно сказывается на самом человеке и о окружающей его среде, принося ему значительный ущерб.

Во второй категории особое внимание будет уделено социальной грани, значимость которой возросла за последние 2 года, и на сегодняшний день самой ярко выраженной из ее составляющих, несомненно является риск болезней, несущих инфекционный характер, и этот пункт касается не просто отдельных регионов или же стран, он охватывает всю глобальную карту мира, и в свою очередь это сказалось на таком факторе как миграция, которая прекратила проявлять себя в массовых показателях, но существует теоретическая вероятность и возможность того, что так называемая вынужденная миграция продолжится после окончания пандемии. Другими неотъемлемыми риск элементами социальной природы отмечаются кризис и нехватка как элементарного продовольствия, так и простых средств к существованию человека, далее следует такой показатель как старение, в данном случае увеличение средне статистического возраста населения в большей степени характерно развитым государствам и странам европейского континента, в связи с низким процентом рождаемости, чего нельзя сказать о странах Азии и Востока, которым присущ высокий коэффициент рождаемости, так же не мало важным фактором в социальном измерении будет увеличение неравенства в обществе, как в плане доходов разных слоев населения планеты, так и в плане наличия разного вида имущества [4, с. 360].

В третью очередь, мы раскроем наиболее влиятельные по своим последствиям угрозы и риски, природа которых характеризуется, как геополитическая, и на данном уровне будут выделены несколько наименований. На современном этапе, в текущей категории самыми устрашающими и губительными последствиями обладает риск вероятности применения оружия, а именно массового характера уничтожения и поражения объектов, что в свою очередь создает огромную угрозу для всех стран мира, будь то развивающиеся, либо развитые государства, независимо от степени их продвинутости и индустриализации. Также нельзя исключать такой феномен, как возможность конфликта и разного вида конфронтации между государствами, данный упомянутый риск является одним из наиболее распространенных в потоке истории, за ним следует разрушение государственности, как и сепаратизм в стране, так и раздробление, и раскол страны, и крайним в числе геополитической грани отмечается риск вероятности террористических угроз и атак.

Четвертая ступень данной последовательности принадлежит экономическим парадигмам в области рисков, которые охватывают такой же широкий спектр проблем, как финансовые дисбалансы в мировой экономике и международной торговле, кроме того есть

необходимость отметить такие факторы, как отсутствие стабильности и периодические скачки цен на всевозможные энергетические ресурсы, а также энергоносители создают особую риск ориентированную обстановку в глобальном пространстве. Но энергетические кризисы и разного рода экономические нестабильности не единственные риск порождающие факторы, сюда относятся такие проблемы как высокий коэффициент, который характеризует безработицу в государстве, явное расслоение в обществе, которое выражается неравенством в социуме.

Пятое измерение тесно связано с научно-техническим прогрессом, и определяется, как технологические парадигмы, способные вызвать ситуацию с риск характеристиками. С постепенным развитием человеческих технологий, в прямо пропорциональном порядке возрастают и развиваются риски в данной области составленной призывы, для начала следует отметить, что всегда есть вероятность поломки и коллапса инфраструктуры, также подверженность любых информационно технологических систем и структур кибератакам, в данном случае одним из распространенных сценариев будет взлом базы данных с последующей кражей информации. И абсолютно аналогично экономическим и социальным парадигмам, в технологической области имеют место быть такие понятия как неравенство, только в данном случае, оно будет характеризоваться как цифровое, и это результат наличия цифровой безграмотности в глобальных масштабах, таким же образом другим аналоговым феноменом будет концентрация и накопление возможностей в плане цифровизации в отдельных технологически развитых компаниях, что в последствии может привести к монополизации разных сфер, тем самым разрушив конкуренцию, путем ослабления активности и деятельности остальных компаний.

Выше была продемонстрирована первичная и наиболее универсальная методика классификации рисков, структура которых базируется на разного рода угрозах и опасностях, которые в свою очередь связаны из нитей техногенных и природных процессов в потоке причинно-следственных цепей, подкрепленных, либо же не подкрепленных участием человека, но не рекомендуется осуществлять деятельность лишь в данных ограниченных рамках, в связи с чем подходы к анализу изучаемого континуума развиваются экспертами в соответствующей области. Неотъемлемой частью характеристики глобальных рисков непосредственно является психологическая составляющая поведения и реакции общества на вероятности и на последствия их свершения, в результате чего формируется соответственная поведенческая модель жизнедеятельности социума. Одной из наиболее ярко выраженных психологических ловушек

зафиксировано распространённое явление принижать либо же значимость, либо же вероятность исследуемого континуума, точнее глобального риска, в связи с масштабами и ощущением мнимой отдаленностью от них, что в итоге может негативно проявиться на текущей реальности в случае свершения катастрофы. Подобное недооценка ситуации согласно «психологии глобальных рисков» может быть связано с небезызвестным феноменом «представленности информации» [5, с. 19], когда риски в глобальных рамках охватывающие экономику и геополитику перетянув на себя все усилия мирового сообщества, оставили без внимания социальные и экологические парадигмы, тем самым неподготовленность мира к худшему исходу событий в последний двух направлениях ввел его в стагнацию, а затем в состояние долговременной экономической рецессии.

Таким образом в заключении автор находит целесообразным отметить логически вытекающие выводы представленной статьи: первое – это сложность определения понятия риск, в связи с особенностями его природы; второе – это необходимость широкого спектра универсальных и уникальных методов при анализе рисков; третье – это факт того, что при использовании аналитических подходов, открываются возможности для классификации глобальных рисков; четвертое – это то, что в процессе классификации, возникает понимание взаимосвязанности разных областей многогранной призмы рисков, что в свою очередь закладывает устойчивый фундамент для управления рисками.

ЛИТЕРАТУРА

[1] Луман Н. Понятие риска // THESIS: теория и история экономических и социальных институтов и систем. – 1994. – №. 5. – С. 135-160.

[2] The Global Risks Report 2020. Режим доступа: URL: <https://www.weforum.org/reports/the-global-risks-report-2020>. Дата обращения 21.03.2021.

[3] The Global Risks Report 2021 – Режим доступа: URL: <https://www.weforum.org/reports/the-global-risks-report-2021>. Дата обращения 21.03.2021.

[4] Зайцева И.А. Глобальные риски, как факторы, влияющие на современную систему международных отношений // Проблемы постсоветского пространства. – 2017. – Т. 4. – №. 4. – С. 356-363.

[5] Нестик Т.А., Журавлев А.Л. Психология глобальных рисков – М.: Изд-во «Институт психологии РАН», 2018. – С. 402.

REFERENCES

- [1] Luman N. Ponyatie riska. THESIS: teoriya i istoriya ekonomicheskikh i sotsial'nykh institutov i system. (Risk concept. THESIS: theory and history of economic and social institutions and systems). 1994. №. 5. S. 135-160 [In Rus.].
- [2] The Global Risks Report 2020. Rezhim dostupa: URL: <https://www.weforum.org/reports/the-global-risks-report-2020>. (data obrashcheniya 21.03.2021).
- [3] The Global Risks Report 2021. Rezhim dostupa: URL: <https://www.weforum.org/reports/the-global-risks-report-2021> (data obrashcheniya 21.03.2021).
- [4] Zaitseva I.A. Global'nye riski, kak factory, vliyayushchie na sovremennuyu sistemu mezhdunarodnykh otnoshenii. Problemy postsovetskogo prostranstva. (Global risks as factors that affect the current system of international relations. Post-Soviet issues). - 2017. - T. 4. №. 4. S. 356-363 [In Rus.].
- [5] Nestik T.A., Zhuravlev A.L. Psikhologiya global'nykh riskov [Psychology of global risks]. - M.: Izd-vo «Institut psikhologii RAN», 2018. – S. 402 [In Rus.].

ТӘУЕКЕЛ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚАТЫНАСТАРДЫҢ ТҮРАҚТЫ КОМПОНЕНТ РЕТІНДЕ

Садыханов И.Б.¹

¹2 курс магистранты, халықаралық қатынастар кәсіби кафедрасы,
жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру факультеті,
Абылай хан атындағы ҚазХҚ және ӘТУ,
Алматы, Қазақстан, e-mail: ileke0905@gmail.com

Андатпа. Бұл мақалада автор қазіргі кезеңдегі халықаралық қатынастарға тән тәуекелдердің табиғатын ашып көрсетеді, ұғымды анықтап, сонымен бірге осы процесстен туындайтын кемшіліктерді түсіндіреді, сондықтан «тәуекел» деген феноменді адам өмірінің кең ауқымын қамтитын көп қырлы призма бейне ретінде ұсынады. Мақалада жүргізілген зерттеулер тәуекелдерді жіктеу сияқты мақсатты көздейді, бұл өз кезегінде зерттелетін салада жаңа ғылыми-теориялық және одан әрі практикалық мүмкіндіктерді ашады. Жұмыста талдамалық және сыни тәсілдер, салыстырмалы талдау, сонымен қатар индуктивті және дедуктивті зерттеу әдістері қолданылады. Осылайша, қазіргі кездегі бар тәуекелдер мен қатерлерді талдау және жіктеу, жоғарыда айтылғандарды әлемдік деңгейде басқарудың бірегей жүйесін құруға мүмкіндік береді.

Тірек сөздер: халықаралық қатынастар, тәуекел, тәуекелдерді жіктеуі, жаһандық тәуекелдер.

RISK AS A PERMANENT COMPONENT OF INTERNATIONAL RELATIONS

Sadykhanov I.B.¹

¹2nd year master's degree student,
professional department of international relations
faculty of postgraduate education, Ablai Khan KazUIRandWL,
Almaty, Kazakhstan, e-mail: ileke0905@gmail.com

Abstract. In this article, the author reveals the nature of the risks characteristic of international relations at the present stage, and along with this defines such a concept as “risk”, while explaining the shortcomings arising from this process, and therefore recommends representing the phenomenon in the image a multifaceted prism that covers a wide range of human existence. The research carried out in the article pursues such a goal as the classification of risks, which in turn opens up new scientific, theoretical and further practical opportunities in the studied area. The work used analytical and critical approaches, comparative analysis, as well as inductive and deductive research methods. Thus, the analysis and classification of the currently existing risks and threats allows you to create a unique management system for the mentioned above statements at the global level.

Key words: international relations, risk, risk classification, global risks.

Статья поступила 24.03.2021

ӘӨЖ 345

DOI 10.48371/ISMO.2021.43.1.004

«МӘДЕНИ МҰРА» – ҰЛТТЫҚ БІРЕГЕЙ ЖОБА

Жанақова Н.Т.¹

¹тарих ғылымдарының кандидаты,
Қазақстанның қазіргі заман тарихы және дүниетанымдық пәндер
кафедрасының доценті, Абылай хан атындағы ҚазХҚЖӘТУ,
Алматы, Қазақстан, nurgul.zh.t@mail.ru

Аңдатпа. Мақалада «Мәдени мұра» мемлекеттік бағдарламасы аясында тарихи-мәдени ескерткіштерді сақтау жөнінде Қазақстан

Республикасында 2003-2011 жылдары іске асырылған шаралардың ерекшеліктері мен жетістіктері жан-жақты ашып көрсетілген.

Елбасының жолдауымен қабылданған «Мәдени мұра» мемлекеттік бағдарламасы – қазіргі Қазақстанның әлемдік өркендеуінің дәлелі

«Мәдени мұра» бағдарламасы Қазақстан халқына және күллі әлемге Қазақстанның ұлы мәдени мұрасы сақталып, дамып, Тәуелсіздік кезеңіне қызмет етіп келе жатқанын әйгілеген теңдессіз ізгі акция бола алды.

Тірек сөздер: мәдени мұра, бағдарлама, ұлттық, тарих, мемлекеттік, қоғам, сана, қолжазба, кітап, зерттеу.

Мәдени мұра – орны толмас құнды рухани, мәдени, экономикалық және әлеуметтік қазына. Мұра – осы заманғы ғылым, білім мен мәдениеттің де қайнар көзі. Бұл, табиғи байлықтарымен қатар, ұлттық өзін-өзі сыйлауы мен әлемдік қоғамдастықты мойындатуына басты негіз болып табылады. Осы ретте елімізде 2003-2011 жылдары сәтті жүзеге асырылған «Мәдени мұра» мемлекеттік бағдарламасы рухани және білім беруді дамыту салаларындағы негізгі құжат, стратегиялық ұлттық жоба болып табылады.

Қазақстан Республикасының Тұңғыш Президенті – Елбасы Н.Ә.Назарбаев осыдан 17 жыл бұрын, яғни 2003 жылы 5 сәуірде «Ішкі және сыртқы саясаттың 2004 жылға арналған негізгі бағыттары» атты Қазақстан халқына жолдауында: «Руханият пен білім беру салаларын дамытудың аса маңызды құрамдас бөлігі ретінде биыл бірқатар ауқымды жобалардың басын қосатын «Мәдени мұра» арнаулы мемлекеттік бағдарламасын әзірлеп, іске кірісуді ұсынамын» деп [1] осы маңызды жобаны жүзеге асыруды тапсырған болатын.

Сөйтіп, 2004 жылдан бастап, Елбасы Н.Ә.Назарбаев «Мәдени мұра» мемлекеттік бағдарламасын іске қосты. Бұл жоба 2003 жылы алғаш рет жүзеге асырылып екі жылға есептелген болатын, бірақ кейін 2007-2009 және 2009-2011 жылдары арасында жалғасын тапты. Н.Ә.Назарбаевтың 2004 жылғы 13 қаңтардағы №1277 Жарлығымен бекітілген «2004-2006 жылдарға арналған «Мәдени мұра» мемлекеттік бағдарламасы туралы» қаулысына сәйкес бұл бағдарламаның мақсаты: «Рухани және білім беру саласын дамыту, елдің мәдени мұрасының сақталуы мен тиімді пайдаланылуын қамтамасыз ету» деп атап көрсетіліп [2, 568], елдің маңызды тарихи-мәдени және сәулет ескерткіштерін зерттеу, қалпына келтіру, тарихи-мәдени дәстүрлерді жаңғырту және шет елдерде Қазақстанның мәдени мұрасын үгіттеу шараларын жүргізу сияқты міндеттер қойылды.

Бағдарламаның бірінші бағыты халықтың мәдени мұрасының

байлығы арқылы қазақстандықтардың ұлттық бірегейлігін дамытуға және нығайтуға бағытталған. «Мәдени мұраның» екінші маңызды бағыты – ұлттық рухани қазына байлығының әлемге танылуы болса, үшінші бағыты – ұлттық мәдени мұраны зерделеу жүйесін құру: тарих, философия, этнография, тіл, әдебиет, кескіндеме, музыка және т.б.

Елбасының жолдауымен қабылданған «Мәдени мұра» мемлекеттік бағдарламасы – қазіргі Қазақстанның әлемдік өркендеуінің дәлелі. Осы тарихи маңызды құжат қабылдағаннан кейін 2004 жылы 51 тарихи және мәдени ескерткіштің реставрациялық жұмысы аяқталып, 39 қалашық пен қорғандарға археологиялық зерттеулер жүргізілді. 218 нысанды қамтыған Қазақстанның тарихи-мәдени және тарихи ескерткіштерінің мемлекеттік тізімі дайындалды. Ұлттық мәдениет үшін аса маңызды 30 сәулеттік және археологиялық қосымша ғылыми зерттеулер жүргізілді.

«Мәдени мұраның» басты мақсаты халықтың жоғалтқанын табу, өшкен жадыны жаңғырту, барымызды көрсету, тарихымызды қайта тірілту екені белгілі. Міне осы тұрғыда бағдарлама аясында еліміздің тарихи-мәдени мұрасын зерделеу, айрықша маңызы бар тарихи-мәдени және сәулет ескерткіштерін қайта қалпына келтіру жөнінде ауқымды жұмыс атқарылды. Бүгінгі күні мемлекеттік мұражайларда екі миллионнан астам мәдени құндылықтар сақталуда. Ұлттық мәдениет пен жазудың сан ғасырлық тәжірибесін қорыту, әлемдік ғылыми ой-сананың, мәдениет пен әдебиеттің үздік жетістіктері негізінде гуманитарлық білімнің мемлекеттік тілдегі толыққанды қорын құру жөнінде жұмыс жүргізілді.

Екі кезеңге бөлінген мемлекеттік «Мәдени мұра» бағдарламасы өз міндетін өте жоғары деңгейде орындады. Алғашқы кезеңі жалпы мемлекеттік тұрғыда іске асса, екінші кезеңінде салалар бойынша жұмыстар нақты орындалды. Атап айтқанда, мемлекеттік бағдарламаны іске асыру барысында 35 тарих және мәдениет ескерткіштерінде жаңғырту жұмыстары, 30 қалашық, қоныс, тұрақ пен қорғанда археологиялық зерттеу жұмыстары жүзеге асырылды. Қытай, Түркия, Моңғолия, Ресей, Жапон, Египет, Өзбекстан, Армения, АҚШ, бірқатар Батыс Еуропа елдеріне ғылыми-зерттеу экспедициялары ұйымдастырылып, ғылыми ортаға бұрын белгісіз болып келген Қазақстанның тарихы, этнографиясы, өнері туралы бес мыңға жуық қолжазба мен баспа басылымдары табылды. Экспедициялар барысында тек Қытайдың өзінде ғана Қазақстанның тарихы мен мәдениетіне қатысты бұрын зерттелмеген үш жарым мыңға жуық тың дерек табылды. Осы зерттеулердің нәтижесінде, қазір Қазақстанда қазақ хандары мен сұлтандарының Қытай, Қокан, Хиуа және де басқа

шектес жерлердің билеушілерімен хат алмасуы жөнінде көптеген тарихи маңызды деректер жиналды.

Жүздеген жазба ескерткіштер Еуропа мемлекеттерінің кітапханалары мен дипломатиялық мұрағаттарынан табылды. Шет елде Орталық Азиядағы көне көшпелі халықтардың шаруашылық құрылысы мен антропологиялық түріне, олардың тілдерінің өзара ықпалына және өзара қарым-қатынастарына қатысты этнологиялық деректердің табылуының маңызы айрықша зор.

Қожа Ахмет Иассауи кесенесі мен Тамғалы археологиялық кешені сияқты екі ғажайып ескерткіш ЮНЕСКО-ның Дүниежүзілік мұралар тізіміне енді. Мемлекеттік бағдарлама аясында 230 аталым кітап жарық көрді, арасында тарих, археология, этнография жөніндегі аса құнды сериялар, жаңа энциклопедиялық сөздіктер бар. Мысалы, «Бабалар сөзі» сериясы жүздеген жылдар бойы жасалған қазақ халқының бай ауыз әдебиетін жинақтауға мүмкіндік берсе, «Қазақтың ата заңдары» жинағы қазақ халқының құқықтық санасының даму тарихын ашып көрсетеді.

Егеменді Қазақстанның бүгінгі өмірі мен оның жан-жақты даму перспективаларын мәдени мұрасыз елестету мүмкін емес. Мәдени мұра сана-сезімді қалыптастыру негіздерінің бірі, ізгілік пен отаншылдық құндылықтар сабақтастығын орнықтыруда зор әлеуетке ие. Елбасы Н.Назарбаев «Мәдени мұра» бағдарламасын мемлекеттің мәдениетіне қолдау көрсететін стратегиялық ұлттық жоба деп атаған. Осы орайда «Мәдени мұра» стратегиялық ұлттық жобасында Қазақстанның жаһандану жағдайында мәдени жаңғыруы принципінің негізі қаланды» [3, 626].

Мәдени мұраның экономикалық ресурсын жұмылдыру – елді қайта жандандырудың негізі. Тарихи ортаның сақталуы республикамыздың инвестициялық тартымдылығын қамтамасыз етеді. Ол, сонымен қатар, бүкіл қазақстандық қоғамдастықтың игілігіне айналар жанама артықшылықтардың шеңберін кеңейтуге де алып келеді.

Мәдени мұраны сақтау саласындағы мемлекеттік саясаттың базалық қағидаты – бұл жұмыстың мемлекетіміздің экономикалық және әлеуметтік дамуы аясында ғана тиімді болатындығына негізделген кешенді көзқараспен қарау. Мәдени мұраны сақтау орнықты даму стратегиясының шешуші элементі болуға тиіс.

Елімізде жүзеге асқан «Мәдени мұра» Ұлттық стратегиялық жоба нәтижелерінің қайталанбас тарихи маңызы бар» [4, 188]. Бұл бағдарлама халықтың үлкен мәдени мұрасын, оның ішінде заманауи ұлттық мәдениет, фольклор және салт-дәстүрлерін; ұлттық тарих үшін ерекше маңызы бар тарихи-мәдени және сәулет ескерткіштерін

қалпына келтіру; ұлттық әдебиет пен жазбаның ғасырлар бойындағы тәжірибесін жалпылау; мемлекеттік тілде әлемдік ғылыми ойлар, мәдениет және әдебиет жетістіктерінің үздіктері негізінде толымды қор жасауды зерттеу жүйесін құрды. Қазақ мәдениеті мен салт-дәстүрі дүние жүзі халықтарының мәдениеті мен салт-дәстүрінен көп ілгері болып келді, оның тұнып жатқан асыл маржандарын толықтай жинақтап қазіргі жастарға жеткізу жаһандық өркениет аясында ұлттық бірегейлікті сақтайды.

Әр халықтың өзіне тән, тарихи-әлеуметтік даму ерекшеліктері мен өмір-тіршілігіне, тұрмыс-салтына, дәстүрлеріне байланысты дүниетанымдық, рухани-материалдық, мәдени құндылықтары қалыптасады. Қазақ халқы бай тарихтың иесі. Қазақ даласы әлемге «Екінші ұстаз» атанған әл-Фарабиді, Ж.Баласағұни, Ахмет Иассауи, М.Қашғари, Қадырғали Жалаири сынды ғұламаларды берді. Олардың еңбектері ортағасырдағы Орта Азиялық ренессанс кезеңінің мәдени өміріне зор үлес қосқан асылдары болып табылады. Әсіресе, әл-Фарабидің сан-салалы ғылыми еңбектері тек Ибн Сина, Бируни, Хорезми, Омар Хайям, Хафиз секілді Таяу немесе Орта шығыс ғұламаларының ой-пікірлеріне ғана емес, сонымен бірге Еуропа ғылымына да ықпал етті.

Қазақстанның мәдени қазыналарын тауып, бүгінгі ұрпақтың ол байлықты сақтауына, танып білуіне, рухани мәдениет саласындағы білімін дамытуға ұсынған еліміздің ғұлама ғалымдарының қажырлы еңбектері қазақ халқы ұйысуының асыл арналары болып табылады. Есік қаласынан табылған «Алтын адам» ескерткішінен бастап, Орхон-Енисей тас жазулары, кең байтақ жеріміздің әр аймағынан табылып жатқан ежелгі мәдениет жәдігерлері, көне сәулеттік ескерткіштер, халық шеберлерінің қолөнер туындыларының үлгілері – осының бәрі Қазақстан мәдениетінің қазынасын байыта түсіп, бүгінгі ұрпақтың рухани білім көзіне айналды.

Он жыл ішінде ұлан-ғайыр жұмыстар атқарылды. Қазақ тарихына қатысты қытай, монғол, иран, араб, түрік мұрағаттарындағы, Еуропа мен Азияның өзге де елдерінің сан алуан қорлары мен кітапханаларындағы ондаған мың құжаттардың көшірмесі алынып, ғылыми айналымға түсті. Солардың негізінде көптеген монографиялар, оқулықтар және зерттеу еңбектер жарық көрді. Қазақстан аумағындағы 37 көне қалалар зерттеліп, 113 тарихи-мәдени ескерткіштерге жаңғырту жұмыстары жүргізілді. Қазақ халқының тарихында бірінші рет 100 томдық «Бабалар сөзі» деген атпен қазақ ауыз әдебиетінің жинағы жарық көрді. Көрнекті тілші-ғалым, ҚР ҰҒА академигі Р.Сыздықова ерекше атап өткендей: «Қазақ халқының бірнеше мыңдаған жылдарда

біртіндеп қалыптасып, даму үрдістерінен өтіп, бүгінгі күнге жеткен сөз өнерін, дәлірек айтқанда, фольклорлық мұраларын қамтыған «Бабалар сөзі» 100 томдық сериясының жарыққа шығып, оның 2014 жылы Германия Федеративтік Республикасының Майндағы Франкфурт кітап көрмесіне қойылуы дүниежүзі мәдениетіндегі ірі құбылыстардың бірі ретінде қабылданды» [5].

Сонымен бірге «Мәдени мұра» бағдарламасы аясында ұйымдастырылған ғылыми, фольклорлық экспедициялар мен зерттеулер нәтижесінде «Қазақтың 1000 әні», «Қазақтың 1000 күйі» атты бірегей жобалар жүзеге асырылды. Мұндай бағдарлама ешқандай елде болмаған. Он жылдың ішінде мемлекет қазынасынан жылма-жыл қомақты қаржы бөлініп отырды. Осыған сәйкес атқарылған жұмыстар да қыруар. Қазақ тарихы мен мәдениетіне 500 мыңға тарта құжат әкелінді.

Біздің арғы шыққан тегіміз туралы көптеген мәлімет беретін, ғылымды мыңдаған артефактылармен байытқан 26 ғылыми-қолданбалы, 40 археологиялық зерттеулер жүргізілді. Шығыс Қазақстан облысындағы Шілікті мен Берел қорғандарында жүргізілген қазба жұмыстарының нәтижесінде «скиф-сібір аң стиліне» немесе өнеріне (б.з.д. V-III ғғ.) жататын алтын бұйымдар табылды.

Тәуелсіз Қазақстан тарихында алғаш рет еліміздегі ескерткіштердің үлкен көлемдегі инвентаризациясы өткізілді және республикалық (218 нысан) және жергілікті (11277 нысан) маңызы бар тарих пен мәдениет ескерткіштерінің Тізімі қабылданды.

Қазақстанда тәуелсіздік алғаннан кейін алғаш рет «Мәдени мұра» бағдарламасы аясында қазақ тіліндегі толымды гуманитарлы білім беру қоры құру басталды. 537 кітап бір жарым миллионнан астам тиражбен шығарылды, олардың арасында тарихқа, археологияға, этнографияға, жаңа энциклопедиялық сөздіктерге байланысты қайталанбас сериялар кездеседі.

Мұндай жоба дүние жүзінің басқа елдерінде бұрын-соңды қолға алынбаған екен. Бағдарлама қабылданған соң, екі жылдан кейін 2006 жылы көктемде ЮНЕСКО-ның Париждегі штаб-пәтерінде салтанатты түрде тұсаукесер рәсімі жасалды. Осылайша, халықаралық дәрежеде танылды. Бұл, шындап келгенде, мәселенің сыртқы көрінісі ғана. Ішкі жағына үңілсек, нәтижесі алдын ала ойластырылған және мағынасы зор, ауқымды шара екеніне көз жеткіземіз. Ең бастысы, «Мәдени мұра» бағдарламасы өз алдына тәуелсіз ел болған отыз жылға жуық мерзімде билік пен қоғамның өзара бірін-бірі қолдап, жоғары деңгейде түсінісіп, тізе қосып атқарған бірден-бір жемісті жұмысы болды.

Елбасы Н.Ә.Назарбаевтың бастамасымен жүзеге асырылған

«Мәдени мұра» бағдарламасы еліміздің ғылыми және мәдени дамуындағы күшті серпіліс болды. 2004 жылдан бастау алған бағдарлама әлемдегі теңдесі жоқ жоба болып табылады. Қазіргі таңда «Мәдени мұра» бағдарламасы бойынша ауқымды жұмыстар атқарылып, жаңа зерттеулер нәтижесінде қазақстандық ғылым көкжиегі құнды еңбектермен толықты.

Мәдени мұраны игеру – ұлттық сананың негізі. Осы тұрғыда «Мәдени мұра» бағдарламасы ұлт мәдениетін дамытуға үлкен серпін берді де, одан кейін Қазақстан Республикасының тұңғыш Президенті – Елбасы Н.Ә.Назарбаевтың «Егемен Қазақстан» газетінің 2017 жылғы 13 сәуірдегі санында жарияланған «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» мақаласы негізінде қолға алынған «Рухани жаңғыру» бағдарламасымен сәтті жалғасын тапты. Сөйтіп, «Мәдени мұра» бағдарламасы мәдениеттің қай саласында болмасын тамаша көрініс тауып, нақты нәтижелерге қол жеткізуге жол ашты.

Түйіндей келгенде, «Мәдени мұра» бағдарламасы Қазақстан халқына және күллі әлемге Қазақстанның ұлы мәдени мұрасы сақталып, дамып, Тәуелсіздік кезеңіне қызмет етіп келе жатқанын әйгілеген теңдессіз ізгі акция бола алды» [6, 286]. Сол себепті дана халқымыздың ұлы мұраты ұлықталып, мемлекеттік «Мәдени мұра» бағдарламасы аясында ұрпағы үшін ұлы істі атқаруды қолға алған мемлекетіміздің келешегі кемел, болашағы баянды болатынына кәміл сенеміз.

ӘДЕБИЕТ

[1] Назарбаев Н. Ішкі және сыртқы саясаттың 2004 жылға арналған негізгі бағыттары // Егемен Қазақстан. – 2003. – 5 сәуір.

[2] 2004-2006 жылдарға арналған «Мәдени мұра» мемлекеттік бағдарламасы туралы. – Кіт.: Қазақстан. Ұлттық энциклопедия. – Алматы: «Қазақ энциклопедиясының» Бас редакциясы, 2007. – 704 бет.

[3] Қазақстан тарихы (көне заманнан бүгінге дейін). Бес томдық. – Алматы: «Атамұра», 2010. – Т.5. – 688 бет.

[4] Қазақстан (Қазақ елі) тарихы: 4 кітаптан тұратын оқулық. Тәуелсіз Қазақстан: алғышарттары және қалыптасуы. 4-кітап. – Алматы: Қазақ университеті, 2016. – 264 б.

[5] Сыздықова Р. Асыл сөз арнасы // Егемен Қазақстан. – 2016. – 12 шілде.

[6] Назарбаев Н. Тәуелсіздік дәуірі. – Алматы: ҚАЗАқпарат, 2017. – 508 бет.

REFERENCES

[1] Nazarbaev N. Ishki zhane syrtqy sayasattyn 2004 zhyлга арналған негізгі бағыттары (Main directions of domestic and foreign policy for 2004) // Egemen Қазақстан. – 2003. – 5 сәуір.

[2] 2004-2006 зhyлдарға арналған «Мадени мұра» мемлекеттік бағдарламасы туралы (About the State program “Cultural Heritage” for 2004-2006). – Kit.: Qazaqstan. Ulttyq enciklopediya. – Almaty: Qazaq enciklopediyasynyn, 2007. – 704 p.

[3] Qazaqstan tarihy (kone zamannan byginge dejin) // (History of Kazakhstan (from ancient times to the present). Bes tomdyq. – Almaty: «Atamura», 2010. – T.5. – 688 p.

[4] Qazaqstan (Qazaq eli) tarihy: 4 kitaptan turatyn oqulyq. Tauelsiz Qazaqstan: algyshtartary zhane qalyptasuy (History of Kazakhstan (Kazakh Eli): a textbook consisting of 4 books. Independent Kazakhstan: prerequisites and formation). 4-kitap. – Almaty: Қазақ университети, 2016. – 264 p.

[5] Syzdyqova R. Asyl soz arnasy. Egemen Qazaqstan. (Asyl Soz channel Egemen Kazakhstan). – 2016. – 12 shilde.

[6] Nazarbaev N. Tauelsizdik дәуірі (The era of independence). – Almaty: QAZAqparat, 2017. – 508 p.

CULTURAL HERITAGE - A UNIQUE NATIONAL PROJECT

Zhanakova N.T.¹

¹ candidate of historical sciences, assoc. professor

Department of contemporary history of Kazakhstan and Worldview
Disciplines, Kazakh Ablai Khan University of international Relations
and World Languages,
Almaty, Kazakhstan, nurgul.zh.t@mail.ru

The article describes in detail the features and achievements of the measures implemented in the Republic of Kazakhstan in 2003-2011 to preserve historical and cultural monuments within the framework of the state program “Madeni Mura”. “The state program” “Madeni Mura” “adopted in the address of the head of State is proof of the global prosperity of modern Kazakhstan” “The program” “madeni Mura” “has become an unprecedented action that has shown the people of Kazakhstan and the whole world that the great cultural heritage of Kazakhstan is preserved, developed and serves the period of Independence.”

Keywords: cultural heritage, program, national, history, state, society, consciousness, manuscript, book, research.

**«КУЛЬТУРНОЕ НАСЛЕДИЕ» – УНИКАЛЬНЫЙ
НАЦИОНАЛЬНЫЙ ПРОЕКТ**

Жанакова Н.Т.¹

¹кандидат исторических наук, доцент кафедры
современной истории Казахстана и мировоззренческих дисциплин,
КазУМОиМЯ им. Абылай хана,
Алматы, Казахстан. nurgul.zh.t@mail.ru

Аннотация. В статье подробно освещены особенности и достижения мероприятий, реализованных в Республике Казахстан в 2003-2011 годах по сохранению историко-культурных памятников в рамках государственной программы «Мәдени мұра». Государственная программа «Мәдени мұра», принятая по Посланию Главы государства – свидетельство мирового процветания современного Казахстана. Программа «Мәдени мұра» стала беспрецедентной доброй акцией, которая принесла народу Казахстана и всему миру признание того, что великое культурное наследие Казахстана сохраняется, развивается и служит периоду независимости.

Ключевые слова: культурное наследие, программа, национальное, история, государственная, общество, сознание, рукопись, книга, исследование.

Статья поступила 24.03.2021

UDC 327.8

DOI 10.48371/ISMO.2021.43.1.005

**CHINA: TRANSITION TO «ADVANCED MODERNIZATION»
IN THE CONDITIONS OF DE-GLOBALIZATION**

Karaeva D.¹,

¹2nd year master's student

Kazakh Ablai Khan University of International Relationships and World
Languages, Almaty, Kazakhstan, e-mail: dilnazkarayeva28@gmail.com

Kagazbaeva E.M.²,

²PhD, Associate Professor of the Department of Postgraduate Education,
Kazakh Ablai Khan University of International Relationships and World
Languages, Almaty, Kazakhstan, e-mail: Kagazbaeva.e@gmail.com

Annotation. This article examines the impact of de-globalization and the global financial economic crisis on China's economic development.

Over the past decade, globalization has generated powerful forces of “de-globalization” - a decrease in the role of external factors in world economic development. The situation in early 2020 was aggravated by the global economic collapse due to the sanitary measures taken in the leading countries of the world due to the coronavirus pandemic, as well as sharp fluctuations in the US stock market and the collapse of oil prices.

Deglobalization has fully manifested itself in China, which has never lost sight of the importance of independence and self-reliance. Despite the decline in the role of external factors in its development, China itself is not abandoning globalization. The country has already launched a Belt and Road Initiative as an alternative to hyperglobalization. The relationship between openness and self-reliance is interpreted in China dialectically: by openness to strengthen the ability to rely on one’s own forces, relying on one’s own forces, to open up the economy even more widely.

The authors conclude that over the past decade, there has been a transition to a new economic model, where the emphasis is on domestic demand and the Chinese government is trying to move away from an export growth strategy. The global financial and economic crisis did not undermine the Chinese economy - it continued its development. Therefore, the various measures taken by the Chinese leadership are now of no less interest than the further fate of globalization.

Key words: PRC, “outstripping modernization”, self-reliance, de-globalization, crisis, overcoming, innovative advantages.

Over the past decade, globalization has generated powerful forces of “de-globalization” - a decrease in the role of external factors in world economic development. For the first time this concept was used in the article by V. Bello in connection with the discussion of the ways of development of Asian countries after the crisis of 1997-1998 [1, p. 61].

Deglobalization is, to a certain extent, a natural reaction to the “hyperglobalization” that began in the 1980s and expanded widely in the world economy after the collapse of the USSR. “Deglobalization is a potential political revolution that is returning to their places capable national governments, capable, by all other means, to put a barrier to the dictates of globalists and to conduct a dialogue with TNCs, TNBs and international financial institutions on an equal footing” [2, p. 166].

According to Russian researchers A.I. Salitsky and N.K. Semenov, de-globalization has fully affected China. A striking indicator is the comparative statistical data of the PRC for 2008 and 2019. Thus, the ratio of merchandise exports to GDP in 2008 was 32%, in 2019 this figure dropped to 17%. As another indicator, the researchers selected the ratio of

foreign direct investment (FDI) inflows to the volume of investments in fixed assets. There is also a rather noticeable decrease in the indicator: from 4.2% in 2008 to 1.7% in 2019 [2, p. 165]. Another important indicator of the de-globalization of China's economy can be derived from the country's customs statistics: the share of goods with imported components in the country's export in 2008 was more than 50%, and in 2019 - less than 30%. In addition, the domestic market in China continues to expand, and many overseas corporations are adopting the slogan "Do in China for China" and as a result are no longer different from local businesses.

However, despite the decrease in the role of external factors in its development, China itself does not abandon globalization, moreover, it considers its further implementation useful - taking into account the emerging problems and the necessary adjustments. Thus, China is conducting active economic diplomacy in various areas, has considerable capacities for the production of highly competitive products, including equipment necessary to create the foundations of economic independence in partner countries. China launched the Belt and Road Initiative as an alternative to hyperglobalization. The relationship between openness and self-reliance is interpreted in China dialectically: by openness to strengthen the ability to rely on one's own forces, relying on one's own forces, to open up the economy even more widely.

"The further growth of China," E.S. Kulpin, - is possible only at the expense of the resources of the entire planet, which in the future is fraught with global tension. Further development is possible due to new technologies - the implementation of the transition from catching up to advanced modernization [3, p. 124].

China cannot overcome the ecological crisis caused by the maximum use of natural resources, along with the demographic crisis caused by the aging of the population, without a profound transformation of the entire society and, above all, the structure of economic growth. The transition to "advanced modernization" means the advance of developed countries in scientific and technical developments. Meanwhile, the technological dependence of the Chinese economy continues to be very significant: its leading industries are more than 50% dependent on imports of equipment and modernization technology [4, p. 174].

It should be noted that the Chinese market is receptive to innovation. This is due to the fact that a relatively cheap strategy is often used to create their own high-tech sectors to enter global economic processes. Opportunities of foreign firms are used quite often. According to Chinese law, foreign companies participating in the implementation of state orders in China and subcontractors of local (Chinese) manufacturers must provide

the Chinese side with know-how. The potential of joint ventures in terms of mastering new technologies is also being realized. Often for these purposes, foreign firms are bought, working with progressive technologies. The import of equipment and technologies is encouraged to develop such progressive sectors of the economy as the production of software, new materials, biotechnology, healthcare, etc. About 350 billion dollars are invested here annually in the acquisition of new technologies and high-tech equipment around the world. At the same time, technical borrowing is mainly focused on the implementation of leading projects. For example, the most advanced technological lines are used in the automotive industry. In general, science has become a highly competitive field of activity. In terms of R&D expenditures, China came in second in the world, and in the 2020s. equal to the United States. In an emerging multipolar world, China currently accounts for about 15% of global R&D spending; the share of R&D expenditures in China's GDP is 2.2%. In addition, China occupies a serious position in a number of indicators: by the number of scientific publications, the PRC is already in second place (8.5% of all scientific publications in the world), including: 20.8% of publications on materials science, 16.9% - in chemistry, 14.2% - in physics, 31.7% in crystallography, 31.2% - in metallurgy, 21.1% - in applied mathematics [5, p. 37]. China has an effective position in terms of student numbers; by the number of international research centers, including corporate ones. At the same time, a significant proportion of students receive education abroad, especially in the United States [6, p. 119]. The authorities are encouraging the return of Chinese specialists from overseas by offering them the most favorable terms. Among the priorities is the development of information, bio-, nano-technologies [7].

Thanks to the rapid expansion of the high-tech sector, China is one of the largest recipients of foreign investment. China's transformation into the second center for foreign capital investment after the United States was ensured by two factors: a policy of openness and the creation of a favorable investment climate. In particular, a flexible policy is being pursued in relation to foreign capital. This is manifested in the use of incentive measures in order to influence the territorial and sectoral allocation of capital; as well as administrative control (inviolability of foreign investments). Foreign investment has helped transform China into a "giant export machine." This is due to the fact that investments are directed to industries that make it possible to produce products for export, for example, in the production of telecommunications and electrical equipment, household appliances, chemical products, etc.

In 2019, the growth rate of the Chinese economy declined quite

rapidly. In the first quarter, GDP growth amounted to 6.4%, in the second - 6.2%, in the next two quarters the growth was 6.0%. In addition to internal reasons, the deterioration of economic dynamics was negatively affected, directly and indirectly, by tariff barriers vigorously erected by the Trump administration, as well as by US sanctions against Chinese corporations and officials. As a result, the annual rate of economic growth was significantly lower than in previous years (Table 1).

Table 1 - Growth in GDP, investment and labor productivity in 2016-2019,% [2, p. 167].

Indicators	2016	2017	2018	2019
Gdp	6.7	6.8	6.6	6.1
Investment in fixed assets	7.9	7.0	5.9	5.1
Labor productivity	6.4	6.7	6.6	6.2

The rate of decline in GDP growth was recognized by the Chinese government as a wake-up call. Therefore, in September 2019, the People's Bank of China began stimulating the economy. Consistently, with a small step, the rates for the main types of loans were reduced, and the reserve ratio for banks also decreased. Stimulation of the economy intensified with the onset of the epidemic, banks provided, in particular, preferential loans to manufacturers of medical equipment, protective equipment, etc.

The last time the loan rate was cut for first-class borrowers of the largest banks was on April 20, 2020: the interest rate on annual loans was lowered from 4.05 to 3.85%. The rate of five-year loans secured by collateral also decreased - to 4.65%. Also, work is underway to identify the misuse of money allocated to combat the epidemic and its consequences, hundreds of officials were held responsible for cost overruns, auditors of the Ministry of Finance are checking banks for the legality of providing soft loans.

The ability to copy quality is a huge resource for the development of the Chinese economy, which makes it possible to partially save on the purchase of technology, advertising, creating brands, and software. Cloning is especially important in a crisis, when the purchasing power of the population all over the world is significantly reduced and it is not possible to buy products from promoted brands [8].

The economic downturn negatively affected the foreign economic relations of the PRC. From January to April 2020, the country's exports decreased by 9%, imports suffered slightly less (Table 2).

Table 2 - Trade of the PRC with individual partners in January-April 2020, billion dollars,% [2, p. 169].

	Exports USD bln	Imports USD billion	Exports in% by 2019	Imports in% by 2019
Total	678.2	620.0	-9.0	-5.9
EU (27)	102.8	74.0	-9.1	-8.9
USA	100.4	36.7	-18.2	-5.9
ASEAN	106.0	87.2	1.0	4.9
Japan	43.3	52.0	-4.9	-4.8
Hong Kong	71.8	2.0	-12.5	-32.4
The Republic of Korea	33.3	52.1	-6.1	-8.1
Taipei, China	17.6	54.2	7.1	5.1
Russia	13.1	20.4	-9.1	7.0
India	18.7	5.1	-17.0	-17.9

The decline in exports to developed countries, primarily the United States, turned out to be especially significant. The drop in trade with the EU countries was slightly less profound, and trade with Japan and the Republic of Korea fell even less. At the same time, China's foreign trade indicators with the ASEAN countries (they have now become China's main trading partner) and Taiwan improved compared to the previous year. Apparently, a certain role in such a reorientation of the country's trade relations was played by the movement of some of the export enterprises to these states and territories due to the desire to bypass the customs tariffs erected in the United States in the Chinese direction. An equally important factor in the relatively favorable state of China's trade with ASEAN is the existence of a free trade zone, created in 2005, as well as cooperation within the framework of the Belt and Road Initiative. Joint action to combat the epidemic has played a positive role in developing China's ties with ASEAN. Since February 2020, regular consultations have been held between ASEAN and China ministers on these issues; on April 14, 2020, a video summit of ASEAN + 3 leaders was held, at which the Asian Infrastructure Investment Bank's proposal to open a special account to fight the virus with an initial capital of 5 billion dollars. China also promised the ASEAN countries to supply 100 million medical masks and 10 million protective suits - as grants and on a commercial basis [2, p. 169].

The most important factor in regionalization is the ability of China and other Asian leaders to supply their neighbors with substantially cheaper means of production than those produced by Western countries. In addition,

in contrast to the old industrial centers, China demonstrates stable and high growth rates, increasing the attractiveness of its domestic market. China's centripetal role in world and regional affairs is combined with the usual manner of bilateral and multilateral consultations [8].

According to Russian researchers A.I. Salitsky and N.K. Semenova: "The Chinese are not characterized by a crisis outlook that does not leave many representatives of the business world of Western countries, exacerbating the already alarming state of affairs in the economy. Self-confidence is not least based on the habit of self-sufficiency, firmly rooted in the national mentality" [2, p. 168].

Thus, we will formulate a number of conclusions. First, the decline in the role of external factors in economic development (de-globalization), clearly manifested in the development of China in the past decade, has made many long-standing features of this country's structure and its foreign economic policy even more attractive. China has become even less dependent on external factors, and even with an unpleasant alignment of forces abroad, it will be more free in choosing its policy and adjusting its strategy - if necessary. Second, the current global crisis will further intensify de-globalization and may create new opportunities for China and its partners. Due to the persisting high rate of accumulation in China, its industrial capital will look for areas of application abroad and is very likely to be especially active in the countries of the Belt and Road Initiative, where it is not discriminated against, like the one that it already experiences in USA and some other western countries. Finally, in our opinion, in the 2000s. the transition to the «new economic strategy» was effectively implemented. The old economic model has been very successful, generating nearly 10% annual growth for 30 years. However, in the new economic situation, the focus is on domestic demand. China is trying to move away from the export growth strategy that was so popular in this and other East Asian countries. The global financial and economic crisis did not undermine the Chinese economy - it continued its development.

REFERENCES

- [1] Bello W. The Answer: De-Globalize. Far Eastern Economic Review. - 29.04.1999. - P. 50-65.
- [2] Salitskiy A.I. Semenova N.K. Kitay: preodoleniye krizisa. Vostok (Oriens). (China: overcoming the crisis. East (Orient). – 2020. - №5. – S. 161-171.
- [3] Kulpin E.S. Istoricheskaya dinamika Kitaya skvoz prizmu sotsioyestestvennoy istorii // Kitayskaya tsivilizatsiya v globaliziruyushchemsya mire (Historical dynamics of Chinese civilization

// Chinese civilization in the globalizing world.). - М.: ИММО. 2014. - Т. 1. С. 110–125.

[4] Vinogradov A.V. Kitayskaya tsivilizatsiya i sovremennost // Kitayskaya tsivilizatsiya v globaliziruyushchemsya mire (Chinese civilization and modernity // Chinese civilization in the globalizing world). - М.: ИММО. 2014. - Т. 1. - С. 172–176.

[5] Irodova E.E. Ekonomicheskaya komparativistika: monografiya. (Economic Comparative Studies: monography). - Ivanovo : PresSto. 2011. - 140 s.

[6] Baynova Yu. A. i dr. Rol Kitaya v mirovoy ekonomike // Nauka. obrazovaniye. obshchestvo: tendentsii i perspektivy: (The role of China in the world economy // Nauka. education. society: trends and prospects : collection of scientific works.). sb. nauch. tr. po materialam Mezhdunar. nauch.-prakt. konf.. 28 noyabrya 2017 g. - М.. 2014. - Ch. 1. - С. 118–121.

[7] Shaimardanova Z.D. Globalization vs deglobalization or reglobalization? // Известия КазУМОиМЯ им. Абылай хана. Серия «Международные Отношения и Регионоведение». - 2020. – № 4 (42).

[8] Rowley A. Why China – Not the US – Remains Key to Asia’s Trade and Economic Recovery after Covid-19. South China Morning Post. Access mode: URL: <https://www.scmp.com/comment/opinion/article/3081509/why-china-not-us-remains-key-asias-trade-and-economic-recovery>. Accessed 07.12.2020.

КИТАЙ: ПЕРЕХОД К «ОПЕРЕЖАЮЩЕЙ МОДЕРНИЗАЦИИ» В УСЛОВИЯХ ДЕГЛОБАЛИЗАЦИИ

Караева Д.Х.¹

¹магистрант 2 курса

КазУМОиМЯ им. Абылай хана, Алматы, Казахстан

e-mail: dilnazkarayeva28@gmail.com

Кагазбаева Э.М.²

²к.пол.н., доцент кафедры послевузовского образования ФПО,

КазУМОиМЯ им. Абылай хана, Алматы, Казахстан

e-mail: Kagazbaeva.e@gmail.com

Аннотация. Данная статья исследует влияние деглобализации и мирового финансового экономического кризиса на экономическое развитие Китая. За десятилетие глобализация породила мощные силы «деглобализации» – снижения роли внешних факторов в мировом экономическом развитии. Ситуация в начале 2020 г. усугубилась мировым экономическим обвалом вследствие санитарных мер, принятых в ведущих странах мира из-за пандемии коронавируса, а

также резких колебаний на фондовом рынке США и обвала нефтяных цен.

Деглобализация в полной мере проявилась и в Китае, никогда не упускавшем из сферы своего внимания важность независимости и опоры на собственные силы. Несмотря на снижение роли внешних факторов в своем развитии, сам Китай от глобализации не отказывается. Страна уже развернула инициативу «пояса и пути» как альтернативу гиперглобализации. Соотношение между открытостью и опорой на свои силы в Китае трактуют диалектично: открытостью укреплять способность опираться на собственные силы, опираясь на свои силы, еще шире открывать экономику.

Авторы приходят к выводу, что за последнее десятилетие произошел переход к новой экономической модели, где акцент делается на внутренний спрос и китайское правительство пытается уйти от экспортной стратегии роста. Мировой финансово-экономический кризис не подорвал китайскую экономику – она продолжила свое развитие. Поэтому разнообразные меры, предпринимаемые китайским руководством, вызывают теперь не меньший интерес, чем дальнейшая судьба глобализации.

Ключевые слова: КНР, «опережающая модернизация», опора на собственные силы, деглобализация, кризис, преодоление, инновационные преимущества.

ҚЫТАЙ: ЖАҢАНДАНДЫРУ ЖАҒДАЙЫНДА «ОЗЫҚ МОДЕРНИЗАЦИЯҒА» КӨШУ

Караева Д.Х.¹,

¹2 курс магистранты Абылай хан атындағы ҚазХҚжӘТУ
Алматы, Қазақстан, e-mail: luina.na@mail.ru

Кагазбаева Э.М.²,

²с.ғ.к., жоғары оқу орнынан кейінгі білім кафедрасының доценті,
ҚазХҚжӘТУ Абылай хан, Алматы, Қазақстан
e-mail: Kagazbaeva.e@gmail.com

Андатпа. Бұл мақала жаһандандудың және әлемдік қаржылық экономикалық дағдарыстың Қытайдың экономикалық дамуына әсерін зерттейді. Он жыл ішінде жаһандану “жаһандандудың” күшті күштерін тудырды-әлемдік экономикалық дамудағы сыртқы факторлардың рөлін төмендету. 2020 жылдың басындағы жағдай коронавирустық пандемияға байланысты әлемнің жетекші елдерінде қабылданған санитарлық шаралардың, сондай-ақ АҚШ қор нарығындағы күрт ауытқулардың және мұнай бағасының құлдырауының салдарынан

әлемдік экономикалық құлдыраумен күрделене түсті.

Деглобализация Қытайда да толығымен көрінді, ол ешқашан тәуелсіздік пен өз күшіне сүйенудің маңыздылығын назардан тыс қалдырмады. Оның дамуындағы сыртқы факторлар рөлінің төмендеуіне қарамастан, Қытайдың өзі жаһанданудан бас тартпайды. Ел қазірдің өзінде гиперглобализацияға балама ретінде “белдеу және жол” бастамасын бастады. Ара-арасында ашықтығымен және тірек өз күшін Қытайда түсіндіреді диалектично: ашықтығымен нығайтуға қабілетіне сүйенетін өз күштеріне сүйеніп, өз күшін, кеңірек ашуға экономикаға.

Авторлар соңғы онжылдықта ішкі сұранысқа баса назар аударылатын және қытай үкіметі экспорттық өсу Стратегиясынан кетуге тырысатын жаңа экономикалық модельге көшу болды деген қорытындыға келді. Әлемдік қаржы-экономикалық дағдарыс Қытай экономикасына нұқсан келтірмеді-ол дамуын жалғастырды. Сондықтан қытай басшылығы қабылдаған түрлі шаралар жаһанданудың болашақ тағдырынан гөрі қызығушылық тудырады.

Тірек сөздер: ҚХР, “озық модернизация”, өз күштеріне сүйену, жаһанданбау, дағдарыс, еңсеру, инновациялық артықшылықтар.

Статья поступила 25.03.2021

ӘӨЖ 935

DOI 10.48371/ISMO.2021.43.1.006

ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚАТЫНАСТАРДЫҢ ҚАЗІРГІ ЖҮЙЕСІНЕ САЯСИ МОРАЛЬДЫҢ ӘСЕРІ

Бақтығалиева Х.Б.¹,

¹Абылай хан атындағы ҚазХҚӨТУ,

жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру факультеті,

халықаралық қатынастар мамандығы

Алматы, Қазақстан, e-mail: khadisha2397@gmail.com

Аңдатпа. Бұл мақалада қазіргі кезеңде саяси моральдың халықаралық қатынастарға әсері жайында баяндалған. Этикалық және моральдық мәселелермен ауырланған қазіргі заманғы әлемнің сын-қатерлеріне неғұрлым лайықты жауап табуға тырысуда қоғамның қатысуы өте маңызды. Халықаралық қатынастардағы этикалық пайымдардың көбі космополиттік көзқарастан пайда болады, ал біздің

негізгі моральдық ойымыз – «адам» деген үлкен жауапкершіліктен басталады, яғни, біздің қайда, қандай болсақ та адамзаттың алдында белгілі бір дәрежеде моральдық жауапкершілігіміздің барын білдіреді. Бұл ең алдымен, кез келген тұлғаға этикалық ұстанымнан ада көзқараспен қараудың өткір себебі жоқ екенін аңғартады, яғни ешбір адамды өзге адамнан кем көрмеу керек деген сөз.

Тірек сөздер: саяси мораль, халықаралық қатынас, қауіпсіздік, сенім, саясат, адамгершілік.

Халықаралық саясаттың басты мақсаты - бейбіт өмір, бостандық пен әділеттілікке қол жеткізу. Дәл осы құндылықтарды халықаралық қатынастардың субъектілері басшылыққа алуы қажет. Ол үшін, ең алдымен жоғары саяси жауапкершілік қажет. Бұл тиімді халықаралық саясаттағы ең тиімді ерекшелік. Сонымен қатар, жаһандану жағдайында әртүрлі саяси жүйелердің, мәдениеттердің, экономикалардың және әлеуметтік дамудың өзара әрекеттесуіндегі саяси институттардың рөлінің маңыздылығы бар.

Саяси этика - адамгершіліктің саясатқа және саясаттың моральға әсерін зерттейтін саяси философияның бөлімі. Сонымен қатар, саяси мақсаттар мен құндылықтарды моральдық тұрғыдан түсіну нәтижесінде пайда болған қолданбалы этика.

Платонның пікірінше, мінсіз мемлекет ақылдың ізгілігіне сай құрылып, азаматтардың ізгілігін насихаттауы керек, сондықтан философтар оны басқаруы керек. Аристотель өз еңбегінде саяси коммуникация этикалық негізге сүйенеді; саясаттың да, этиканың да мақсаты - өнегелі өмір. Ол өз шығармаларында қарастырған ізгіліктер - адамның әлеуметтік қасиеттері болатын. Мемлекет - бұл бостандық, ден саулығы және меншік сияқты азаматтық игіліктерді сақтауға және жақсартуға арналған қоғам. Мемлекетте азаматтар билікті қабылдай отырып, өмір сүру, бостандық және меншік құқығын қорғау үшін табиғи құқықтарының бір бөлігін құрбан етеді.

Мемлекеттік құрылым типі азаматтар ұстанатын құндылықтардың сипатына байланысты болып келетіндіктен, адамгершілік пен саясат мағыналы түрде байланысты: белгілі мораль - белгілі бір саясаттың негізі. 1919 жылы Макс Вебер өзінің танымал «Саясат - кәсіп және мамандық ретінде» еңбегінде саяси этика мәселелерін қайтадан жеке адамгершілікке ауыстырды: саясаттағы адамгершілік қасиеттері мемлекет қайраткерінің жеке қасиеттерімен анықталады,-деді. Ол саясаткердің кәсібінің сипатына сәйкес келетін адамгершілік қасиеттерін анықтады[1].

Сонымен, саяси этика тарихында екі тенденция бар: саясаттың

адамгершілігін мемлекет қайраткерлерінің ізгіліктерімен байланыстыру немесе саясаттағы этикалық нормалар әлеуметтік механизмдер мен саяси процестердің жұмыс істеуі нәтижесінде пайда болады деп сену.

Қазіргі жаһандану дәуірінде саяси мораль мәселесі айтарлықтай күрделі, ол әр түрлі мәдениеттер мен идеологиялардағы әр түрлі құндылықтар жүйесі арасындағы қақтығыста, саяси мораль туралы теориялық идеялардың қақтығысында да көрінеді.

Мәселе халықаралық қатынастарда адами мүмкіндіктерінің шектеулі болып көрінуімен шиеленісе түседі:

- біріншіден, мұнда мемлекеттік эгоизм міндетінің болуы;
- екіншіден, моральдық қақтығыстың шексіз аймағы (әлеуметтік қатынастар аясындағыдан айырмашылығы, онда бұл аймақ мемлекеттің зорлық-зомбылыққа заңды монополиясымен шектеледі);
- үшіншіден, қарулы зорлық-зомбылық, соғыс, қауіпсіздік пен өмір сүру мәселелерін мемлекеттердің бірінші кезектегі мәселелеріне айналдырып, имандылық пен әділеттілік туралы алаңдаушылықты екінші орынға қоюы.

Саяси моральдың негізгі мәселелері мақсаттар мен құралдар арасындағы немесе процесс пен нәтижелер арасындағы қақтығыстар емес, керісінше мақсаттар мен нәтижелердің құндылықтары арасында. Саяси моральдың көптеген маңызды шешілмеген мәселелері жартылай және бейтарап талаптар мен міндеттемелер арасындағы жалпы шиеленістен туындайды. Бұл ең белсенді бағыттардың бірі - жаһандық дистрибуторлық сот төрелігінен байқауға болады[2].

Жалпы саяси ғылымдар көптеген идеологиялық қақтығыстарды анықтауға және шешуге бағытталған. Үнемі саяси дискурстың басында тұрған мәселелердің бірі - қазіргі қоғамдағы саяси шешімдер қабылдау процесінде адамгершілік пен этика шешуші фактор бола ма деген сұрақ. Моральдық саяси пікірталастарды ынталандыратын негізгі құндылықтар адамның қоғамдағы өзіндік орнын қалай анықтайтындығын анықтайтын жеке сенім жүйесінде терең тамыр жайған. Бастапқы сәйкестіліктің бұл құндылықтары нәсіл, жыныс, жыныстық бағдар және әсіресе жеке адамның көптеген негізгі құндылықтарының негізі болып табылатын дін болып табылады. Моральдық саясат бізді фактілер мен пайымдаулар үстемдік ететін аймақтан шығарады, ал қоғамтанушылар, әсіресе саясаттануға маманданған адамдар құндылықтар саласында өздерін жайлы сезінеді. Моральдық саясат көбіне құндылықтармен, әсіресе қоғам немесе мемлекет қабылдаған құндылықтармен және қоғам немесе мемлекет бұзылған деп анықтайтын құндылықтармен байланысты. «Біз коммерциялық қоғамнан индустриалды қоғамға ауысқан кезде біз

өзін-өзі бақылау, импульстан бас тарту, тәртіп пен байсалдылық енді мұндай қасиетті қасиеттер болмайтын жаңа құндылықтар жиынтығын жасадық» [3]. Құндылықтардың мемлекеттік қабылдауы белгілі бір топтардың әлеуметтік мәртебесін күшейтеді, ал басқаларының мәртебесін төмендетеді [4].

Қазіргі заманғы өмірдегі саяси талдаудың тақырыбы - бұл сенімділер билікті жүзеге асыра алатын жағдайда, жеке құндылықтар мен көзқарастардың және саяси тәжірибелердің дәйектілігі. Негізгі ұстаным - адал адамдар көшбасшылықты адалдықпен жүзеге асыруы керек, ал оның жеке құндылықтары мен көзқарастары сайлаушылардың қолдауынан айрылу есебінен болса да, оның саяси көзқарастары мен шешімдеріне сәйкес келуі және сәйкес келуі керек.

Қазіргі саяси тәжірибе көрсеткендей, саяси мәселелердің адамгершілік аспектілерінің маңыздылығын түсінбейтін және қабылдамайтын белсенді саясаткерлердің саны өте көп.

Моральдық көзқарасқа сәйкес, қандай-да бір саяси шешімдер қабылдамау немесе жүзеге асырмау, моральға терең байланған және моральдық заңсыздықтарға толы мәселелерге қатысты, тек зайырлы түрде және ешқандай қатысусыз принципті баса көрсету қажет.

Мораль мен этика әлеуметтік категориялар ретінде кез-келген қоғамда саяси мәдениетті қалыптастыру үшін өте маңызды. Саяси әлеуметтену процесі арқылы бұл категориялар ұлттың мәдениетіне ғана емес, оның саяси идеологиясына да әсер етеді.

ӘДЕБИЕТ

[1] Беляева Е.В. Прикладная этика: құрал. - Минск: БГУ, 2016. - 43 б.

[2] Цыганков П.А. Халықаралық қатынастардағы саяси әлеуметтану, оқу құралы. – Мәскеу, 1994.-141б.

[3] Лъупчо Ристовски, Қазіргі қоғамдағы саясаттағы мораль мен этика// мақала.-АҚШ. -2017. – 89 б.

[4] Dauletova G.O., Baissultanova K.Sh. International cooperation of Kazakhstan and China in the field of education in the framework of “One belt - one way” in online mode // Известия КазУМОиМЯ им. Абылай хана. Серия «Международные Отношения и Регионоведение». – 2020. – № 4 (42).

REFERENCES

[1] Belayeva E.V. Prikladnaia etika: (Applied Ethics). qural.- Minsk: BGU, 2016. - 43 b.

[2] Stygankov P.A. Halyqaralyq qatynastardaғы saiasi aleumettanu.

(Political sociology in international relations): oqu quraly. – Maskeu, 1994. - 141 p.

[3] Lupcho Ristovski. Qazırgı qoğamdağy saiasattağy moräl men etika (Morality and Ethics in politics in modern society): maqala. - AQŞ. - 2017. – 89 p.

[4] Dauletova G.O., Baissultanova K.Sh. International cooperation of Kazakhstan and China in the field of education in the framework of “One belt - one way” in online mode. Известия КазУМОиМЯ им. Абылай хана. Серия «Международные Отношения и Регионоведение». – 2020. – № 4 (42).

THE EFFECT OF POLITICAL MORALS ON THE CURRENT SYSTEM OF INTERNATIONAL RELATIONS

Baktygaliyeva K.B.¹,

¹faculty of postgraduate education,
specialty of international relations, Ablai Khan KazUIR&WL,
Almaty, Kazakhstan, e-mail: khadisha2397@gmail.com

Abstract. This article discusses the impact of political morality on contemporary international relations. Community participation is essential in trying to find a more appropriate response to the challenges of the modern world, which is fraught with ethical and moral problems. Many ethical considerations in international relations arise from a cosmopolitan point of view, and our basic moral idea begins with a great responsibility of “man”, that is, we bear a certain degree of moral responsibility to humanity, wherever we are. First of all, this means that there is no compelling reason to treat any person unethically, that is, no one should be considered inferior.

Keywords: political morality, international relations, security, trust, politics, morality.

ВЛИЯНИЕ ПОЛИТИЧЕСКОЙ МОРАЛИ НА СОВРЕМЕННУЮ СИСТЕМУ МЕЖДУНАРОДНЫХ ОТНОШЕНИЙ

Бактыгалиева Х.Б.¹,

Факультет международное отношение
КазУМОиМЯ имени Абылай хана,
Алматы, Казахстан, e-mail: khadisha2397@gmail.com

Аннотация. В этой статье обсуждается влияние политической морали на современные международные отношения. Участие общества очень важно в попытках найти более подходящий ответ на вызовы современного мира, который чреват этическими и моральными

проблемами. Многие этические соображения в международных отношениях возникают с космополитической точки зрения, и наша основная моральная идея начинается с большой ответственности «человека», то есть мы несем определенную степень моральной ответственности перед человечеством, где бы мы ни находились. Прежде всего, это означает, что нет веских причин относиться к любому человеку неэтично, то есть никого нельзя считать неполноценным.

Ключевые слова: политическая мораль, международные отношения, безопасность, доверие, политика, мораль.

Статья поступила 18.03.2021

II Бөлім.
ШЕТЕЛДІК ЗЕРТТЕУЛЕР
Раздел II.
ЗАРУБЕЖНЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ
II Part.
FOREIGN STUDIES

UDC 323

DOI 10.48371/ISMO.2021.43.1.007

**THE CONSEQUENCES OF WITHDRAWAL OF INTERNATIONAL
FORCES FROM AFGHANISTAN (AFGHAN PEACE PROCESS)**

Salahuddin Hamidi,¹

¹2nd year Master's degree student of International Relations,
Kazakh Ablai Khan University of International Relations and
World Languages, salahuddinhamidi1919@gmail.com

Abzhaparova L.Zh.²

²PhD, associate professor, Ablai Khan KazUIRandWL,
Abzhaparova.l@ablaikhan.kz

Annotation. This article is about the consequences following the full-scale withdrawal of international force from Afghanistan as well as aid cutoff. In this regard, the purpose of this work is to determine the importance of the presence of international forces in Afghanistan. We also want to introduce our analysis about the possible future of the country after the withdrawal of international forces considering that Afghanistan could become a shelter of terrorists again and it could entail for Afghans and the region-a huge challenge in their development.

With 19 years of international forces presence in Afghanistan, the security situation and political challenges in Afghanistan have not improved and have already worsened. With the peace process and the completely withdrawal of international troops from Afghanistan and the ending of their military and financial cooperation with the government and the Afghan National Army, it can be said that the government of Afghanistan may once again collapse by the extreme Taliban, which is a big threat to the region and the world

Keywords: US, Islamic Republic of Afghanistan, NATO, peace process, Islamic State, terrorism.

The outlook of a peaceful Afghanistan is only truthful if the Taliban breaks relations with other terrorist groups, agrees to a ceasefire and joins the intra-Afghan peace talks. The Afghan officials had asked for peace negotiations for many years, and just in November of 2018, the Taliban agreed to meet face to face with the US representatives who are charged to Afghanistan's challenges for peace resolution after 18 years combat. Finally, the Taliban and US representatives launched five rounds of peace negotiations in Qatar and the United Arab Emirates. As the Taliban's condition was the withdrawal of US troops from Afghanistan, in fifth round of the negotiations both sides agreed to withdrawal of US troops from the country in which the US condition was that the Taliban stop relations with terroristic groups that threats Global security. The peace initiative time outs strongly in the hands of the Afghan government. In February 2018, at the Second Kabul Process for Peace and Security Cooperation, President Ashraf Ghani allowed unconditional peace talks to the Taliban and asked the group to deny violence, accept the rule of law and enter into peace agreements. President Ghani's suggestion to the Taliban also included the release of Taliban prisoners, granting passports and visas to family members and a removal of sanctions imposed on the group's leaders. Although these offers met the Taliban's previous preconditions for peace talks, the group did not answer. Receiving no answer from the Taliban; the Afghan government threatened it with the closing of its political office in Doha. While the debate over the measure maintained in Kabul, the Taliban unexpectedly called for direct talks with the US by writing a 10-page "Letter to the American People" and "peace-loving congressmen" to press the Trump government into a peace dialogue. In June 2018, a ceasefire started by the Afghan government for the term of the Eid al-Fitr holiday increased the momentum for peace talks. A month later, Taliban officials led by Abbas Stanikzai secretly met with a senior US diplomat, Alice Wells, of the Bureau of South and Central Asian Affairs, for a preliminary discussion in Doha to set up a channel between the US officials and the Taliban onward of future face-to-face talks. In November 2018, the US agent held three-day talks with the Taliban officials in Qatar to discuss the departure of the US forces from Afghanistan and pave the way for intra-Afghan talks. Since then, four more rounds of talks were held, with the last meeting lasting 16 days between the US team led by Khalilzad and the Taliban officials led by Mullah Abdul Ghani Baradar. In 2017, the US president suggested that we would withdraw our troops from Afghanistan in accordance with the conditions prevailing. US president emphasized on open-ended military commitment in Afghanistan to "avert the rise of a space for terrorists. The Afghan security forces with the help of US troops raised air attacks on Taliban after the deadliest Taliban attacks in Kabul and

other cities, in which they also acted against Taliban's financial core. Apart from this, the US administration also suspended security aid worth billions of dollars to Pakistan for its deception by patronizing Taliban militants who are enemies to international community. Until now just the Taliban got the advantages of peace negotiations, meanwhile the United Nations has lifted off the sanctions on more than 14 prime members of Taliban, consist Mullah Abdul Ghani Baradar, Anas Haqqani, Abbas Stanikzai and other member based in Qatar. As per the agreement in the peace process, Taliban members were provided with some special treatments and luxuries. On the other side Taliban has not shown any interest so as to commit anything concrete be it to the US or the Afghanistan government. In spite of US peace envoy Zalmay Khalilzad having recently pronounced about Taliban's agreeing on averting "platform for international terrorist groups or individuals" getting shape in Afghanistan, the Taliban is carrying on its propaganda of violence. The Taliban had lately started its Al-Fath (Conquer) actions to expand its area of control [1].

The Taliban representatives and US met on May 1, 2019 in Qatar to lead negotiations in which the goal is to end a 17-years fighting in Afghanistan in the 6th round of the peace talks. The representative of US is Zalmay Khalilzad and for the Taliban side is Zabihullah Mujahid in peace negotiations in Doha. Nevertheless, the Taliban heads demand the withdrawal of US forces firstly, then peace can resolve. Khalilzad had mentioned that both parties reminded of an earlier agreement on the US and International troops withdrawal duration and the Taliban not to shelter the terroristic groups in Afghanistan again. Khalilzad is expected to motivate the terrorists involve afghan-to-afghan negotiations to get a political resolution to the 17-year war in Afghanistan. The Resolute Support Mission, which is training and assisting the Afghan security forces in the combat against the Taliban combats and radical groups such as Islamic State and Al-Qaeda, which is led by US. US president Donald Trump decided to get an agreement to finish the US's longsome combat in which defeated the Taliban in Afghanistan after 9/11 bombing attacks [2].

Ashraf Ghani Ahmadzai, the Afghanistan president, has initiated the Loya Jirga through consultation with Afghan leaders. The Afghan Peace Consultative Loya Jirga was launched on April 30, 2019, with over 3,000 members under the presidency of Abdul Rab Rasul Sayyaf

(Afghan Jihadi leader). The Loya Jirga is expected to decide on how to peace with the Taliban. Ghani said at the opening of the Loya Jirga: "One of the duties of the representatives of the Loya Jirga is to define peace. Are the Taliban ready for peace? You guide these questions and demands of the people in relation to peace. Wahid Omar, a president advisor and a

participant in the Peace Consultative Jirga, said that the views of the people from all over Afghanistan would be heard in the Jirga and could have a positive impact on the peace talks with the Taliban [3].

The NATO general secretary told: Afghanistan's peace without retaining 17-years gains will not be sustainable. Mr. Stoltenberg the general secretary of NATO said that after the fall of the Taliban, Afghanistan has gone a long way in securing women's rights, which must be respected and retained in any peace deal with the Taliban. NATO Secretary General speech at the US Congress headquarters said NATO supports the peace process and the Afghan reconciliation process ... but peace is to be based on our achievements, to be a sustainable peace "NATO provided the social and economic conditions in Afghanistan and brought education and women's rights to women and girls. Their rights must be preserved. He addressed US lawmakers: the United States and NATO have entered Afghanistan together and will decide together on the future of the mission and withdrawal process from Afghanistan [4]. He added "NATO is fully will support the Afghan peace process, and the process should be the basis for Afghan national reconciliation, peace will set in Afghanistan, when the country is cleaned from international terrorists. Once again, he reassured the commitment of the NATO treaty to support Afghan security forces and said: "NATO will stays in Afghanistan, and fight against terrorism and train Afghan security forces.

The battle of Afghanistan is the longest and most costly mission of NATO since the founding of the organization. following the September 9, 2001, attacks under the fifth article of the treaty (an attack against one Ally is considered as an attack against all) [10], NATO led the United States to break the Taliban regime, invaded into Afghanistan [5]. The NATO secretary general says NATO entered Afghanistan with the United States and will also leave Afghanistan in coordination with US [6].

US troop withdrawal from Afghanistan: All the US troops will be withdrawn from Afghanistan during five years under a new Washington proposal for Afghan peace talks. The New York Times, by announcing the report, said the proposal was made during the peace talks with the parties involved in the conflict in Afghanistan. According to the report, recent peace talks are about to form a government in Kabul where the division of power with the Taliban is an irrefutable part of that. The New York Times reported that other members of the NATO Resolute Support mission Force in Afghanistan will leave Afghanistan after stabilizing the country along with American forces. according the news which broadcast from White House by the media. The withdrawal of half of the 14,000 US troops from Afghanistan in the coming months is part of the US government's plan.

Accordingly, the European and Australian the Resolute Support Mission of NATO members despite training and advising Afghan security forces will be also responsible for major part of the operations assigned to US troops against terrorist attacks in Afghanistan [7-8].

The commander of NATO's Resolute Support mission and U.S. forces in Afghanistan told The peace negotiations in Afghanistan has shown progress from the first cease-fire in 18 years attacks and horror. The first cease-fire in the 2018 Ramadan's Eid made the Afghan people hopeful for peace and an end to violence on a national and international scale, And many groups all around Afghanistan -- the People's Peace Movement, religious [scholars], civil society, youth activists, women's groups -- were all calling for peace [9].

Implications of NATO Presence in Afghanistan:

- As the international forces' achievements in Afghanistan, we can point out to the creation of the ANA, the Afghan National Police, Afghan National Army and the Constitution of Afghanistan.

- The realization of human rights, especially women's rights, children's rights & democracy. Under the rule of the Taliban, women did not have the right to educate, which, with the creation of new government with the support of international community, Afghan women were able to defend their rights and find their place in social and political life. Now we can see the extensive contribution of the Afghan women in the high-ranking positions of the Afghan government.

- During the Civil War and the Taliban era, mostly parts of Afghanistan were devastated, and by initiative international forces under the PRT (Provincial Reconstruction Teams in Afghanistan) building peace and security, road construction, bridge construction, the construction of hospitals, schools and universities were built [10-11].

Peace and its risks for Afghanistan Government: The United States Special Inspector General for Afghanistan Reconciliation warns that peace with the Taliban and the withdrawal of international forces can turn into the overthrow of the Afghan government. He said Without international assistance, the sustainability of the Afghan government is unlikely, he said that with the withdrawal of international troops and the cut off of their aid and, peace will not be sustainable and the government of Afghanistan cannot survive without the assistance of international partners. He warns that if peace is to take place and international forces withdraw from Afghanistan or leave the country quickly, the history will repeat as the president Najibullah (withdraw of Soviet troop). There are 300,000 Afghan security forces are serving in charge of securing the country, and if it caused that their salaries stepped down, or termination of their salaries due to cut off of our aid, this

could be a serious threat to Afghanistan's security. A recent report by the Cigar shows that at least 60,000 Taliban warlords will join Afghanistan's society after Afghanistan gains peace.

With the withdrawal of international troops from Afghanistan and the cessation of international assistance, cooperation and financial supporting the Afghan government and Afghan army, Afghanistan is once again threatened by the government's collapse, and the Najib government's destiny will be repeated again with Ashraf Ghani's government. In the first act of the United States, the United States and NATO, in accordance with the resolution on the war on terror, succeeded in eradicating the terrorists (the Taliban and al-Qaeda), and by operation enduring freedom US-led ISAF troops with cooperation of more than 40 countries. US counterpart operations fought against terror that in the first years managed to eradicate the Taliban from the center and provinces where the Taliban were mostly killed or fled to Pakistan.

Because at the time of the dictatorship of the extreme Taliban, people were living in horror and people were not happy with their decisions and rules, and were happy and optimistic about the overthrow of the Taliban government and the attacks of the United States and its allies.

But from the very first years until today, which the US forces mainly played the role of attacking militant sanctuaries and their disagreement with the Afghan forces and ISAF has caused heavy casualties from Afghan civilian populations, with thousands of homes in which innocent Afghan women and children have been killed in the attacks, which has caused anger of civilians, and it caused that people which are living in the areas which are under control of the Taliban, join the Taliban group and fight against Afghan government and international troops and it is one of the reasons of empowerment of the Taliban and terrorists.

The peace process decision with the Taliban and the withdrawal of international forces from Afghanistan indicate US and NATO failed to Taliban militants, which could undermine the credibility (dignity) and power of the United States and NATO. 18 years ago, following the 9/11 incident, US forces and their allies attacked Afghanistan on fighting international terrorism. During this time, thousands of Afghan civilians and military forces were killed and billions of dollars were spent on war on terror, according to BBC report since the presidency of president Ghani till now, more than 45,000 troops and thousands of Afghan civilians have died.

With 18 years of international forces presence in Afghanistan, the security situation and political challenges in Afghanistan have not improved and have already worsened [12]. With the peace process and the completely withdrawal of international troops from Afghanistan and the ending of their

military and financial cooperation with the government and the Afghan National Army, it can be said that the government of Afghanistan may once again collapse by the extreme Taliban, which is a big threat to the region and the world. The conditions of Taliban with the US special envoy for the Afghan Peace Project (Zalmay Khalilzad) in the sixth round of peace talks in Qatar has been very concerning for the Afghan government and the people of Afghanistan. Taliban leaders have not been willing to negotiate with Afghan government's officials, and their condition is that the United States and international troops withdraw from Afghanistan and demand a temporary government because they do not accept the Afghan government and the constitution, and want to create the Islamic state. However, the conditions of the government and the people of Afghanistan in the peace process are to preserve the achievements of the 18-year-olds, such as human rights, women's rights, and individual liberty and democracy.

Conclusion

After 19 years of fighting with insurgents, international forces, with all their advanced capabilities and spending billions of dollars, could not defeat the enemy. After countless casualties that thousands of civilian and military afghans were killed and wounded and heavy casualties were sustained by international forces, recent decisions of the Afghan government and international partners (NATO member states) on supporting the peace process indicate that international forces have failed and the enemy has been stronger than before, and the international forces have not found alternative way but the negotiating option with the Taliban. With the withdrawal of international troops from Afghanistan and the cessation of international assistance, cooperation and financial supporting the Afghan government and Afghan army, Afghanistan is once again threatened by the government's collapse, and the Najib government's destiny will be repeated again with Ashraf Ghani's government.

The peace process decision with the Taliban and the withdrawal of international forces from Afghanistan indicate US and NATO failed to Taliban militants, which could undermine the credibility (dignity) and power of the United States and NATO. 18 years ago, following the 9/11 incident, US forces and their allies attacked Afghanistan on fighting international terrorism. During this time, thousands of afghan civilians and military forces were killed and billions of dollars were spent on war on terror, according to BBC report since the presidency of president Ghani till now, more than 45,000 troops and thousands of Afghan civilians have died.

With 19 years of international forces presence in Afghanistan, the security situation and political challenges in Afghanistan have not improved and have already worsened. With the peace process and the completely

withdrawal of international troops from Afghanistan and the ending of their military and financial cooperation with the government and the Afghan National Army, it can be said that the government of Afghanistan may once again collapse by the extreme Taliban, which is a big threat to the region and the world. The conditions of Taliban with the US special envoy for the Afghan Peace Project (Zalmay Khalilzad) in the sixth round of peace talks in Qatar has been very concernable for the Afghan government and the people of Afghanistan. Taliban leaders have not been willing to negotiate with Afghan government's officials, and their condition is that the United States and international troops withdraw from Afghanistan and demand a temporary government because they do not accept the Afghan government and the constitution, and tries to create the Islamic state again. But the conditions of the government and the people of Afghanistan in the peace process are to preserve the achievements of the 19-year-olds, such as human rights, women's rights, and individual liberty and democracy.

REFERENCES

- [1] The Afghan peace process. 30 April.2019. Access mode: URL: https://www.fairobserver.com/region/central_south_asia/taliban-peace-talks-loya-jirga-afghanistan-security-news-15281/. Accessed 12.03.2021.
- [2] Sixth round of US Taliban peace talks. Jun.6.2019. Access mode; <http://english.alarabiya.net/en/News/world/2019/05/01/Sixth-round-of-US-Taliban-peace-talks-begin-.html>. Accessed 1.03.2021.
- [3] حلص رطاخ ب یتروشم هگرج هیول داچای (The afghan Loya Girga on peace talks). Access mode: /URL: <https://www.dw.com/fa-af/>. Accessed 23.02.2021.
- [4] دوب ده اوخن رادی اپ اه درواتس د ظفح نودب ناتسن اغفا حلص (the Afghanistan peace without retaining 18 years achievements will not be sustainable) 2019. Access mode: URL: <https://www.darivoa.com/a/4860300.html>. Accessed 15.02.2021.
- [5] NATO's emphasis on retaining 18 year gains. 2019. Access mode: URL: <https://af.sputniknews.com>. Accessed 18.02.2021.
- [6] دنوشی م چراخ ناتسن اغفا زا یی اکی رما ی امورین اب اچکی وتان (NATO will withdraw synchronously with US from Afghanistan) 2019. Access mode: URL: <https://af.sputniknews.com/afghan>. Accessed 20.02.2021.
- [7] لاس ۵ فرظن ناتسن اغفا زا اکی رما نایم اظن جورخ یارب نوگاتن پ حرط (The Pentagon plan for the withdrawal of US troops from Afghanistan over the next five years). Access mode: //URL: <https://fa.euronews.com/2019/02/28/new-pentagon-plan-calls-for-troops-to-leave-afghanistan-within-five-years>. Accessed 21.02.2021.

[8] Buddha Press report: youtube, 2019. Access mode: <https://www.youtube.com/channel/UCDzltj2wnPUDiePFOeAigcg>. Accessed 12.02.2021.

[9] Afghanistan Peace Process. 22 Aug. 2018. Access mode: //URL:. Accessed 27.02.2021.

[10] NATO Member Countries. 14.05.2018. Access mode: /URL: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_52044.htm. Accessed 23.02.2021.

[11] Shaimardanova Z.D. Globalization vs deglobalization or reglobalization? // Известия КазУМОиМЯ им. Абылай хана. Серия «Международные Отношения и Регионоведение». - –2020. – № 4 (42).

[12] History (NATO-led RSM). Access mode: //URL: https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/pdf_2019_03/20190305_2019-03-RSM-Placemat.pdf<https://rs.nato.int/about-us/history.aspx>. Accessed 25.01.2021.

ПОСЛЕДСТВИЯ ВЫВОДА МЕЖДУНАРОДНЫХ СИЛ ИЗ АФГАНИСТАНА (АФГАНСКИЙ МИРНЫЙ ПРОЦЕСС)

Хамиди Салахуддин¹

¹магистрант 2-ого курса специальности Международные отношения
КазУМОиМЯ имени Абылай Хана, Республика Афганистан,
salahuddinhamidi1919@gmail.com

Абжапарова Л.Ж.²

²ассоц. профессор, PhD КазУМОиМЯ им. Абылай хана,
Алматы, Казахстан, Abzharova.l@ablaikhan.kz

Аннотация. Данная статья посвящена последствиям полномасштабного вывода международных сил из Афганистана, а также прекращению оказания помощи. В этой связи целью данной работы является определение важности присутствия международных сил в Афганистане. Мы также хотим представить наш анализ возможного будущего страны после вывода международных сил с учетом того, что Афганистан может снова стать убежищем террористов и это может повлечь за собой для афганцев и всего региона огромный вызов в их развитии.

За 19 лет присутствия международных сил в Афганистане ситуация в области безопасности и политические проблемы в Афганистане не улучшились, а уже ухудшились. С началом мирного процесса и полным выводом международных войск из Афганистана и прекращением их военного и финансового сотрудничества с правительством и Афганской национальной армией можно сказать, что правительство

Афганистана может вновь рухнуть из-за экстремистского движения «Талибан», которое представляет большую угрозу региону и миру.

Ключевые слова: США, Исламская Республика Афганистан, НАТО, мирный процесс, Исламское государство, терроризм.

ХАЛЫҚАРАЛЫҚ КҮШТЕРДІҢ АУҒАНСТАННАН ШЫҒАРЫЛУЫНЫҢ САЛДАРЫ (АУҒАН БЕЙБІТШІЛІК ПРОЦЕСІ)

Хамиди Салахуддин¹

¹Халықаралық қатынастар мамандығының 2 курс магистранты
Абылай хан атындағы ҚазХҚжӘТУ, Ауғанстан Республикасы,
salahuddinhamidi1919@gmail.com,

Абжапарова Л.Ж.²

²ассоц. профессор, PhD Абылай хан атындағы ҚазХҚжӘТУ,
Алматы, Қазақстан, Abzhararova.l@ablaikhan.kz

Андатпа. Бұл мақала халықаралық күштердің Ауғанстаннан толық көлемде шығарылуының салдарына, сондай-ақ көмек көрсетуді тоқтатуға арналған. Осыған байланысты бұл жұмыстың мақсаты Ауғанстандағы халықаралық күштердің қатысуының маңыздылығын анықтау болып табылады. Біз сондай-ақ халықаралық күштер шығарылғаннан кейін Ауғанстан қайтадан террористердің баспанасына айналуы мүмкін және бұл ауғандықтар мен бүкіл аймақ үшін олардың дамуына үлкен қауіп төндіруі мүмкін екенін ескере отырып, елдің мүмкін болатын болашағына жасалған талдауды ұсынғымыз келеді.

Ауғанстандағы халықаралық күштердің 19 жыл ішінде Ауғанстандағы қауіпсіздік саласындағы ахуал және саяси проблемалар жақсарған жоқ, керісінше нашарлады. Бейбітшілік процесінің басталуымен және халықаралық әскерлердің Ауғанстаннан толық шығарылуымен және олардың үкіметпен және Ауған ұлттық армиясымен әскери және қаржылық ынтымақтастығының тоқтатылуымен Ауғанстан үкіметі аймақ пен әлемге үлкен қауіп төндіретін “Талибан” экстремистік қозғалысының салдарынан қайтадан құлдырауы мүмкін деп айтуға болады.

Тірек сөздер: АҚШ, Ауғанстан Ислам Республикасы, НАТО, бейбітшілік процесі, Ислам мемлекеті, терроризм.

Статья поступила 25.03.2021

III Бөлім.
ЖАС ҒАЛЫМДАР ЗЕРТТЕУЛЕРІ ЖӘНЕ ГЕОСАЯСАТ
Раздел III.
ИССЛЕДОВАНИЯ МОЛОДЫХ УЧЕНЫХ И ГЕОПОЛИТКА
III Part.
RESEARCH OF YOUNG SCIENTISTS AND GEOPOLITICS

УДК 327.3

DOI 10.48371/ISMO.2021.43.1.008

ИНТЕРНЕТ ЖЕЛІСІНДЕГІ ТЕРРОРИЗМ

Оразханова Н.К.¹,

¹ағылшын тілі мұғалімі №44 мектеп

2 курс магистранты Абылай хан атындағы ҚазХҚжӘТУ,
Алматы, Қазақстан, e-mail: nazorazkhanova@gmail.com

Аңдатпа. Мақалада терроризм идеологиясын тарату үшін Интернет желісіндегі террористік ұйымдардан туындайтын қазіргі заманғы проблемалардың бірі ретінде кибертерроризмнің ерекшеліктері қарастырылды. Интернет террористік ұйымдарға идеологиялық жұмыс жасау үшін жақсы орта. Ол террористік топтардың қызметін басқару, қаражат жинау және жаңа мүшелерді тарту, жалдау үшін жүзеге асырылатын виртуалды кеңістікте “автономды ұяшықтарды” құруға үлкен мүмкіндіктер береді. Террористік ұйымдар құрған сайттардан басқа, әлеуметтік желілердегі парақшаларды, авторлық блогтар мен интернет-форумдарын, сондай-ақ сараптамалық беттер террористердің интернеттегі мүшелерімен өзара әрекеттесуін ұйымдастыруға арналған байланыс алаңдары болып табылады. Экстремистер “жиһад” идеяларын насихаттайтын жүздеген бейнероликтер еркін қолжетімді танымал бейне порталдары кеңінен тараған және өздерінің қылмыстық мақсаттары үшін белсенді пайдаланады. Осылайша, соңғы 20 жыл ішінде террористік ұйымдар Интернеттің барлық сегменттерінде орнықты және оны өз идеяларын таратудың негізгі құралы ретінде қолданады.

Тірек сөздер: Интернет, террористік және экстремистік қызмет, терроризм идеологиясы, экстремистік идеологияны насихаттау, Таяу Шығыс.

Елімізде халықаралық терроризм ауқымы, келтірген залалдары мен жиілігі бойынша адамзаттың үлкен проблемаларының біріне айналды. Соңғы жылдары елімізде орын алған террористік жағдайлар — Қазақ елі тарихында, өкінішке орай, өзіндік бір межелі кезең ретінде қалатын болды. Әрине, бұған дейін де ел тарихында экстремизм мен терроризммен бетпе-бет келген сәттер болды. Алайда, соңғы жылдары орын алған оқиға ел ішін дүрліктіріп қана қоймай, шет елдің де назарын өзіне аударды. Өзінің тұрақты әрі бейбіт жағдайы арқылы танылған Қазақстан үшін бұл оқиғалар қалай болғанда да күтпеген жағдай болған еді. Сондықтан болар, көпшілік қауымның біразының назарын таптал түсте әскери бөлім мен полицияға шабуыл жасаған радикалдардың әрекеті қайран қалдырса, енді біразы осындай шабуылдардың жиілеп кеткеніне алаңдаулы.

Терроризм ол қазіргі заманның ең қауіпті және қиын болжанатын құбылыстарының қатарына жатады. Саяси астары бар бұл қылмыстың түрі интернет желісінде де кең етек алып келеді. Бұл халықаралық саясаттың бір бөлігі, сол себепті сырттан келетін қолдау арқылы іске асады. Террорлық ұйымдар ең алдымен идеологияларын дамытып, кітап, журнал, әлеуметтік желі және қолдарынан келгенше желі арқылы қатарларын адамдармен толықтырады. Терроризм әлемде 1960 жылдардың аяғында үлкен ауқымға ие бола басталы. 1) 1970 -1985 жылдар арасында Еуропада 3000-ға жуық террорлық актілер орын алды. 2) Латын Америкада - 1573. 3) Таяу Шығыста – 1330. 4) Солтүстік Америкада - 448. 5) 1986 жылдан бастап аталған аймақтарда терроризм қылмыстың 50-60 %-ын құрады [1]. Жыл өткен сайын террорлық актілерді асқан қатігездікпен, сан қилы жолдармен жасалынууда, нысанасы бейбіт тұрғындар. Террорлық іс-әрекетке кез-келген ұлттың өкілі, кез-келген діннің атын жамылған адамдар барады. Мысалы, 1970 жылдары террорлық актілердің 80%-ы мүліктік залал келтірсе, 20%-ы бейбіт тұрғындарға қастандық жасалынған.

Терроризм – идеология, доктрина, тіпті жүйелік пікір де емес. Бұл – стратегия. Олар бүкіл әлемді «жақсы» және «жаман» деп екі топқа бөліп, өздерін «жақсы» категориясына жатқызады. Лаңкестік әрекеттерді іске асыру үшін міндетті түрде сценарий дайындап, «а» және «б» жоспарын жасайды. Терроризм жарқын болашақ пен жаңа мүмкіндіктерге үміттендіреді. Бұлыңғыр болса да үнемі саяси мақсат-мүддесі болады [2]. Бұл адамзатқа арналған қылмысты бейтараптандыру қажет. 30 жылдан астам күресте межелі бір жүйесі жоқ, шешімі аз күрес болып отыр.

Террористер желіде құрған топтары терроризм идеяларын насихаттауға, террористік материалдарды таратуға, оның ішінде

бұқаралық ақпарат құралдарын немесе телекоммуникация желілерін пайдалана отырып таратуға ыңғайлы орта. Американдық ғалым Дэн Вертон\Dan Verton, ‘Қара мұз көзге көрінбейтін кибертерроризмнің қауіпі (Black Ice: The Invisible Threat of Cyberterrorism) атты кітабында террористік ұйымдардың барлау базасын құрғандығын сөз етеді, олар барлау базасын шабуылға тиімді пайдаланады. Мысалы: “Аум Синрике” – бұл жапондық террористік ұйым компьютерлік бағдарлама ойлап тауып, полиция қызметкерлерінің іс-әрекеттерін, хабарламаларына барлау жасап, полиция автокөліктердің маршрутына тыңшылық жасаған 1995 жылы Токио метросына аталмыш террористік топ (зарин) газбен шабуыл жасаған [3]. Террористердің Интернет желісіндегі іс-әрекеттерін келесі топтарға бөлуге болады: 1. “Активизм” – бұл интернет желісін заңды түрде қолдана отырып терроризм идеяларын насихаттау өз жақтастарын көбейту, кең ауқымды аудиторияға тарату. 2. Хаккерлік терроризм - жекелеген компьютерлерді істен шығару, құпия деректерді алу мақсатында қолданады. 3. Кибертерроризм – бұл компьютерлік шабуыл жасау, инфрақұрылымдық ақпараттық нысаналарға шабуыл жасау түрі [4].

Кибертеррористердің негізгі мақсаты инфрақұрылымдық аса маңызды объектілерін (көлік, атом энергетикасы, электр желілері және т.б.) басқару жүйелерін істен шығару болып табылады. Сонымен қатар, шабуыл компьютерлік жүйелермен шектелмейді, қалалардың тіршілігін қамтамасыз ету объектілеріне (электр желілері, жылумен жабдықтау жүйесі), әуе, теңіз, өзен және теміржол көліктеріне, атом энергетикасына және т.б. әсер етеді, оған дәлел Stuxnet вирусы айқын көрсетті.

1970 жылдың соңы 1980 жылдың басы «компьютерлік терроризм» пайда бола бастады. Мекемелердің жұмысына зиян келетін компьютерлік программаларға және компьютер желілеріне рұқсатсыз, төте кіріп бұзатын болды. Компьютер технологиясының және әлемдік ғаламтор желісінің пайда болуы адамдар арасында жаңа бір ағартушылық пен жақсылықтың нышаны іспеттес болды, алайда ол өзімен бірге жаңа қауіптіде ала келді.

Ғаламтор террористердің өз мақсаттарына жету үшін таптырмас құрал болып табылады. Лаңкестердің заманауи желілерді пайдалануда ақпараттандыру, қаржыландыру, желі құру, вербовка, ақпарат жинау секілді құралдарды пайдаланады.

«Кибертерроризм» түсінігі аясында ақпараттық жүйені бұзу, адамдардың өміріне қауіп төндіру, материалдық шығын келтіру мағынасы кіреді. Терроризм жөніндегі сарапшы К.Хиршман кибертерроризмге былай анықтама береді. Кибертерроризм -

«субұлттық топтар, заңсыз әрекет ететін тұлғалар тарапынан бейтарап нысанаға қасақана, саяси астары бар, ақпаратты компьютерлік программаларды, компьютерлік жүйені ашуға шабуыл жасау» [5].

БҰҰ сарапшылары «киберқылмыс» термині «кез-келген компьютерлік жүйе немесе желі арқылы, электронды ортада жасалатын қылмыс. Сонымен қатар, киберқылмыс компьютерлік техника құралдарын өңделген ақпарат үшін Интернетті пайдалану арқылы жасалатын қоғамдық қауіпті әрекет» деген анықтама берді [6].

1999 ж. көктемде Югословияда әскери қақтығыс кезінде жергілікті хакерлер САКУ (НАТО) компьютерлік желі басқару жүйесін тоғытуға және саяси бағытталған портал желісін басып алу мақсатымен Альянс штаб-пәтеріне шабуыл жасаған. Қарсылас екі тарапта Ғаламтор желісін ақпарат таратуға, үгіт-насихат жүргізуге, қарсыласқа тойтарыс беруге, жаңа жақтастарды тартуға пайдаланған.

Дж.П.Рубин АҚШ мемлекет департаменті өкілі «Ғаламтор желісі арқылы Сербия халқы Милочевичтің режимі Косовадағы адамзатқа жасалынған қатігездік туралы ащы шындықты білетін болады» - деп мәлімдейді [7].

Кибертеррористері халықаралық ұйымдарды (ӘСҰ, ХВФ, БҰҰ, НАТО), заңшығарушы билікті, экономикалық мекемелерді, университеттерді, қоғамдық ұйымдардың, қаржы құрылымдарын нысанаға алады. Әсіресе, әскери басқарма нысандарын, азаматтық инфрақұрылымын, ядролық күштердің командалық нысандары, АЭС, әуежайлар т.б. нысанаға алады. Компьютерлік хакерлердің араласуы бір мемлекеттің дұрыс жұмыс істеуіне кедергі келтіреді [8-9]. Осыдан информтерроризм мен киберсоғыс болуы мүмкін деген қауіп туады. «Американы күйрету үшін жиырма білікті хакер мен бір миллиард доллар жеткілікті» деген ұйғарым бар.

Кейбір зерттеушілер 2001 жылы 11 қыркүйекте болған оқиғада Нью-Йорк әуежайы кибершабуылға ұшыраған. Ал Усама бен Ладеннің жылдар бойы іздеуде болуы, оның «Promis» программасы болған. Бұл программа АҚШ-тың мемлекеттік ақпараттық желісіне тікелей кіруге американдық тыңшылардың жұмысын бақылауға болатын программа деседі.

Компьютерлік террористі ұстау және бейтараптандыру қиын. Жер шарының кез-келген жерінде тұрып мыңдаған шақырым қашықтықта белгілі нысанға әрекет етуі мүмкін.

2000 жыл 1 мамыр Азияда (Манила қалашығында) Ғаламтор желісіне компьютерлік «I love you» вирусы енгізілді. Бірнеше секундтар ішінде ғаламшарға тарап үлгерді. Есеп бойынша 7 миллиард доллар шығын алып келген. Сонымен қатар террорист бір немесе бірнеше

компьютерден әрекет етуі мүмкін, ол қай жерде шабуыл жасалынғанын анықтау қиынға түседі. Ақпараттық технологияның дамуы ғаламтор желісін пайдаланатын кез-келген тұтынушы бактериологиялық, химиялық, ядролық қарудың әдіс-тәсілін, жасалу технологиясын және жерасты коммуникациясы кестесін, тұтынушылардың жеке мәліметін білуге толық мүмкіндігі бар. Бұл дәлел үлкен қауіп төндіреді. Массачусетс технология институтының студенті үй жағдайында атом бомбасын дайындап көрсеткен, ол дайындау технологиясын ғаламтор желісінен алғанын мәлімдейді.

Ақпараттық технологияның дамуы терроризмді насихаттау да қарқынды жүреді, ұйымдарды басқару, қаржыландыратын жеке тұлғаларды іздеу, электронды және үнпарақтар арқылы жаңа террористерді тарту технологиямен бірге қарқынды дамуда. Усама бен Ладеннің ресми өкілі өз мүдделері үшін аталғандарды қолданған. «Аль-Джазира» телеарнасынан берілген Усама бен Ладеннің ақпараттық хабарламасынан кейін биржалық индекс түсіп, мұнай бағасы көтеріліп отыратын.

Терроризм жеке мемлекет мәселесі емес, халықаралық мәселеге айналуы, террористер қару ретінде пайдаланатын зақымдайтын заттардың көбеюмен байқалады. Террористер бұрын қолдан немесе зауыттан жасалынған қаруды, жарылғыш заттарды пайдаланса, қазір шетелдік заманауи қару түрлерін пайдалана алады.

АҚШ-тағы 11 қыркүйектегі оқиға әлемдік қоғамдастық алдында маңызды мәселені қойды: жоғары электронды қарудың, ғарыштан бақылаудың, стелс көрінбейтін ұшақтардың, ұстаудың НОРАД радарлық-командалық жүйесінің керегі не? Егер террористер тек жарылғыш затпен қаруланып кез-келген жерде жарылыс ұйымдастыра алса...

Осы мәселеге сәйкес 1995 жылы Токияда метрода болған оқиға дәлел. Жаппай қырып жою қарудың түрі «Аум-Сенрике» діни сектаның мүшелері зертханада жасаған жоғары улы зарин қоспасын адамдарды улау үшін пайдаланған. Жапония және шетел азаматтарын қосқанда 5500 адам зардап шекті. Құзырлы органдардың жылдам әрекет жасауынан аз адам зардап шеккені белгілі, 40 мың адамға жетуі мүмкін еді.

Сарапшыларды биологиялық терроризмнің келешегі алаңдатады. Бұл гендік инженерияның дамуымен тығыз байланысты. Бір ағзадан екінші ағзаға генді екінші хромосомаға көшіру өте қауіпті, бұл белгісіз құраммен басқа өмірдің формасы ретінде зерттелуде. Әрине жаңа формалар қатарында бактериялар болуы мүмкін. Ол бактериялар ағзаға медицинада жоқ ауруларды туғызуы әбден мүмкін.

Биологиялық және химиялық уландырғыш заттарды жасайтын қоспалардың арзандығы алаңдатады. Эпидемия немесе пандемия екенін анықтау, жасанды немесе табиғи екенін анықтау қиын.

Осылайша ХХІ ғасыр індетіне айналған терроризм құбылысы қауіпті де қатерлі. Мемлекеттік органдар мен құқық қорғау құрылымдарының терроризм мен экстремизмге қарсы күресте атқарып жатқан іс-шаралары қоғам тарапынан жан-жақты қолдау тапқан кезде ғана нәтиже беретіні іс жүзінде дәлелденген. Бірақ, ол үшін Қазақстандағы заңдарды бұлжытпай орындау қажет.

ӘДЕБИЕТ

[1] Хоффман Б. Терроризм. Взгляд изнутри. - М: УльтраКультура, 2003.

[2] Галиев А.А., Сакенова А.М. Южная Корея: опыт социально-политической модернизации // Известия КазУМОиМЯ им. Абылай хана. Серия «Международные Отношения и Регионоведение». –2018. – №1 (19).

[3] Шаймарданова З.Д. Основные теории изучения миграции // Известия КазУМОиМЯ им. Абылай хана. Серия «Международные отношения и регионоведение». – 2020. – № 2. – С.7-12.

[4] Шаймарданова З.Д. Трансформация подходов к обеспечению безопасности // Известия КазУМОиМЯ имени Абылай хана”, серия “Международные отношения и регионоведение”. - 2018. - № 4.- С.7-13.

[5] Hirschmann K. The changing face of terrorism. – IPG. - 2000 - № 3. - P. 308.

[6] Рассолов И.М. Права и интернет. - М., 2019. - 257 б.

[7] Dauletova G.O., Baissultanova K.Sh. International cooperation of Kazakhstan and China in the field of education in the framework of “One belt - one way” in online mode // Известия КазУМОиМЯ им. Абылай хана. Серия «Международные Отношения и Регионоведение». –2020. – № 4 (42).

[8] Галиев А.А., Сакенова А.М. Южная Корея: опыт социально-политической модернизации // Известия КазУМОиМЯ им. Абылай хана. Серия «Международные Отношения и Регионоведение». –2018. – №1 (19).

[9] Laqueur W. Postmodern Terrorism // Foreign Affairs. – 2019. - Vol.75. № 55. - P.35.

REFERENCES

[1] Khoffman B. Terrorism. Vzglyad iznutri. (Terrorism. Inside view). - M: Ul'tra Kul'tura, 2003.

[2] Galiyev A.A., Sakenova A.M. Yuzhnaya Koreya: opyt sotsial'no-politicheskoy modernizatsii. (Southern Korea: experience of social-political modernization). // Izvestiya KazUMOiMYa im. Ablai khana. Seriya «Mezhdunarodnyye Otnosheniya i Regionovedeniye». –2018. – №1 (19).

[3] Shaimardanova Z.D. Osnovnyye teorii izucheniya migratsii. (Basic theories in reseach of migration). // Izvestiya KazUMOiMYa im. Ablai khana. Seriya «Mezhdunarodnyye otnosheniya i regionovedeniye». – 2020. – № 2. – S.7-12.

[4] Shaimardanova Z.D. Transformatsiya podkhodov k obespecheniyu bezopasnosti (Transforming security approaches)// Izvestiya KazUMOiMYa imeni Ablai khana”, seriya “Mezhdunarodnyye otnosheniya i regionovedeniye”. - 2018. - № 4.- S.7-13.

[5] Hirsehmann K. The changing face of terrorism. – IPG. - 2000 - № 3. - R. 308.

[6] Rassolov I.M. Prava i internet. (Rights and Internet). - M., 2019. - 257 b.

[7] Dauletova G.O., Baissultanova K.Sh. International cooperation of Kazakhstan and China in the field of education in the framework of “One belt - one way” in online mode // Izvestiya KazUMOiMYa im. Ablai khana. Seriya «Mezhdunarodnyye Otnosheniya i Regionovedeniye». –2020. – № 4 (42).

[8] Galiyev A.A., Sakenova A.M. Yuzhnaya Koreya: opyt sotsial'no-politicheskoy modernizatsii. (Southern Korea: experience of social-political modernization). // Izvestiya KazUMOiMYa im. Ablai khana. Seriya «Mezhdunarodnyye Otnosheniya i Regionovedeniye». –2018. – №1 (19).

[9] Laqueur W. Postmodern Terrorism // Foreign Affairs. – 2019. - Vol.75. № 55. - P.35.

ТЕРРОРИЗМ В СЕТИ ИНТЕРНЕТ

Оразханова Н.К.¹,

¹преподаватель английского языка №44 школа

Магистрант 2 курса ФМО КазУМОиМЯ им.Абылай хана,

Алматы, Казахстан, nazorazkhanova@gmail.com

Аннотация. В статье рассматриваются особенности кибертерроризма как одна из проблем современности, которые возникают из террористических организаций сети. Интернет для распространения идеологии терроризма. Интернет представляет большие возможности террористическим организациям формировать в виртуальном пространстве «автономные ячейки», в которых осуществляется идеологическая работа, управление деятельностью

таких групп, сбор денежных средств для её существования и рекрутирование новых членов. Кроме сайтов, созданных террористическими организациями, коммуникативными площадками для организации взаимодействия террористов с потенциальными членами в Интернете являются страницы в социальных сетях, авторские блоги и интернет-форумы, страницы экспертов. Не оставляют без внимания и активно используют экстремисты в своих преступных целях известные видеопорталы, где в свободном доступе располагаются сотни видеозаписей, пропагандирующих идеи «джихада». Таким образом, за последние 20 лет террористические организации прочно обосновались во всех сегментах Интернета и используют его в качестве основного инструмента по распространению своих идей.

Ключевые слова: Интернет, террористическая и экстремистская деятельность, идеология терроризма, пропаганда экстремистской идеологии, Ближний Восток.

TERRORISM ON THE INTERNET

Orazhanova N.K.¹,

¹English teacher, 44 secondary school

2nd year Master's of degree of Abylai Khan KazUIRandWL,
Almaty, Kazakhstan, e-mail: nazorazkhanova@gmail.com

Annotation. The article considers the features of cyberterrorism as one of the problems of our time that arise from terrorist organizations to spread the ideology of terrorism on the Internet. The Internet provides great opportunities for terrorist organizations to form “autonomous cells” in the virtual space, in which ideological work is carried out, the management of the activities of such groups, the collection of funds for its existence and the recruitment of new members. In addition to sites created by terrorist organizations, communication platforms for organizing the interaction of terrorists with potential members on the Internet are pages in social networks, author's blogs and Internet forums, and expert pages. The extremists do not ignore and actively use well-known video portals for their criminal purposes, where hundreds of videos promoting the ideas of “jihad” are freely available. Thus, over the past 20 years, terrorist organizations have firmly established themselves in all segments of the Internet and use it as the main tool for spreading their ideas.

Keywords: Internet, terrorist and extremist activities, ideology of terrorism, propaganda of extremist ideology, Near East.

Статья поступила 19.03.2021

ӘӨЖ 457

DOI 10.48371/ISMO.2021.43.1.09

ҚАЗАҚСТАННЫҢ ЭМИГРАЦИЯ МӘСЕЛЕСІНІҢ ҚАЗІРГІ ТАҢДАҒЫ АХУАЛЫ ҚАНДАЙ?

Жумагазиева М.Ж.¹,

¹ҚазХКЖӨТУ-нің магистратура ХҚ 2-курс студенті

Алматы қаласы, Қазақстан Республикасы,

han_saran@mail.ru

Аңдатпа. Көтеріліп отырған қазіргі Қазақстанның эмиграция мәселесі еліміздің экономикасы, саяси және әлеуметтік жағдайы мен демографиясына тікелей әсері бар, дереу шешімді талап ететін өзекті мәселе.

Тәуелсіздік алғаннан бастап байқалып келе жатқан эмиграция мәселесі, “ақыл-ойдың сытылуы” мәселесі тоқтап, Қазақстанға білімді жастарды жоғарғы оқу орнына тарту, оларды жұмыспен қамту, отандық сапалы мамандардың еркін дамуы мен мемлекет қолдауын байқауы демографиялық жағдайды ғана арттырып қоймай, Қазақстанды дамыған елдермен иық тірестіріп тұратын деңгейге көтеру мүмкіндігі артады, аз уақытта экономикалық, әлеуметтік жағдайы жоғары елдер тобын бастауға, ғылыми-технологиялық ашылулар жасауға серпіліс бермек.

Тірек сөздер: жас түлек, зияткерлік миграция, эмиграция, иммиграция, шет ел, білім алу.

Жаһандану ауқымды жүріп жатқан заманда, миграция процессі өз өзектілігін күн сайын арттыруда. Адамзаттың басқа жерлерді зерттеу, мемлекеттің жерін кеңейту, мұхит арқылы жаңа жерлерді ашу сияқты мақсаттағы іс-әрекеттер миграция, эмиграция мен иммиграцияның ауқымын арттырғаны айдан анық. Алайда, таяқтың екі ұшы болады демекші, бұл үрдістің де пайдасымен қатар, туындайтын мәселелері де көп боларын тілге тиек етпеске болмас.

Миграция негізінен халықтың көші-қонын зерттейтін, өз тұрмыс мекенін өзгерту бағытын анықтайтын маңызды демография ғылымының ауқымды бөлігі. Қазір, миграция күнделікті өмірде, әр елде байқалатын үрдіс. Миграцияның тигізер пайдасын көбі білер [1]. Атап айтқанда, шет елде білім алуға мүмкіндік, басқа елдермен тәжірибе алмасу, әлемді шарлау, саяхаттау, жаңа жерлерді көру мен басқа халықтардың салт-дәстүрімен танысу сияқты арттықшылықтарын көріп келе жатырмыз, және бұл арттықшылықтар халықтың дамуына,

жан-жақты болуына тікелей әсер етеді. Қазақстан сынаптай сырғыған уақытта көптеген мәселелерді көрген және әлі де көріп келеді. Қазақстанның дүниежүзі картасында Қазақстан Республикасы болып айқын шекаралырын белгілеп, тарих сахнасында жаңа тарауды бастағанына, тәуелсіздігін алғанына 29 жыл болды. Бұл аз уақытта, Қазақстан халқының бастан кешіп жатқан қиындықтары аз емес екені, ашы болса да шындық. Негізгі әлем қауымдастығында сынға алынғаны, Қазақ елінің демографиясы мен эмиграциясы [2]. Өз егемендігі мен бостандығын алған елге енді қандай қауіп төнуі мүмкін? Қаншалықты миграция үрдісі Қазақстанға зиянын тигізуі мүмкін?

Күнделікті күнтәртібінен өз орнын жоғалтпай келе жатқан эмиграция мәселесі, келешекте үлкен зардабын тигезуі әбден мүмкін екендігі айдан анық. Қазірдің өзінде, бірқатар қиындықтар мен тосқауылдар эмиграцияның салдары болып отыр. Қазақстанның республика болып құрылғанынан бастап ең ауыр кезеңі 1991-2000 жж. жылдары болған. Осы кезде, сыртқы сальдо теріс болып, бұрын болмаған көрсеткіштерді көрсетті. Кейін бұл көрсеткіш азайып, тұрақталына бастағанымен, қазір бұл мәселе өз өзектілігін арттырмаса, азайтқан жоқ. Яғни, бұл мәселені үш кезеңге бөліп қарастыруға болады: 1991-2000, 2001-2010, 2011-2020 жж.

Бірінші кезеңде, миграциялық зерттеу нәтижелеріне сүйенсек, 1991-2000 жж. аралығында Қазақстанның сыртқы көші-қонының айырмашылығы -1969661 адамды құрады. Қазақстаннан бұрын депортацияланған халықтардың көп бөлігі өз елдеріне қайтса, Қазақстанның қиындықтан өте алатынына сенбегендер шет елге қашты [3, 128-б.]. Жұмыссыздық, инфляция, девальвация, экономикалық кризис, өнеркәсіптердің тоқтауы, осындай қиын кезде Елбасының жеке жобасы - Астананы құру, барлық өндіріс орындары мен компаниялардың банкрот болуы жығылғанға жұдырық болды. Осындай ауыртпашылықтан қорыққандар, елдің болашағына сенбеген адамдар бірден өзге елге көшіп кетті. Бұл халық ішінде қорқынышты, күмәнді арттырды. Екінші кезеңде, сыртқы сальдо тұрақталып, эмиграцияның ауқымы азайды. Қазақстан Республикасының тұңғыш президентінің “Нұрлы көш” бағдарламасымен Монғолия, Қытай, Ресей, Түркия, Өзбекстан, Қырғызстан және тағы басқа елдерден қазақтарды елге көшірді. Бұл шешімнің саяси, әлеуметтік, демографиялық маңызы өте зор болды. Осы кезеңде, елдегі қазақтардың үлесі біршама көтерілді. Елге қайтарылған қазақтарға материалдық көмек көрсетілді, квоталар тағайындалып, оларға құжаттар жасау қарастырылды. Оған қоса, шет елден инвестиция тарту арқылы көптеген тоқтап қалған кәсіпорындар жұмысын жандандырды. 2001-2010жж. аралығында халық саны 1,404

млн. адамға артты [4]. Үшінші кезеңде сыртқы сальдоның теріс болғаны мен халық санының азаюы байқалмайды. Қазіргі таңда Қазақстанда ғана емес, әлемнің көп елдерінде “зияткерлік миграция” мәселесінің ауқымы күн санап артып келеді. Мемлекеттің білімді азаматтары басқа елге көшіп кетуі байқалуда. Елбасының бастауымен құрылған “Болашақ” бағдарламасы осы үрдіске нақты мысал болады. Жоғары сапалы мамандарды оқытып, мемлекетті әр салада дамытуды көздеген, жастарға шет елде сапалы білім алып, тәжірибе алмасып, мемлекетке үлкен көмек көрсету мақсатында құрылған бағдарламамен оқуға кеткен степендианттардың көбісі, нақтылап айтқанда 155 степендиант келісімшартты бұзып, шет елде қалып қойды. Оған қоса, елден тағы басқа дарынды жастар өзге елге қызығушылығын арттырып, оқуға кетті. Көпке топырақ шашпасақ та, елге қайта оралмағандардың саны аз емес.

Қазіргі таңда, Қазақстанның эмиграция мәселесінің ахуалы мез емес. Сөздің ашығына келетін болсақ, бірінші және екінші кезең өтті, және олардың себебі нақты КСРО-ның құлауы мен Қазақстанның тәуелсіздік алуымен тікелей байланысты. Ал үшінші кезең, еліміздің болашағына тікелей әсерін тигізетін ауыр жағдай екені жайлы таңдай қақпасақ амал жоқ. Әлемді дүр сілкіндірген Екінші Дүниежүзілік соғыстан бастауын алған, “ақыл-ойдың сытылуы”, “зияткерлік миграция” мәселесі күннен күнге артуда. Негізінен, ғылыми зерттеу жұмыстарымен айналысатын ғалымдар ең басында өздеріне саяси пана іздеген. Мысалы, Альбер Эйнштейн Германиядан АҚШқа көшіп кетуге мәжбүр болды. Себебі, оның зерттеулері сол уақытта әлемге үлкен қауіп төндіретін айтпаса да түсінікті болды [5]. Алайда, қазіргі жастардың мақсаты - барлық жағдай жасалған, өмір сүру деңгейі жоғары мемлекетте даму. Осындай жастардың санының артуы анық байқалып келе жатқанына біраз болды. Тіпті іс-шаралар қолданылды. Әрине, демократиялық мемлекет болғандықтан, әр адамның өз ойы, таңдауы бар. Олардың таңдауына ешкім қарсы шыға алмайды. Дегенмен, осындай дәрежеге адам туыла салып жете алмайды. Яғни, мемлекет жастарға білім алуға барлық жағдай жасайды, мектептер, университеттер мен орта білім беру мекемелерін ашу арқылы, жастарға шет елде де білім алуға мүмкіндік береді. Мысалы, “Болашақ” бағдарламасы арқылы 2005 жылдан бері 155 адам келісім шартты бұзып, сол елдерде қалуды жөн көрген. Зияткерлік миграцияның басты себептері ретінде Қазақстандағы жоғары сапада даярланған мамандарды деңгейге сай бағаламауы, жұмысқа тұрудың қиыншылықтары мен мемлекетте етегін кең жайған коррупция, сыбайлас жемқорлық және “Бәке, Сәке” сияқты мәселелердің болуы.

Олар ұзақ уақыт алған білімдеріне сай төлемақысы бар жұмыс іздейді. Негізінен, өзге елдер, мысалы, Германия, Венгрия, Чехия сияқты елдер Қазақстан оқушыларына арнайы гранттарды бөліп, Ресей гранттарды олимпиада жеңімпаздарына бөліп өздеріне қызықтыруда. Оған қоса, оларға оқу бітіргеннен кейін жұмысқа орналасуына, сол жерде тұруына барлық жағдай жасайды, сол елде алып қалуға тырысады. Көптеген оқушылар, түлектер шет елге түсіді қалайтыны құпия емес. Олар әр мүмкіндікті құр жібермеуге тырысады [6]. Себебі, Қазақстанда ғылыми-техникалық жобалармен айналысуға, жаңа индустриялды және жаңа технологиялық зерттеулер жасауға мүмкіндіктің аздығы, жақсы жұмыс орнына орналасу қиындық тудыратыны- Қазақстанның қазіргі таңдағы осал жері екені, ащы болса да шындық.

Қазақстандық жастардың көбісі Ресей, Германия, Англия, АҚШ, Қытай, Гонконг, Сингапур сияқты елдерге кетуде. Дамыған елдерге қызығатын жастарды қазір біз еш нәрсемен қызықтыра алмаймыз. Себебі, жас мамандарға сай төлемақы қарастырылмаған және оларды еш жемқорлық пен таныссыз жұмысқа орналастыру өте сирек кездесетін жағдай. Оған қоса, елімізде білім алушы шетелдіктердің саны 20 мыңды құраса, шет елдегі қазақстандықтардың саны 120 мыңға жуық. Бұл елімізде білім беру саласының осалдығы болса, мемлекеттік мекемелерде жалақы, жеке мекемелерден қарағанда 2 есе, кейде одан да көп айырмашылыққа ие болады. Яғни, бүгінгі таңның эмиграция мәселесінің себептері экономикалық, әлеуметтік, ғылым-білім деңгейінің төмен болуы.

Бұл мәселе шешімін таппаса, өз өзектілігін жоғалтпайды. Керісінше, бұл мәселенің салдары тағы өте көп мәселелер мен қиыншылықтарға алып келу қауіпі туындап отыр. “Мемлекеттің болашағы-жастар” деп, олардың өсіп-өнуі мен дамуына өзіміз көмектеспесек, болашағымыздың барлығы шет елге кетуі әбден мүмкін. Зияткерлік миграция мәселесінің келтірер зияны өте көп. Егер, шет елге оқуға кеткен жастарымыз оралмаса, “Болашақ” бағдарламасымен кеткен степендианттардың кейбірі сияқты өзге елде қалып қоюы, мемлекеттің экономикасына ғана емес, сонымен қатар, болашаққа жоспарлаған бағдарламалар мен стратегиялар, көзделген мақсатқа жетудегі қадамдар орындалмауы әбден мүмкін. Жаңа технологиялар мен сандық ақпарат құралдары қарыштап дамыған заманда, мемлекеттің экономикалық даму көзі - ғылыми-техникалық прогресс. Дамыған елдердің шанын жұтпай, топты бастау үшін жоғары сапада білім алған, дарынды жастардың ғылыми жобалар мен жаңа зерттеулер жүргізуі судай қажет екенін ұғыну маңызды. Еліміздің ертеңі қазіргі жастар [7]. Зияткерлік миграцияны тоқтату мүмкін

емес, алайда, оны еліміздің пайдасына қарай бұруға болады. Шет елде оқу пайдалы, себебі тәжірибе алмасудың бірден-бір жолы осы. Егер, біз осы қағиданы ұстанып, қазіргі барлық бағытты ғылым-білімнің дамуына бұрсақ, басқа елдердің қателігіне қарап отырып үйрену бізге ұтымды болары сөзсіз. Мемлекеттің бюджетінен қаржыны пайдасы аз депутаттарға бере бергенше, босқа далаға шашқанша, мемлекеттің болашағына инвестиция жасау өте ұтымды, әрі пайдалы болады. Мысалы, Назарбаев Университетінің салынуы, көптеген дарынды оқушыларды, жастарды Қазақстанда қалтыруға себепші болды. Егер, өзіміздің жастарға үлкен мүмкіндік беріп, сонымен қатар шет елдік студенттерге де білім алуға жағдай жасасақ, жоғары сапада білім беру, жаңа технологияларды қолдану мен жұмысқа тұруды жеңілдетсек, зияткерлік эмиграция зияткерлік иммиграцияға ауысуы- елді дамыған елдер көшін бастауға көмектесуі әбден мүмкін.

Қазіргі миграция мәселесі, мемлекет алдында тұрған үлкен сынақ. Ақыл-ойдың шет елге ағылуы артқандықтан, сыртқы сальдо теріс болуы, халықтың білімді бөлігінің азаюы үлкен мәселеге айналуда. Әр ел үшін адам капиталы - байлық. Яғни, дүниежүзілік аренада дарынды, білімді студенттердің доноры болып отырған, халық саны небәрі 18 миллионды құрайтын Қазақстан үшін адам капиталын жоғалту-үлкен шығын. Егер, қазақстандықтар шет елде білім алып, шет елдегі ірі компанияларда тәжірибе жинақтап, елге қайта оралса, біздің елге жастардың тигізген пайдасы зор болмақ. Алайда, жұмыспен қамтамасыз ету, әр деңгейге сай жалақы тағайындау, адамның дамуына жағдай жасау бағыты Қазақстанда бәсекеге қабілеттілігі төмен болуы, елге кері әсерін тигізуде. Елімізде негізінен гуманитарлық бағыттағы мамандар көп, ал жұмыс орындарының жетіспеушілігі және техникалық бағыттағы жұмыс орындары көп, ал сапалы мамандардың жетіспеушілігі орын алуда. Бұл да зияткерлік миграцияның бір салдары десек қате болмас. Оған қоса, дәл қазір әлемде болып жатқан пандемияның ауқымының артуына бірден-бір себепші- миграция. Мәселен, уақытылы шекараларды жапқан Қазақстанға “COVID-19” -дың келуі екіталай еді. Алайда, осы вирустың тараған уақытында басқа елдерде 95мың қазақстандықтың жүргені анықталды. Қытайдан 480 қазақстандық жедел түрде елге оралса, мамыр айында алынған деректер бойынша Кореяда - 35 мың, Америка Құрама Штаттарында - 40 мың, Біріккен Араб Әмірліктерінде - 5 100, Германияда - 5 мың, Ұлыбританияда - 3 мың, Италияда - 1 800, Францияда - 1 мың адам болды [8]. КАРантин режимі енгізілгеннен кейін елге 35мыңнан астам адам, соның ішінде шет елде оқитын студенттер, кәсіпкерлер, туристтер, еңбек мигранттары мен басқа да себептермен шет

елде болған азаматтар қайтып оралған. Қазақстанға келіп қонған ұшақтардың себебінен алғашқы ауру адам анықталды. Ал сол рейспен келген адамдарды табу қиындықтар туғызды. Дәл осы миграцияның себебінен қазіргі Қазақстандағы жағдайға душар болдық.

Сонымен, жаһандану етек жайған заманда шет елге қызығушылардың санының артуы заңдылық. Алайда, зияткерлік миграцияны шешудің маңызы орасан зор. Бәсекеге қабілетті білім ордаларын салу, еліміздегі университеттердің деңгейін көтеріп, жұмыспен қамтуды жеңілдету, мемлекеттегі сыбайлас жемқорлықты тоқтату зияткерлік миграцияны біршама азайта алады. Егер, Германия, Корея, Қытай, Ресей сияқты жастарды, білімді түлектерді өзіне тарту арқылы мемлекеттің экономикасы, даму деңгейі артпак, Дамыған “Ұлы жетілікпен” терезені теңестіру үшін, қазіргі көші-қон мәселесін шешу басты талап. Елдің ертеңгі дамуы, ертеңгі өмірі мен дүниежүзілік аренадағы орны халықтың интеллектуалды бөлігіне тікелей тәуелді. Білімді адамдардың шет елге көшіп кетпеуі үшін, еңбек нарығында сұранысқа ие мамандықтарға көңіл бөліп, сапалы жас мамандарды қызықтырар, деңгейіне сай жалақы ұсыну, жұмыс орындарын көбейту, оқушылар мен түлектерге әлемдік стандарттарға сай оқу орындары мен білім алуға жеңілдіктерді арттыру, марапаттар мен гранттардың санын арттыру, шет елдік студенттерге олимпиада, жобалар арқылы грант ұсыну және ары қарай жұмысқа орналасуға жағдай жасау. Ең бастысы, ғылыми-техникалық жобалармен айналысатын оқушыларды, студенттерді марапаттап, жобаны іске асыруға материалдық көмек көрсету, ынталандыру қажет. Сол кезде, тәуелсіздік алғаннан бастап байқалып келе жатқан эмиграция мәселесі, “ақыл-ойдың сытылуы” мәселесі тоқтап, Қазақстанға білімді жастарды жоғарғы оқу орнына тарту, оларды жұмыспен қамту, отандық сапалы мамандардың еркін дамуы мен мемлекет қолдауын байқауы демографиялық жағдайды ғана арттырып қоймай, Қазақстанды дамыған елдермен иық тірестіріп тұратын деңгейге көтеру мүмкіндігі артады, аз уақытта экономикалық, әлеуметтік жағдайы жоғары елдер тобын бастауға, ғылыми-технологиялық ашылулар жасауға серпіліс бермек.

ӘДЕБИЕТ

[1] Тағыберген А. Елден кеткен дарындылар «сатқын» емес. Кіру режим: <http://politic.bugin.kz/2552-elden-ketken-daryndylar-satqyn-emes>>. Қаралған күні 28.02.2021.

[2] Ибраева А. Миграция как угроза экономической безопасности: почему казахстанцы уезжают за границу // Курсив. – 2018. - 29.08.

[3] Абраимов А.Т. Политика репатриации Республики Казахстан:

к вопросу о причинах возвращения казахов / Вестник КазНУ им. Аль Фараби. – 2013.- № 2.

[4] Официальный информационный ресурс Премьер-Министра Республики Казахстан. Нұр-Сұлтан қаласы, 2 наурыз 2020 жыл. Кіру режим: <https://primeminister.kz/ru/news/reviews/kazakhstan-nachal-chetvertyu-etap-usileniya-mer-protiv-koronavirusa-kakie-porucheniya-dal-askar-mamin-na-zasedanii-i-o-chem-govorili-na-brifinge-s-zhurnalistami>. Қаралған күні 28.02.2021.

[5] Шаймарданова З.Д. Трансформация подходов к обеспечению безопасности // Известия КазУМОиМЯ имени Абылай хана”, серия “Международные отношения и регионоведение”. - 2018. - № 4.- С.7-13.

[6] Райымбекова А. Халықаралық қақтығыстарды реттеудегі медиаторлық қызмет // Известия КазУМОиМЯ имени Абылай хана”, серия “Международные отношения и регионоведение”. 2018. - № 3. - 81-85 бб.

[7] Шаймарданова З.Д. Основные теории изучения миграции // Известия КазУМОиМЯ им. Абылай хана. Серия «Международные отношения и регионоведение». – 2020. – № 2. – С.7-12.

[8] Dauletova G.O., Baissultanova K.Sh. International cooperation of Kazakhstan and China in the field of education in the framework of “One belt - one way” in online mode // Известия КазУМОиМЯ им. Абылай хана. Серия «Международные Отношения и Регионоведение». –2020. – № 4 (42).

REFERENCES

[1] Tagybergen A. «Elden ketken daryndylar «satqyn» emes». (Talented people who have left the country are not “traitors”). “Buginnen basta” 1 nauryz 2019zhyl - <<http://politic.bugin.kz/2552-elden-ketken-daryndylar-satqyn-emes>>

[2] Ibraeva A. «Migraciya kak ugroza ekologicheskoj bezopasnosti: pochemu kazahstancy uezzhayut za granicu» Migration as a threat to eco-economic security: why Kazakhstanis go abroad. - <<https://kursiv.kz/news/tendencii-i-issledovaniya/2018-08/migraciya-kak-ugroza-ekonomicheskoy-bezopasnosti-pochemu>>

[3] Abraimov A.T. Politika repatriacii Respubliki Kazahstan: k voprosu o prichinah vozvrashcheniya kazahov (Repatriation policy of the Republic of Kazakhstan: to the question of the reasons for the return of the Kazakhs). Almaty, 2013. <<https://articlekz.com/article/11802>>

[4] Oficial’nyj informacionnyj resurs Prem’er-Ministra Respubliki Kazahstan. (Official information resource Prime Minister of the Republic of Kazakhstan). Nur-Sultan qalasy, 2 nauryz 2020 zhyl-<<https://primeminister.kz/ru/news/reviews/kazakhstan-nachal-chetvertyu-etap-usileniya-mer-protiv-koronavirusa-kakie-porucheniya-dal-askar-mamin-na-zasedanii-i-o-chem-govorili-na-brifinge-s-zhurnalistami>>

[5] Shaimardanova Z.D. Transformatsiya podkhodov k obespecheniyu bezopasnosti (Transforming security approaches). // Izvestiya KazUMOiMYa imeni Ablai khana”, seriya “Mezhdunarodnyye otnosheniya i regionovedeniye”. - 2018. - № 4.- S.7-13.

[6] Raiymbekova A. Halykaralyk kaztygystardy retteudegi mediatorlyk kazmet. (Mediation activities in the settlement of international conflicts). Izvestiya Kazumoimya imeni Abylai Khan”, series “International relations and Regional studies”. 2018. - No. 3. - 81-85 bb.

[7] Shaimardanova Z.D. Transformation of approaches to ensuring security. Izvestiya Kazumoimya imeni Abylai Khan”, series “International relations and Regional studies”. - 2018. - No. 4. - p. 7-13.

[8] Dauletova G.O., Baissultanova K.Sh. International cooperation of Kazakhstan and China in the field of education in the framework of “One belt - one way” in online mode // Izvestiya KazUMOiMYa im. Ablai khana. Seriya «Mezhdunarodnyye Otnosheniya i Regionovedeniye». –2020. – № 4 (42).

КАКОВА ТЕКУЩАЯ СИТУАЦИЯ В ЭМИГРАЦИИ КАЗАХСТАНА?

Жумагазиева М.Ж.¹

¹Магистрант 2 курса КазУМОиМЯ имени Абылайхана,
Алматы, Республика Казахстан
han_saran@mail.ru

Аннотация: Экономика страны в случае миграции имеет прямое влияние на состояние политической и социально-демографической ситуации, что вызывает немедленную аутоадаптацию решения вопроса в целях избежания негативных факторов на внутреннее положение страны.

Начиная с обретения независимости, проблема миграции, “умственной отсталости”, привлечение в Казахстан образованной молодежи в высшие учебные заведения, их занятость, свободное развитие и поддержка государства отечественных специалистов, т.е, квалифицированных кадров, должна повысить не только демографическую ситуацию, но и поднимут Казахстан на тот уровень, который фиксируется в развитых странах, позволит в кратчайшие сроки начать процесс вхождения группы экономически и социально уязвимых стран в другие, продвинутые группы стран посредством научно-технологических открытий.

Ключевые слова: молодой выпускник, интеллектуальная миграция, эмиграция, иммиграция, зарубежье, образование

WHAT IS THE CURRENT STATE OF KAZAKHSTAN'S EMIGRATION PROBLEM?

Zhumagazieva M.Zh.¹

¹2nd year master's degree student of Ablai Khan KazUIRandWL
Almaty city, Republic of Kazakhstan,
han_saran@mail.ru

Abstract: The economy of the country in this case, in emigration, and has a direct impact on the state of political and social demographics, is an urgent issue that needs to be addressed.

“The problem of emigration, which has been observed since independence, the problem of” “mental exhaustion”, the attraction of educated young people to universities, their employment, the competition of free development and state support of domestic specialists will not only increase the demographic situation, but also increase the chances of raising Kazakhstan to the level of solidarity with the developed countries, in a short time will give an impetus to the beginning of a group of countries with high economic and social status, scientific and technological discoveries.

Keywords: young graduate, intellectual migration, emigration, immigration, abroad, education.

Статья поступила 18.03.2021

УДК 339.923

DOI 10.48371/ISMO.2021.43.1.010

ЕС В ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ: СТРАТЕГИЯ В КОНТЕКСТЕ НОВОГО ПАРТНЕРСТВА

Ахмедов Н.Р.¹

¹магистрант 2 курса специальности «Международные отношения»
КазУМОиМЯ имени Абылай хана, Алматы, Казахстан,
asultan@mail.ru

Рахманова Г.Б.²

²кандидат исторических наук,
доцент кафедры международных отношений
КазУМОиМЯ имени Абылай хана
Алматы, Казахстан, e-mail: rahmanova@mail.ru

Аннотация. Статья посвящена политике Европейского Союза в Центральной Азии в контексте нового этапа сотрудничества. Опираясь на новую стратегию 2019 г. «Европейский Союз и Центральная Азия: Стратегия нового партнерства», дается анализ намерениям

ЕС вывести отношения со странами Центральной Азии на новый уровень. Европейский Союз в своей политике придерживается роли координатора в деле по укреплению демократии, прав человека, верховенства права и независимость судов, а также модернизации и диверсификации экономики Стран Центральной Азии.

Ключевые слова: Европейский Союз, Центральная Азия, Стратегия нового партнерства, экономическое сотрудничество.

Центрально-Азиатский регион привлекает к себе интерес со стороны Европейского союза (далее ЕС). Это обусловлено, во-первых, выгодным геостратегическим расположением региона в Евразии и наличием богатого месторождения нефти и газа. При этом Евросоюз, (в конце XX века) видел в странах Центральной Азии одну из самых неразвитых частей Содружества, которая меньше всего намерена придерживаться стандартов Запада и перенимать его ценности. Более того, ЕС воспринимал эти страны как один из источников угроз безопасности всей Европы, где оказались нерешенными проблемы наркотрафика, эпидемий, распространения оружия массового поражения, миграция. К примеру, в отличие от США, ЕС не придавал важного значения геостратегическому положению стран Центральной Азии, выделяя только западные государства Содружества и России.

Тем не менее, начиная с 2001 года можно отметить повышение внимания ЕС к этому региону. Причиной того стали события, случившиеся 11 сентября 2001 года, антитеррористическая операция в Афганистане, расширение самого Союза (2004 и 2007 г.). Не остался в стороне конфликт Украины и России, произошедший в январе 2006 года по вопросу пользования газом. Рассматривая проводимую кампанию в Афганистане в странах Центральной Азии были возведены базы государств НАТО. Так, в Кыргызстане и Узбекистане появились базы США, на юге Узбекистана построены базы Германии, на границе Таджикистана и Афганистана возведены базы Франции.

Факт расширения ЕС придало странам Центрально Азии, в особенности Казахстану, статус близких соседей. К примеру, через Каспийское море граница региона проходит через Южный Кавказ, прямо подпадающий под программу соседства, следовательно, он включен в область повышенного внимания стран Европы. На государства Центральной Азии также падает отсвет от интереса и внимания к «западным» странам СНГ, которые все больше демонстрируют свою евро-атлантическую ориентацию [1, с. 23].

Следует отметить, что такой подход не подразумевает враждебность и прямое противостояние, которым отличается

традиционный подход к вопросу безопасности, где государства подразделяются по признаку враждебности либо дружественности. В этом подходе зафиксирован факт существенной конкуренции, отличающееся признаками идеологического соперничества периода «холодной войны». Причинами расхождений в области международных отношений становятся принципы организации, ценности и стандарты.

В особенности такое явление можно заметить в отношениях ЕС с постсоветскими государствами, куда также входят страны Центральной Азии. Отмечается такая тенденция – страны Европы «говорят» об экономических и политических реформах, разумеется, по стандартам Запада. Постсоветские страны не согласны с этой идеологией, делая отсылку на «особенность пути» и временное отстаивание.

В настоящее время организация работы ЕС очень изменяется, становясь реалистичной с учетом фактора жесткого соперничества. Так, ЕС не показывал себя как конкурента за влияние, уступая место Китаю, России и США. Получается, теперь Брюссель обеспокоился своим проигрышем другим сильным «игрокам» в регионе Центральной Азии.

В новой стратегии изложены интересы ЕС и Центральной Азии. Также, этот документ должен выступать основным рамочным документом, определяющим присутствие ЕС в регионе. Это достаточно гибкий документ, который позволил бы реагировать на крупные изменения. При этом ему необходимо быть конкретным, чтобы отвечать долгосрочным интересам. По своей сути он должен балансировать между конкретным фокусом на двусторонних отношениях и сдержанным, гибким подходом в региональном масштабе. Необходимо добиваться большей последовательности между политической стратегией и работой Еврокомиссии. Особенно это касается планирования в рамках DEVCO, а также сферы образования, торговли, энергетики, транспорта, безопасности и прав человека. Стратегия должна содержать намерения ЕС («делать то, что правильно») и служить основой тактического планирования Еврокомиссии и ее документов («делать правильно»). Необходимо поощрять участие государств ЕС в формулировании новой стратегии. Сыгранная ими роль в иницировании и координировании текущего документа позволила «зацементировать» присутствие ЕС в Центральной Азии, как внутри самого Евросоюза, так и в регионе. Но для того, чтобы документ получился последовательным, необходимо, чтобы предложения стран сопровождались дополнительным финансированием с их стороны.

Вопрос сложности принципа организации правильной стратегии, имеющий отношение к странам Центральной Азии, обусловлен

следующими факторами. Для начала следует отметить природу ЕС в качестве наднационального политического проекта, которая создает трудность выработки комплексной внешней политики. Также важное значение имеет неопределенность перспектив отношений между Россией и странами Европы. Третьим фактором выступает процесс становления и развития отношений Китая и Европы. Отдельно хочется выделить позицию политиков стран Европы, которые сформировали свое отношение к Китаю, у которого отмечено усиление политического влияния и веса в мире. В данном контексте рассмотрения страны Центральной Азии выступают своего рода «мостом», который соединяет Китай и ЕС.

Необходимо отметить, что в 2019 году ЕС принял новую стратегию в отношении стран Центральной Азии с учетом современных вызовов и проблем. Новая Стратегия ЕС по Центральной Азии направлена на создание более прочного, современного и всеобщего партнерства со странами Центральной Азии, чтобы регион развивался как устойчивое, процветающее и тесно взаимосвязанное экономическое и политическое пространство [2].

Рассмотрим отношения на данном хронологическом промежутке более подробно. При помощи этой стратегии ЕС ставил цель выстроить «более сильное, современное и неэсклюзивное партнерство» с Казахстаном, Киргизией, Таджикистаном, Туркменией и Узбекистаном. В проекте стратегии можно увидеть, что новые соглашения о партнерстве и сотрудничестве ЕС со странами Центральной Азии совместимы и с другими интеграционными инициативами, такими как Евразийский экономический союз (ЕАЭС), куда входят Казахстан и Киргизия. Желание углубить сотрудничество звучало и со стороны самих стран Центральной Азии.

Помимо вышеуказанных проблем на сегодняшний день также прибавились гибридные угрозы и кибератаки. Со стороны ЕС отмечено желание делиться знаниями и информацией как по кибербезопасности, так и по идентификации гибридных угроз. В планах также стоит продвижение принципов равенства полов и усиления роли женщин, надеясь, что это принесет дополнительные положительные сдвиги, например, в противодействии радикализации.

Один из пунктов новой стратегии - развитие сотрудничества Афганистана со странами Центральной Азии. Ситуация с Афганистаном требует особого пристального внимания, поскольку данная проблема уже давно не может разрешиться, несмотря на оказываемую посильную помощь соседними странами. Рассматривая решение этой проблемы с точки зрения стратегии ЕС, необходимо

отметить, что планируется постепенное привлечение Кабула к участию в совместных с центрально-азиатскими государствами программам. В числе проектов - формирование современного пограничного контроля между странами Центральной Азии и Афганистаном.

Одна из главных целей Евросоюза, которых он стремится достичь с помощью новой стратегии, - укрепление безопасности в Центральной Азии. ЕС также заинтересован в увеличении масштабов торговли, в том числе, энергоносителями, экспортируемыми странами центрально-азиатского региона.

«Центральная Азия всегда играла ключевую роль: из-за своей истории, культуры, а также роли в сообщении между Востоком и Западом. Сегодня этот регион приобретает все более стратегическое значение», - считает верховный представитель ЕС по внешней политике Федерика Могерини [3].

ЕС крайне заинтересован в том, чтобы основными признаками развития стран центрально-азиатского региона стали «основанные на определенных правилах сотрудничество и взаимосвязанность, а не конкуренция и соперничество», как говорится в стратегии. Необходимо подчеркнуть, что страны региона сами будут выбирать формы и темпы такого регионального сотрудничества, а ЕС будет только «поддерживать эти процессы», исходя из своего опыта.

Учитывая вышеизложенное, необходимо выделить три приоритетных момента, имеющих важное значение в отношениях ЕС и стран Центральной Азии в настоящее время.

Первый - укрепление стабильности в регионе. Речь идет, в первую очередь, о безопасности, но также и о борьбе с коррупцией и реформах, развивающих демократию и верховенство права. Второй - развитие экономики. Третий - активизация политического диалога, где ставится упор на привлечение гражданского общества и парламентов.

«Евросоюз - ведущий партнер Центральной Азии в вопросе развития региона. На протяжении 2014-2020 годов финансовая поддержка ЕС в сферах верховенства права, защиты окружающей среды, водных ресурсов, торговли и пограничного режима превысила 1 млрд евро», - отметил еврокомиссар по вопросам международного сотрудничества и развития Невен Мимица [4].

В заключение хотелось бы отметить, что в ЕС уверены, что Центральная Азия нуждается в новых моделях экономического развития и в диверсификации экономик. В частности, речь идет о развитии частного сектора, улучшении инвестиционного климата, уменьшении неравенства и ускорении перехода к «зеленой» и безотходной экономике.

На этот счет стратегия также содержит ряд конкретных инициатив. Так, Еврокомиссия планирует оказать помощь малому и среднему бизнесу в Центральной Азии, способствуя созданию европейских торговых палат в странах региона. ЕС готов делиться и ноу-хау, необходимыми для модернизации современных методов статистики.

Наконец, ЕС поддерживает вступление всех стран Центральной Азии во Всемирную торговую организацию (ВТО). Еврокомиссия также хочет, чтобы при маркировке товаров, продаваемых на территории Центральной Азии, указывалась страна их происхождения - это касается как товаров из ЕС, так и местных для региона продуктов.

ЛИТЕРАТУРА

[1] Лаумулин М.Т. Стратегия Европейского союза в Центральной Азии: основные этапы и цели // Спектр - Казахстан. – 2009. - № 2. - С. 72 - 85.

[2] Новая Стратегия ЕС по Центральной Азии. Июнь, 2019 г. – Режим доступа: <https://www.sk.kz/upload/iblock/90a/90a75e339eafd20bfbf36de7096f1b7a.pdf>. Дата обращения 10.11.2020 года.

[3] Европейский союз и Центральная Азия: усиление сотрудничества. Режим доступа: <http://carecесо.org/main/news/evropeyskiy-soyuz-i-tsentralnaya-aziya-usilenie-sotrudnichestva/> Дата обращения 19.11.2020 года.

[4] Диалог ЕС–Центральная Азия по вопросам политики в области охраны окружающей среды и изменения климата: в центре внимания – экономика замкнутого цикла. Февраль, 2020 г. Режим доступа: [/https://eeas.europa.eu/delegations/kazakhstan/74589/node/74589_ru](https://eeas.europa.eu/delegations/kazakhstan/74589/node/74589_ru). Дата обращения 20.11.2020 года.

[5] Шаймарданова З.Д. Трансформация подходов к обеспечению безопасности // Известия КазУМОиМЯ имени Абылай хана”, серия “Международные отношения и регионоведение”. - 2018. - № 4.- С.7-13.

REFERENCES

[1] Laumulin M.T. Strategiya Yevropeyskogo soyuza v Tsentral'noy Azii: osnovnyye etapy i tseli (The country of the European Union in Central Asia: the main stages and goals) // Spektr - Kazakhstan. – 2009. - № 2. - S. 72—85.

[2] Novaya Strategiya YeS po Tsetral'noy Azii. (The new EU Strategy for Central Asia). Iyun', 2019 g. – Rezhim dostupa: <https://www.sk.kz/upload/iblock/90a/90a75e339eafd20bfbf36de7096f1b7a.pdf>. Data obrashcheniya 10.11.2020 goda.

[3] Yevropeyskiy soyuz i Tsentral'naya Aziya: usileniye sotrudnichestva.

(European Union and Central Asia: strengthening cooperation). Rezhim dostupa: <http://carececo.org/main/news/evropeyskiy-soyuz-i-tsentralnaya-aziya-usilenie-sotrudnichestva>. Data obrashcheniya 19.11.2020 goda.

[4] Dialog YeS–Tsentral'naya Aziya po voprosu politiki v oblasti okhrny okruzhayushchey sredy i izmeneniya klimata: v tsetre vnimaniya – ekonomika zamknutogo tsikla. (The EU-Central Asia Policy Dialogue on Environmental Protection and Climate Change: the focus is on the closed – cycle economy) Fevral', 2020 g. Rezhim dostupa: [/https://eeas.europa.eu/delegations/kazakhstan/74589/node/74589_ru](https://eeas.europa.eu/delegations/kazakhstan/74589/node/74589_ru). Dashaymardta obrashcheniya 20.11.2020 goda.

[5] Shaimardanova Z.D. Transformatsiya podkhodov k obespecheniyu bezopasnosti. (Transforming approaches to security). // Izvestiya KazUMOiMYa imeni Ablai khana”, seriya “Mezhdunarodnyye otnosheniya i regionovedeniye”. - 2018. - № 4.- S.7-13.

ОРТАЛЫҚ АЗИЯДАҒЫ ЕО: КОНТЕКСТЕГІ СТРАТЕГИЯ ЖАҢА СЕРІКТЕСТІК

Ахмедов Н.Р.¹

¹ Халықаралық қатынастар мамандығының 2 курс магистранты

Абылай хан атындағы ҚазХҚ және ӘТУ
Алматы, Қазақстан, e-mail: asultan@mail.ru

Рахманова Г.Б.²

²тарих ғылымдарының кандидаты,
халықаралық қатынастар кафедрасының доценті

Абылай хан атындағы ҚазХҚ және ӘТУ
Алматы, Қазақстан, e-mail: rakhmanova@mail.ru

Аннотация. Мақала ынтымақтастықтың жаңа кезеңі аясындағы Еуропалық Одақтың Орталық Азиядағы саясатына арналған. 2019 жылғы «Еуропалық Одақ және Орталық Азия: жаңа әріптестік стратегиясы» жаңа стратегиясына сүйене отырып, ЕО-ның Орталық Азия елдерімен қатынастарды жаңа деңгейге шығару ниетіне талдау беріледі. Еуропалық Одақ өз саясатында демократияны, адам құқықтарын, құқық үстемдігі мен соттардың тәуелсіздігін нығайту, сондай-ақ Орталық Азия елдерінің экономикасын жаңғырту және әртараптандыру жөніндегі істе үйлестіруші рөлін ұстанады.

Түйінді сөздер: Еуропалық Одақ, Орталық Азия, Жаңа серіктестік стратегиясы, экономикалық ынтымақтастық.

THE EU IN CENTRAL ASIA: A STRATEGY IN THE CONTEXT OF NEW PARTNERSHIP

Akhmedov N.R.¹

¹2nd year master's student of the MO specialty

Ablai Khan KazUIRandWL,

Almaty, Kazakhstan, asultan@mail.ru

Rakhmanova G.B.²

²Candidate of Historical Sciences, Associate

Professor of the Department of International Relations

Ablai Khan KazUIRandWL,

Almaty, Kazakhstan e-mail: rakhmanova@mail.ru

Annotation. The article is devoted to the policy of the European Union in Central Asia in the context of a new stage of cooperation. Based on the new strategy for 2019. “The European Union and Central Asia: A New Partnership Strategy”, analyzes the EU’s intentions to bring relations with the Central Asian countries to a new level. The European Union’s policy is to act as a coordinator for strengthening democracy, human rights, the rule of law and the independence of the courts, as well as for modernizing and diversifying the economies of the Central Asian countries.

Keywords: European Union, Central Asia, New Partnership Strategy, economic cooperation.

Статья поступила 15.03.2021

ӘӨЖ 925

DOI 10.48371/ISMO.2021.43.1.011

ХАЛЫҚАРАЛЫҚ САУДАДАҒЫ ПРОТЕКЦИОНИЗМ

Мухамедьярова А.Ф.¹,

¹жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру факультеті,

халықаралық қатынастар мамандығы,

Абылай хан атындағы ҚазХҚӨТУ,

Алматы, Қазақстан,

e-mail: aigerim.mukhamedyarova@gmail.com

Андатпа. Бұл мақалада халықаралық сауданың түрлері – еркін сауда және протекционизм саясатының халықаралық қатынастарға әсері жайында айтылған. Мемлекеттердің өз экономикалық жағдайына байланысты ұстанатын саясаты қазіргі таңда да өзекті мәселе

болып табылады. Алайда, мемлекеттер арасында протекционистік импорттық бақылау мен сыртқы сауданы ырықтандыру нәтижесінде компанияларға субсидиялар қолданады. Протекционистік шараларды қолдану көпжақты байланыста күшейтілгенімен, олар әлі де сыртқы сауда саясатының негізгі құралдарының бірі болып табылады. Аталған шаралар болашақта жаңа формаларға ие болатынына қарамастан, олар сақталады деген болжамға келуге болады.

Тірек сөздер: халықаралық қатынастар, халықаралық сауда, протекционизм, еркін сауда, экономикалық жүйе.

Дүниежүзілік экономикалық жүйені құру кезінде сыртқы сауданы қалыптастыру басталды. Ұлы географиялық ашылулар оған бастама берді. Олар сыртқы сауданың өсуіне, тиісті инфрақұрылымның дамуына және экономиканың дамуына түрткі болды. Көптеген елдердің экономикалық құрылымдарының пайда болуы - бұл жаңа әлемдік экономикаға тән қасиет. Олар бір-бірімен үнемі араласып, халықаралық еңбек бөлінісіне қатысты. Сауда-саттық бойынша елдер арасындағы бәсекелестік ұлғайып, сауда қызметі үшін қажетті даму факторлары әлемдік нарықты кеңейте түсті.

Мемлекеттің халықаралық қатынастар акторларының бірі болуы - экономикада бірқатар оң өзгерістер әкеледі. Олардың ішінде жұмыс күшінің мамандануы есебінен белсенділік өсті, жаппай өндірісті дамыту үшін қолайлы орта қалыптасты. Өндіріс көрсеткіштер артып, экономиканың нақты секторына жаңа технологиялар енгізілді. Жұмыспен қамтудың өсуі сату нарықтарын кеңейтіп, ұлттық кәсіпорындар тиімділігінің өсуін ынталандырып, өнімнің сапасын өзгерді. Инвестиция ретінде пайдалануға болатын капитал жинақтала бастады [1].

Осы уақытқы дейін әр түрлі экономикалық бағыттағы мектептер сауда-саттық принциптерін саралаған болатын. Оның сипаттамалары туралы бірінші болып меркантилизм өкілдері өз ойларын айтқан. Олар, яғни, меркантилизм өкілдерінің пайымдауы бойынша, мемлекет сыртқы экономикаға араласып, сол арқылы сауда балансын қамтамасыз етіп, мемлекет қазынасына халықаралық қаржы тарту құралдарын қолдануы керек деп ойлады. Сауда өсімінің негізгі мотиві - агрессивті протекционистік ұлттық саясаттан алынған қаржылық кіріс болып табылды.

Мысалы, соңғы кездегі саяси экономика өкілдері сыртқы сауданың өсуі оны үкіметтің араласуынан босатуда деген тұжырымға келген болатын. Бұл тәсіл отандық өндірісті бәсекелестікке қабілетті ету арқылы оған ықпал етуге мүмкіндік береді. Сонымен қатар, еркін

сауда стандарттарын ұстану - ұлттық экономиканы тиімді мамандануға әкеліп, оған оң әсерін тигізеді.

Мемлекет сыртқы саудамен айналысудың екі әдісін таңдай алады: біріншісі - еркін сауда және екіншісі - протекционизм. Қазіргі таңда дамыған мемлекеттер ешқандай бағытты ұстанбайды. Жалпы, әлемдік экономикаға интеграцияланған елдердің көпшілігі еркін сауда принциптерін ұстанады. Алайда, бұлар кейбір өнімдер мен қызметтер және ішкі экономиканың бөлек секторлары үшін протекционистік саясатты ұстануы әбден мүмкін. Атап айтқанда, протекционизм саясаты мемлекеттің сыртқы саудаға белсенді араласуын қамтамасыз ететін сауда байланыстарының бір түрі.

Өз тауарлары, ішкі нарығы мен өндірушісінің экспортын сақтауға және ынталандыруға ұмтылатын елдегі халықаралық экономикалық қызметті мемлекеттік бақылау теориясы протекционизм болып табылады.

Мұндай саясат макроэкономикалық көрсеткіштердің дамуына ықпал етеді, халықаралық өнімдер мен қызметтерді бәсекелестіктен қорғайды. Тарифтік және тарифтік емес кедендік ережелер протекционистік саясаттың мақсаттарына жетудің негізгі құралы болып табылады.

Мысалы, жаңа немесе жаңадан құрылған салалар пайда болып, жетілдірілуде. Мемлекет оларды бәсекелестік қиындықтарынан қорғайды. Протекционизм мемлекет қауіпсіздігі мен тұтастығына кепілдік беретін ұлттық экономикалық стратегиялық маңызы бар салаларды қамтамасыз ету үшін жиі қолданылады. Осы протекционизмге қатысты саясат әр түрлі формада болуы мүмкін: белгілі бір өнімнің түрінен қорғау немесе белгілі бір мемлекеттен қорғаныс. Ұлттық экономиканың жеке саласын сақтау үшін протекционизм ауыл шаруашылығына бағытталуы болуы мүмкін. Протекционизмнің құпия түріне тарифтік емес бақылау және ішкі экономикалық саясат шаралары жатады.

Сонымен, мемлекеттің белсенді позициясы, оның әлемдік сауда және ішкі даму процестеріне қатысуы протекционизмге байланысты болып келеді [2].

Кедендік қызметтегі реттеудің тарифтік және тарифтік емес мәжбүрлеу әдістері мемлекеттің протекционистік саясатының құралдары болып табылады. Үкіметтің бірінші кезектегі міндеті - экспортты ынталандыру және кеңейту. Бұл дегеніміз, мемлекет осы саланы ішкі көмекпен қамтамасыз етіп қана қоймайды, сонымен қатар, ішкі экономикаға ұқсас импортталатын тауарларға қол жетімділікті шектеуге мүмкіндік береді.

Тарифтер туралы ереже кедендік баждарға бағытталған. Негізінен импортты шектеу үшін қолданылады. Тарифтік емес бақылау әдістерінің көптеген түрлері бар: квоталық, лицензиялық және ерікті түрдегі шектеулер. Экспорт пен импортқа, сондай-ақ ерікті экспорттық шектеулерге жол берілуі мүмкін. Жасырын әдістерге технологиялық қиындықтар, салықтар мен төлемдерді түзету, мемлекеттік сатып алу кіреді. Импортты шектеу үшін жасырын әдістер қолданылады [3]. Экспорт қаржылық әдістермен бақыланады. Демпинг, жеңілдіктер және жеңілдетілген несиелер осыған жатады.

Ішкі экономиканы қамтамасыз ету үшін мемлекеттің өзінің ұлттық экономикалық құрылымын құруға бағытталған экономикалық саясаты. Ол әділ және бәсекеге қабілетті елдің климатын құру үшін монополияларға қарсы күрес, инновациялық өсім, шағын және орта бизнестерге қолдау көрсету және ұлттық экономиканың жалпы тиімділігі сияқты салаларды қамтиды [4].

Қарама-қайшылықты сипаттағы протекционистік амалдарды қолдану сыртқы сауда саясатының маңызды бағдары болып табылады. Бір жағынан, орынсыз халықаралық бәсекелестіктің алдын алу және өнімдер мен қызметтердің жекелеген түрлерінің ішкі нарығын қорғау және отандық компанияларға, оның ішінде қаржы компанияларына қолдау көрсету үшін белгілі бір қадамдарды қолдану оларға айтарлықтай қолдау көрсетеді және осылайша экономикалық өсімнің өсуіне ықпал етеді. Екінші жағынан, сол саясатты қолдану бәсекеге қабілетсіз және болашағы жоқ компанияларды алға жылжытудан басқа, экономиканың өсуін баяулатуы мүмкін. Сондықтан дұрыс протекционистік саясат болашағы болуы керек.

Жаңа протекционистік жүйе дегеніміз - бұл өндіргіш күштердің өсуінің объективті процестері мен отандық фирмалардың негізгі сыныптарының мүдделерінің әсерінен тұрақты түрде дамып отыратын құралдардың жиынтығы. Протекционистік құралдардың қатарында халықаралық қоғамдастық тұрғысынан және ең бастысы, дәстүрлі және салыстырмалы түрде халықаралық қауымдастықтың рұқсат етілетін және қолайсыз деп танылғандары бар.

Алайда, мемлекеттер арасында протекционистік импорттық бақылау мен сыртқы сауданы ырықтандыру нәтижесінде компанияларға субсидиялар қолданады. Протекционистік шараларды қолдану көпжақты байланыста күшейтілгенімен, олар әлі де сыртқы сауда саясатының негізгі құралдарының бірі болып табылады. Аталған шаралар болашақта жаңа формаларға ие болатынына қарамастан, олар сақталады деген болжамға келуге болады.

ӘДЕБИЕТ

[1] Исаченко Т.М. Свобода торговли или протекционизм: проблемы стратегического.- // Российский совет по международным делам. - 2014. – 24.01.

[2] Хайруллаева В.Х. Даму және әлеуметтік прогресс мәселелерінің философиялық аспектілері // Известия КазУМОиМЯ им. Абылай хана. Серия «Международные Отношения и Регионоведение». - 2020. – № 4 (42).

[3] Шаймарданова З.Д. Основные направления зарубежных исследований о Казахстане // Известия КазУМОиМЯ им. Абылай хана. Серия «Международные Отношения и Регионоведение». –2018. – № 3 (33).- С.61-66.

[4] Фомичев В.И. Международная торговля: учебное пособие. – М., 2001. – 153-161 с.

REFERENCES

[1] Isachenko T.M. Svoboda torgovli ili protektsionizm: problemy strategicheskogo. (Freedom of trade or protectionism: strategic problems).-// Rossiyskiy sovet po mezhdunarodnym delam. - 2014. – 24.01.

[2] Khairullayeva V.Kh. Damu zhәне әleumettіk progress мәselelerінің filosofiyalyk, aspektіlerі. ((Philosophical aspects of problems of development and social progress). // Izvestiya KazUMOiMYa im. Ablai khana. Seriya «Mezhdunarodnyye Otnosheniya i Regionovedeniye». –2020. – № 4 (42).

[3] Shaimardanova Z.D. Osnovnyye napravleniya zarubezhnykh issledovaniy o Kazakhstane. (Main directions of foreign research about Kazakhstan). // Izvestiya KazUMOiMYa im. Ablai khana. Seriya «Mezhdunarodnyye Otnosheniya i Regionovedeniye». – 2018. – № 3 (33). - С.61-66.

[4] Fomichev V.I. Mezhdunarodnaya torgovlya: uchebnoye posobiye. (International trade. Textbook) – М., 2001. – 153-161 s.

PROTECTIONISM IN INTERNATIONAL TRADE

Mukhamedyarova A.G.¹,

¹faculty of postgraduate education,

specialty of international relations, Ablai Khan KazUIRWL

Almaty, Kazakhstan,

e-mail: aigerim.mukhamedyarova@gmail.com

Abstract. This article discusses the types of international trade - free trade and the impact of protectionist policies on international relations.

The policy pursued by states in relation to their economic situation is still relevant today. However, as a result of protectionist import control and liberalization of foreign trade between states, subsidies are applied to companies. Although the use of protectionist measures has been strengthened in multilateral relations, they are still one of the main tools of foreign trade policy. Although these measures will take on new forms in the future, it can be assumed that they will continue.

Keywords: international relations, international trade, protectionism, free trade, economic system.

ПРОТЕКЦИОНИЗМ В МЕЖДУНАРОДНОЙ ТОРГОВЛЕ

Мухамедьярова А.Г.¹

¹факультет послевузовского образования,
специальность Международные отношения
КазУМОиМЯ имени Абылай хана
Алматы, Казахстан,
e-mail: aigerim.mukhamedyarova@gmail.com

Аннотация. В данной статье речь идет о видах международной торговли – о влиянии политики свободной торговли и протекционизма на международные отношения. Политика, которую придерживаются государства в силу своего экономического положения, является актуальной и в настоящее время.

Однако в результате протекционистского импортного контроля между государствами и либерализации внешней торговли компании используют субсидии. Хотя применение протекционистских мер усиливается в многосторонней связи, они по-прежнему являются одним из основных инструментов внешнеторговой политики. Можно предположить, что данные меры сохранятся, несмотря на то, что в будущем они приобретут новые формы.

Ключевые слова: международные отношения, международная торговля, протекционизм, свободная торговля, экономическая система.

Статья поступила 19.03.2021

UDC 327.7:327

DOI 10.48371/ISMO.2021.43.1.012

FOREIGN POLICY OF NORTH KOREA AFTER KIM JONG-UN CAME TO POWER

Tagoev A.¹,

¹undergraduate master degree student

Ablai Khan KazUIR and WL, Almaty, Kazakhstan

e-mail: atagoev2@gmail.com

Abstract. In this article the author, relying on a neo-realist approach in international relations theory, explores North Korea's place in the system of political relations of the Asia-Pacific region. The author focuses on the analysis of North Korea's current foreign policy, as well as the international community's position on the issue of denuclearization of the Korean Peninsula. It is worth adding that the paper analyzes the influence of the US President Trump administration on Pyongyang's foreign policy moves. Among the main reasons for the change in DPRK foreign policy, the author highlights the sanctions pressure of the great powers on Pyongyang through the UN, Donald Trump's uncompromising position on the issue of North Korea's nuclear disarmament and the fact that, in general, Kim Jong-un has successfully ended the nuclear program, so there is no point in developing it further. The author then makes two assumptions, using a scenario forecasting method, about the further development of the negotiation process between Pyongyang and Washington, which began in 2018. The first prediction, which is based on the ideas of neo-realists Mirsheimer D. and Waltz K., suggests that North Korea will not give up nuclear weapons, as the complete denuclearization of the country threatens to undermine the stability of Kim Jong-un's regime. The second prediction explores the likelihood that Kim Jong-un will give up nuclear weapons and implement economic reforms similar to those in Vietnam in the 1980s to make the DPRK's economy part of the capitalist system.

Keywords: DPRK foreign policy, North Korea's nuclear missile program, denuclearization of the Korean peninsula, neo-realism in international relations, Asia-Pacific region, security dilemma, UN sanctions, DPRK economic performance, Cold War, Chinese diplomacy.

Introduction

With each passing year, the position of Asian states on the international stage is becoming more and more entrenched. As of 2016, three of the world's top 10 financial centers are already located in East and South-East

Asia [1]. However, the dynamic development of the states in the region is taking place against the backdrop of the subversive foreign policy activities of the DPRK. The Juche regime, under extreme pressure from the world community, has been able to develop ballistic missiles with nuclear-capable launchers capable of reaching any part of the world in a few minutes. The international community is now watching with interest Kim Jong-un's new policy, whose meetings with the leaders of South Korea and the US have encouraged many to be optimistic and hopeful that the peninsula can be completely denuclearized. The relevance of this paper lies in the fact that due to the constantly changing situation in the region, there is a limited amount of work on the current actions of the DPRK on the international scene.

The purpose of this study is to analyze Pyongyang's current foreign policy vector and to predict what Pyongyang intends to do next on the international stage to denuclearize the peninsula.

In order to achieve this objective, the following tasks were identified:

1. Clarify the reasons behind the North Korean government's development of nuclear weapons;
2. To examine the possible reasons that prompted the DPRK's leadership to engage in dialogue with its "ideological opponents";
3. to assess the perspective of the intended political course of North Korea, which was taken by the party leadership in 2018.

The object of this study is the DPRK in the system of international relations. The subject of the paper is the economic, military and political aspects that characterize Pyongyang's foreign policy course.

Various research methods were used to write this paper. The method of systematic analysis allowed us to approach the subject of work in a comprehensive manner, taking into account various aspects, and to trace interconnections and interdependencies of the phenomena under study. Pyongyang's various foreign policy actions were analyzed using situational analysis. Possible scenarios of future behavior of North Korea on the world stage were compiled using scenario forecasting method.

The place of North Korea in world politics was explored through the lens of the neo-realist approach of international relations.

Foreign policy of North Korea to 2018

In December 2011, North Korea's top leader, Kim Jong-Il, died suddenly, leaving his youngest son Kim Jong-un as heir to the state. The world community, amid media reports that the new North Korean leader had studied in Europe for some time and had proved himself at a Swiss business school to be an open and pleasant young man, was hopeful that the DPRK would wind down its nuclear program [2].

However, upon assuming full power in the spring of 2012, the new leader's first televised address emphasized that North Korea would not abandon its ballistic missiles. At a parade commemorating the birthday of the country's founder, Kim Il-Sung, one such missile was featured. The founder's grandson said at the time that "superiority in military technology is no longer the exclusive monopoly of the imperialists. The new head of the republic accelerated the development of nuclear weapons, which seemed impossible in the shortest possible time and under sanctions, but today the DPRK is a new powerful nuclear power whose missiles can reach the United States.

Why is the DPRK leadership so eager to develop nuclear weapons? In general, the East Asian region is characterized by a system of "balance of power" that is somewhat reminiscent of the "European concert" established following the wars with Napoleon. International relations in the area are determined by the relations between the leading powers of the region. There is a simultaneous intertwining of interests and fierce competition between China, Japan, South Korea, Russia and the United States. Although the United States is geographically distant, Washington is using its military presence in the Republic of Korea and Japan to dictate its will to the regional players. One of the constants of the region is the permanent presence of low-intensity conflicts, in which all the above-mentioned countries, except the US, are involved in one way or another. There are no collective security systems of states in the region. Moreover, unlike in other parts of the world, integration processes that would make economies so dependent on one another that war would be impossible have not taken place here until recently. The only economic and political platform for the countries of the region is the APEC forum, which is not even a permanent organization, but only a club of interested states. Participation in APEC does not require member economies to delegate some of their sovereignty, or to unconditionally implement decisions taken at APEC meetings. In such international realities, when international institutions are unable to resolve old contradictions in the region, to preserve its independence and autonomy Pyongyang has chosen a strategy of constantly strengthening its army's defensive capabilities. This includes the development of weapons of mass destruction. The country's leaders themselves have always stressed that ballistic missiles can only be used to defend national sovereignty.

The emergence of nuclear weapons in non-nuclear-weapon states was predicted in his writings by the American neo-realist proponent John Mearsheimer [4]. In his view, the proliferation of nuclear weapons has a twofold impact on the world order. Mearsheimer, being an adherent of the "offensive theory" of neo-realism, unlike most scientists, says that nuclear

weapons are undeservedly considered to be an absolute evil and a threat to peace. The nuclear warhead, according to the scholar, is an element of stability which, together with bipolarity and military parity between the US and the USSR, brought lasting peace from 1945 to 1991. On the other hand, the emergence of nuclear weapons in a large number of states increases the fragility of peace, especially if the new countries do not agree to accept the principles set out in the 1958 Non-Proliferation Treaty [4].

Within the neo-realist theory of international relations, Kenneth Waltz has a similar interpretation of the impact of nuclear weapons on international security [5]. According to him, the structure of international relations is anarchic, therefore the introduction of the nuclear weapons element in the relations between the states decreases the willingness of the states to fight each other [5].

During the Cold War, the North Korean leadership may not have spent money on developing nuclear weapons, as Moscow was the guarantor of the country's security. However, based on the reasoning of political scientists, we can conclude that the collapse of the bipolar system of international relations, characterized by an increase in military operations of the great powers without UN Security Council sanction against "undesirable regimes" and generally growing anarchy, forced North Korea to begin developing its own nuclear weapons.

Reasons for the DPRK's change in foreign policy

Events in 2018, including Kim Jong-un's peace-loving statements, the performance of a unified sports team of DPRK and ROK athletes at the Pyeongchang Olympics, several meetings between the DPRK leader and South Korean President Moon Jae-in and the legendary summit with US President Trump, many experts hope that the denuclearization of the Korean peninsula and the stabilization of the region in general will bring hope. What were the main factors that could prompt the leader of one of the most militarized countries to start a dialogue with old enemies?

First of all, we believe the key factor that has prompted the DPRK leadership to soften its foreign policy rhetoric is external pressure. The great powers sought to prevent the emergence of another serious actor in the region. Regular nuclear weapon tests have led to a "security dilemma" in which North Korea's desire to secure itself was perceived as a challenge and threat by other regional players, which in turn compelled them to build up their own armed forces. Under conditions of international anarchy, such a race could continue indefinitely, hurting the budgets of Japan and South Korea, which have been increasing their military budgets in particular. For Washington, however, the DPRK's nuclear missile tests were a blow to the country's image as being unable to contain the threat posed by Pyongyang.

Moreover, the nuclear tests, which were widely reported in the American media, worried American citizens, who began to think seriously about a possible nuclear war with the DPRK.

It is therefore only logical that the leading powers, whose national interests were primarily affected by the DPRK's nuclear tests, united at the UN. Thus, in 2017, the Security Council adopted five resolutions on the issue of Korean nuclear weapons, which significantly undermined Pyongyang's economic ability to pursue its chosen militaristic course [7]. Resolution S/RES/2371 (2017), adopted unanimously by all UN Security Council members, almost completely cut the DPRK off from the global economic system. For some, it was surprising that sanctions against the DPRK were supported by Beijing, Pyongyang's closest ally. The Chinese diplomatic "maneuver" suggests that despite close relations with a country, a state is always driven by selfish motives. By voting for sanctions against Pyongyang, China wanted, on the one hand, to warn the DPRK that its militarization had reached a dangerous level for Beijing. On the other hand, China demonstrated to new US President Trump the Chinese willingness to make concessions on issues related to the DPRK's nuclear program, while expecting Trump's aggressive rhetoric regarding US-China trade relations to soften. The PRC's diplomatic gesture, we believe, was meant to halt the US intention to impose economic restrictions on the Chinese economy.

The UN sanctions have not gone unnoticed by the North Korean economy. As seen in Korea Bank data, the DPRK's unprecedented GDP growth of 4% in 2016 was replaced by a drop of 4% in 2017 following the implementation of the UN restrictive measures [8]. The hardest hit was the mining industry, which lost 9 percentage points in 2017 [8]. The DPRK's foreign trade has also been severely affected.

Table 1 - Foreign trade of DPRK

The year	Trade balance
2015	- 603.9 million €
2016	- 786.0 million €
2017	1,841.2 million €

Source: (North Korea Trade balance. URL: <https://countryeconomy.com/trade/balance/north-korea>)

Washington's rhetoric towards North Korea has been toughened in a serious way since Donald Trump came to power in the US. On 19 September 2017, President Trump, commenting on the situation on the Korean Peninsula, said in particular: "The US has a lot of patience, the US is strong, but if we are forced to defend ourselves or defend our allies, we will have no choice but to completely destroy North Korea" [9]. For the first

time in a public speech, the US President said not about the destruction of the North Korean regime or military installations, but about a possible attack on the state as a whole. Somewhat later on November 30, the US official representative to the UN Security Council warned the DPRK leadership in a similarly bellicose manner, “if war breaks out, there is no doubt that the North Korean regime will be completely destroyed.”

The new US presidential administration has not confined itself to belligerent rhetoric against Pyongyang. During his first official visit to Japan, Trump promised to sell the Japanese side F-35 fighter-bombers, SM-3 Block 2A interceptor missiles as well as ships to be equipped with the Aegis system [9]. In addition, American PAC-3 anti-missile systems have been deployed in the prefectures of Shimane and Hiroshima on the main Japanese island of Honshu and in the prefectures of Ehime and Kochi on the southwestern island of Shikoku.

Another factor that, in our opinion, has contributed to Pyongyang’s adjustment of its foreign policy is the successful establishment of a nuclear shield over North Korea. The strategic objective was, according to Kim Jong-un himself, successfully achieved by 20 April 2018. On that day, Kim Il Sung’s grandson made a speech at the 3rd Plenum of the 7th CC of the TPK, where it was announced that the strategic course of parallel economic construction and building of nuclear armed forces had been successfully implemented [10].

The above reasons for Pyongyang’s revised foreign policy rhetoric in 2018 are in line with D. Mearsheimer’s postulates. In particular, where he says that the primary goal of foreign policy activity is survival, which consists of two main components: the preservation of territorial integrity and the autonomy of the political regime. According to the author, by successfully testing a long-range ballistic missile, North Korea has achieved the primary goal at this stage in history: it has survived in the midst of hostile states [10].

Forecast. Based on the above, two possible scenarios for Pyongyang’s foreign policy may be considered.

Scenario One. On the basis of Waltz and Mearsheimer’s concepts it becomes clear that the complete renunciation of nuclear weapons, which the international community awaits, may be the end of the Juche regime as it functions today. First, North Korea’s national sovereignty and independence would be threatened. North Korea would be forced to conduct its foreign policy while accommodating the interests of neighboring countries. Secondly, Kim Jong-un’s possible abandonment of nuclear weapons would likely meet with opposition within North Korea itself in the form of the military. It is worth recalling that Pyongyang’s military spending in 2017 amounted to 20% of GDP. On top of that, there were 1,106,000 military

personnel in the country of some 24 million people in 2011, not counting reservists, of whom there are some 8 million in the DPRK [10]. Given the number of military personnel and the enormous power of the army top brass in the DPRK, a possible reduction in military spending due to the warming of relations between the DPRK and the US and the ROK may lead to increased dissatisfaction among the top army officials, which ultimately poses a direct threat to the Kim dynasty dictatorship.

For these reasons, North Korea will delay signing a comprehensive document with clear commitments to destroy the country's nuclear capabilities for as long as possible, limiting itself to ostentatious acts, such as the dismantlement of the Phunggyeri nuclear test site. In the author's view, North Korea will continue to insist on the full lifting of UN restrictive measures against the Juche regime, promising that if these demands are met, the DPRK will be ready to curtail its nuclear missile program. For its part, the current Trump administration in the US will demand that Pyongyang first destroy its nuclear missiles before the global community will allow sanctions to be lifted. The prolonged negotiations will continue until the end of Donald Trump's presidential term, with the hope that a more cautious politician will come to power in the US, with whom the terms of lifting sanctions on the Juche regime can be renegotiated. In the meantime, North Korea will continue to periodically remind us that Pyongyang possesses serious weapons. As the author might suggest, the demonstrative statements about the alleged "winding down" of the peace process and the resumption of nuclear warhead development will be made in order for US citizens, frightened by the resumption of Korean nuclear testing, to influence their government so that the Trump administration will speed up the process of negotiations with the DPRK.

One of Kenneth Waltz's theses also speaks in favors of this scenario: a country that has been able to build up its nuclear capabilities to the necessary level to ensure a reliable protection of state sovereignty will begin to develop other kinds of weapons [5]. It was just in November that North Korea tested "cutting-edge" weapons. Official North Korean media do not specify the weapons in question, but the test was attended by the country's leader, Kim Jong-un, which indicates the importance of the successful development of the tested weapons to the country's leadership [11].

North Korea's neighbors have little faith in disarmament. Japan, for example, has planned a record military budget for 2019. Tokyo has allocated ¥5.3 trillion (\$47 billion) for the defense sector, an increase of 2.1% over the previous annual military budget [11]. Japan plans to spend a portion of the military budget on acquiring two Aegis ground-based missile defense systems. In addition, Tokyo intends to buy the SM-3 Block IIA sea-based

missile defense systems, which the Japanese military is developing together with its American partners.

South Korea's military, despite a series of meetings between Moon Jae-in and Kim Jong-un, has also requested a record budget for 2019. The government has agreed to allocate 46 trillion 700 billion won (more than 41 billion dollars) for the country's defense. Compared to the 2018 defense budget, South Korean parliamentarians approved a budget that is as much as 8.2 per cent higher than last year's.

Second scenario. Under the second scenario, North Korea would indeed give up nuclear weapons in exchange for a complete lifting of sanctions by the international community. Indirect evidence of the likelihood of this scenario materializing is Kim Jong-un's statement disseminated by the media, allegedly made during the April 27, 2018 summit of the two Koreas, where the North Korean leader said the country was interested in carrying out reforms similar to the economic reforms in Vietnam in 1986 [12]. However, according to the author, such a scenario will only be possible if the talks on the country's denuclearization return in the Six-Party format (Russia, China, the US, Japan, the two Koreas). The Kim representative would require written promises from the US not to interfere in the internal affairs of the DPRK, to remove US bases from South Korea, and to stop regular joint military exercises between Seoul and Washington, which have always drawn the ire of North Korea. China could act as guarantor of the agreement, possibly Russia, if Moscow is willing to pay more attention to the problem than it does today [13].

This scenario seems, on the one hand, to be most beneficial for the great powers because, first, the club of "old" nuclear powers would prove its ability to contain nuclear proliferation and, second, the "security dilemma" we spoke of earlier would be resolved. On the other hand, if the threat of nuclear war disappears, then US allies may raise the question of the irrelevance of US forces on Japanese and South Korean territory. Furthermore, the DPRK's new position would make the country heavily dependent on the guarantors of the agreement, i.e. China and possibly Russia.

Conclusion

Taking into account both the domestic and international circumstances, it can be assumed that the current degree of the negotiation process will not lead to complete denuclearization of the Korean peninsula any time soon. The author is inclined to believe that Pyongyang will indeed stop its nuclear tests, but will not give up its nuclear weapons. North Korea will continue to put its national interests above the interests of the world community in order to protect its sovereignty. Nuclear weapons are the only trump card

that Pyongyang uses in its negotiations with South Korea, Japan and the US. Abandoning the nuclear umbrella will make it very difficult for Kim Jong-un to retain power. The Juche regime, which has become isolated from the international community because of its domestic and foreign policies, should, in the author's view, reduce its military activity to a minimum so that Pyongyang's neighbors have objective evidence that the DPRK is really ready to normalize relations with its neighbors. We have observed that the Trump administration is not ready to change its demands even if North Korea threatens to derail the negotiation process, so, as the author suggests, Pyongyang needs to change its tactics in the international arena.

REFERENCES

[1] Top 20 global financial centres. Access mode: URL: <https://finance.rambler.ru/economics/33814939-top-20-mirovyhfinansovyhtsentrov>. Accessed 26.01.2021.

[2] Kim Jong-un studied in Switzerland longer than previously thought. Access mode: URL: <https://www.kp.ru/online/news/1136413/>. Accessed 22.02.2021

[3] Kim Jong-un addressed the parade and showed off a new missile. Access mode: URL: <https://inosmi.ru/fareast/20120415/190561195.html> Accessed 28.01.2021.

[4] Why we'll soon be pining for the Cold War. Access mode: URL: https://globalaffairs.ru/number/n_12061 Accessed 14.01.2021.

[5] Waltz K.N. The Spread of Nuclear Weapons: More May Be Better. - London: International Institute for Strategic Studies, 1981. – P.32.

[6] Japanese Government Approves Record Defence Spending. Access mode: URL: <https://www.rbc.ru/rbcfreenews/5a3c91059a79471e1a13bb85>. Accessed 03.02.2021.

[7] Official Web Site of the United Nations. Access mode: Accessed 26.01.2021. URL:<https://www.un.org/securitycouncil/ru/content/resolutions-adopted-security-council-2017>

[8] Official website of the Bank of Korea. Economic Statistics System. Access mode: URL: http://ecos.bok.or.kr/flex/EasySearch_e.jsp. Accessed 18.01.2021.

[9] Trump has threatened to “totally destroy” the DPRK if the US is threatened. Access mode: URL: <https://ria.ru/world/20170919/1505091865.html>. Accessed 22.01.2021.

[10] Mearsheimer J.J. The tragedy of great power politics. - New York: W.W.Norton & Company, 2001. - 592 p.

[11] DPRK renounced nuclear tests. Access mode: URL: <https://ria.ru/20180421/1519121072.html>. Accessed 21.01.2021.

[12] Галиев А.А., Сакенова А.М. Южная Корея: опыт социально-политической модернизации. (South Korea: the experience of socio-political modernization). // Известия КазУМОиМЯ им. Абылай хана. Серия «Международные Отношения и Регионоведение». –2018. – №1 (19).

[13] North Korea tested “cutting-edge weapons”. Access mode: URL: <https://www.ridus.ru/news/287497>. Accessed 01.03.2021.

ВНЕШНЯЯ ПОЛИТИКА КНДР ПОСЛЕ ПРИХОДА К ВЛАСТИ КИМ ЧЕН ЫНА

Тагоев А.¹,

¹магистрант 2 курса специальности «Международные отношения»,
КазУМОиМЯ им. Абылай хана, Алматы, Казахстан
e-mail: atagoev2@gmail.com

Аннотация. В данной статье автор, опираясь на неореалистический подход в теории международных отношений, исследует место Северной Кореи в системе политических отношений Азиатско-Тихоокеанского региона. Автор делает акцент на анализе современной внешней политики Северной Кореи, а также позиции международного сообщества по вопросу денуклеаризации Корейского полуострова. Стоит добавить, что в статье анализируется влияние администрации президента США Трампа на внешнеполитические шаги Пхеньяна. Среди основных причин изменения внешней политики КНДР автор выделяет санкционное давление великих держав на Пхеньян через ООН, бескомпромиссную позицию Дональда Трампа по вопросу ядерного разоружения Северной Кореи, а также тот факт, что в целом Ким Чен Ын успешно завершил ядерную программу, поэтому нет смысла развивать ее дальше. Затем автор, используя метод сценарного прогнозирования, делает два предположения о дальнейшем развитии переговорного процесса между Пхеньяном и Вашингтоном, начавшегося в 2018 году. Первый прогноз, основанный на идеях неореалистов Мирхеймера Д. и Вальса К., предполагает, что Северная Корея не откажется от ядерного оружия, так как полная денуклеаризация страны угрожает подорвать стабильность режима Ким Чен Ына. Второй прогноз исследует вероятность того, что Ким Чен Ын откажется от ядерного оружия и проведет экономические реформы, аналогичные тем, которые проводились во Вьетнаме в 1980-х годах, чтобы сделать экономику КНДР частью капиталистической системы.

Ключевые слова: Внешняя политика КНДР, ядерная ракетная программа КНДР, денуклеаризация Корейского полуострова, неореализм в международных отношениях, Азиатско-Тихоокеанский

регион, дилемма безопасности, санкции ООН, экономические показатели КНДР, холодная война, китайская дипломатия.

КИМ ЧЕН ЫН БИЛІККЕ КЕЛГЕННЕН КЕЙІНГІ КХДР СЫРТҚЫ САЯСАТЫ

Тагоев А.¹,

¹Магистрант 2 курс мамандығы ӘБ,
ҚазХҚжӘТУ Абылай хан, Алматы, Қазақстан
e-mail: atagoev2@gmail.com

Аннотация. Бұл мақалада автор халықаралық қатынастар теориясындағы нео-реалистік көзқарасқа сүйене отырып, Солтүстік Кореяның Азия-Тынық мұхиты аймағының саяси қатынастар жүйесіндегі орнын зерттейді. Автор Солтүстік Кореяның қазіргі сыртқы саясатын, сондай-ақ Корея түбегін ядролық қарусыздандыру мәселесі бойынша халықаралық қоғамдастықтың ұстанымын талдауға баса назар аударады. Айта кету керек, мақалада АҚШ президенті Трамп әкімшілігінің Пхеньянның сыртқы саяси қадамдарына әсері талданады. КХДР сыртқы саясатының өзгеруінің негізгі себептерінің бірі ретінде автор ұлы державалардың БҰҰ арқылы Пхеньянға санкциялық қысымын, Дональд Трамптың Солтүстік Кореяның ядролық қарусыздануы туралы ымырасыз ұстанымын, сондай-ақ тұтастай алғанда Ким Чен Ын ядролық бағдарламаны сәтті аяқтағанын атап көрсетеді, сондықтан оны одан әрі дамытудың қажеті жоқ. Содан кейін автор сценарийді болжау әдісін қолдана отырып, 2018 жылы басталған Пхеньян мен Вашингтон арасындағы келіссөздер процесінің одан әрі дамуы туралы екі болжам жасайды. Бірінші болжам Нео-реалистік идеяларға негізделген Мирхеймер Д. және Вальса к., Солтүстік Корея ядролық қарудан бас тартпайды деп болжайды, өйткені елдің толық ядролық қарусыздануы Ким Чен Ын режимінің тұрақтылығына нұқсан келтіреді. Екінші болжам Ким Чен Ынның ядролық қарудан бас тарту ықтималдығын зерттейді және 1980 жылдары Вьетнамда жүргізілген экономикалық реформаларды КХДР экономикасын капиталистік жүйенің бір бөлігіне айналдыру үшін жүргізеді.

Тірек сөздер: КХДР сыртқы саясаты, КХДР ядролық зымыран бағдарламасы, Корей түбегінің ядролық қарусыздануы, халықаралық қатынастардағы неореализм, Азия-Тынық мұхиты аймағы, қауіпсіздік дилеммасы, БҰҰ санкциялары, КХДР экономикалық көрсеткіштері, қырғи қабақ соғыс, Қытай дипломатиясы.

Статья поступила 18.03.2021

УДК 32 (327)

DOI 10.48371/ISMO.2021.43.1.013

ПРОБЛЕМЫ МИРОТВОРЧЕСТВА В XXI ВЕКЕ

Секен Д.Қ.¹

¹магистрантка 2-го курса Университета Международного Бизнеса
г.Алматы, Республика Казахстан
e-mail: dariga.seken@gmail.com

Аннотация. Миротворчество является одним из основ Организации Объединенных Наций и было, есть и будет важнейшим инструментом установления прочного мира в истерзанных войной обществах. Данная статья посвящена защите гражданского населения (ПОС) в контексте миссий ООН по поддержанию мира (ОПМ). Нынешние мандаты ООП оцениваются с учетом этого нового акцента на ООП как наиболее важной задаче мандата миссии. Международная система во многом изменилась со времени первого развертывания миротворцев в 1948 году; появились новые действующие лица и задачи, а также изменились мандаты. 21 – й век несет с собой огромные вызовы миру и безопасности международного сообщества, и миротворчество должно будет решить многие из этих проблем.

Ключевые слова: миротворчество, Устав, ООН, холодная война, ЮНТАК, миротворец, Могадишо.

Миротворчество - это дитя холодной войны, порожденное разочарованием Организации Объединенных Наций - своей неспособностью обеспечить мир, как это предусмотрено в ее уставе. Устав и его стремление сделать больше для того, чтобы повлиять на ход международного вооруженного конфликта, чем просто посредничество и примирение на расстоянии. Миротворчество — это « во многих отношениях обращение вспять использования военных персонал, предусмотренный Уставом. Его практикующие не имеют врагов, не должны побеждать и могут применять силу только в целях самообороны. Его эффективность зависит от добровольного сотрудничества». В 1988 году миротворческие силы ООН были удостоены Нобелевской премии мира. Имея в своем активе длинный список успехов, миротворчество, возможно, является лучшим изобретением ООН. Однако, как продукт своего времени, миротворчество должно было измениться после окончания холодной войны. С 1989 года она сбросила оковы холодной войны и значительно расширила диапазон и темпы своей деятельности [1]. Миротворцы ООН больше не ограничиваются тихим наблюдением

за границами, как в Кашмире с 1949 года, и не выполняют несколько более деликатных задач по урегулированию конфликтов, как в Ливане с 1978 года, а теперь участвуют в сложных учениях по национальному строительству, которые расширили границы как теории, так и практики миротворчества. Как выразился новозеландский миротворец, «дни, когда люди появлялись с добрыми намерениями, в голубых беретах и с урезанным обедом, прошли». Окончание холодной войны также привело к появлению множества новых игроков в миротворчестве. Для многих из этих «новых миротворцев» участие в них впервые сопряжено с большими трудностями не только потому, что они новички в миротворчестве, но и из-за драматических изменений, которые претерпело миротворчество.

Новые миротворцы в широком смысле определяются как те государства, которые с 1989 года впервые в своей истории приняли участие в миротворческой миссии ООН. Сорок девять государств относятся к этой категории. Таким образом, более половины нынешних примерно 80 миротворцев ООН являются «новыми». Перечисляются все новые лица, предоставляющие войска, военных наблюдателей или гражданскую полицию, независимо от размера или характера их вклада.

Последствия участия в новом миротворчестве для государств, впервые участвующих в нем, огромны. Политические и конституционные сложности могут задерживать, ограничивать или исключать их участие; предлагаемый военный или иной персонал может не быть обучен или оснащен для поддержания мира; правительства могут не захотеть принять его. Командование и контроль ООН над своими силами; общественное мнение может не мириться с потерями или терпеть тонкости, двусмысленности и разочарования миротворчества; и по целому ряду причин новые миротворцы на местах могут не сформироваться. Не имея опыта и подготовки «старых» миротворцев, новички были брошены в миротворческое предприятие, как только его границы расширились, его содержание значительно расширилось, а некоторые из его прежних норм и предположений были поставлены под сомнение. В некотором смысле все участники нового миротворчества являются новыми миротворцами, поскольку они сталкиваются с в значительной степени незнакомым типом деятельности. Новые миротворцы должны были немедленно усвоить все уроки миротворчества. Поскольку традиционный характер миротворчества, возможно, это дает старым миротворцам решительное преимущество, оставаясь основой, на которой действует и новое миротворчество. Это было особенно очевидно в Сомали, где незнание или скептицизм в

отношении традиционного подхода к миротворчеству, особенно среди американского персонала, были одним из факторов, которые вовлекли ЮНОСОМ II в операции по принуждению к миру, к которым она не была готова. Как следствие, в докладе Комиссии ООН по расследованию событий в Могадишо в 1993 году было рекомендовано, чтобы все будущие миссии ООН включали опытных миротворцев. Новые миротворцы, по крайней мере теоретически, должны выполнять те же задачи, что и более опытные. Однако отдельные командующие силами ООН могут поручать новым миротворцам менее сложные задачи либо по просьбе своего правительства, либо по оперативным соображениям, либо потому, что известно, что войска не способны выполнять более сложные задачи. Например, Японские силы самообороны контингент в ЮНТАК не был направлен в опасные районы из-за конституционных ограничений на применение силы в целях самообороны. Это не означает, что все новые миротворцы являются менее боеспособными военными силами, чем старые. Даже хорошо оснащенные и обученные военные такой высокоразвитой страны, как Япония, могут запутаться в тонкостях и тонкостях нового миротворчества. В Камбодже японские войска, как сообщается, испытали «первоначальное замешательство и длительный период вымогательства».

Сложность новой миротворческой деятельности обусловлена также многонациональным характером миссии [2]. ЮНТАК, самая интернациональная из всех миссий на сегодняшний день, наряду со своей передовой миссией, ЮНАМИК, включала в свои воинские контингенты 34 национальности. 32 среди его гражданской полиции. В общей сложности персонал ЮНТАК был набран из более чем 100 стран. ВСООНЛ, напротив, за все свои 17 лет имели не более 14 стран-участниц, большинство из которых были опытными старыми миротворцами. Таким образом, новые операции по поддержанию мира столкнулись с многочисленными проблемами, возникающими из-за большего сочетания возможностей, процедур, оборудования, языка, обычаев и этноса. В то время как в своих прежних миротворческих операциях ООН могла позволить себе быть более избирательной в обеспечении разумного сочетания возможностей и национальностей, сегодня, когда миротворцев не хватает для конкретных миссий, у ООН не может быть иного выбора, кроме как принять все, что ей предлагают. Это привело к неизбежному снижению стандартов. Иногда ООН была вынуждена сознательно согласиться контингенты, которые были далеки от оптимальных по своей подготовке, опыту или оснащению. Как сокрушался сам Генеральный секретарь, «Вы должны принять второстепенных, а если не второстепенных, то и третьестепенных» в

новом миротворчестве. В некоторых случаях коррупция, нарушения прав человека и грубое поведение выделяют такие силы, а не их вклад в дело мира. Развертывание таких войск требует большей способности и способности к адаптации со стороны каждого компонента и национального контингента, а также более высокой дипломатичности, навыки со стороны руководителя миссии и командующего силами [3]. Дополнительным осложнением является то, что командующие ООН не имеют дисциплинарной власти над находящимися под их командованием иностранными силами и должны полагаться на добрую волю каждого командующего контингентом для обеспечения соблюдения дисциплины.

Сегодня участие постоянных членов Совета Безопасности повышает престиж большинства миссий, повышает их политическую чувствительность, поощряет большее внимание прессы и повышает ожидания—возможно, компенсируя преимущества большего потенциала сил, более сильной политической поддержки и повышенного престижа. Все эти соображения делают новое миротворчество не только более сложным, но и значительно более опасным, чем старое. Военные ООН потери возросли в десять раз в период с 1991 по 1994 год, хотя численность развернутого персонала возросла лишь в восемь раз. Из 33 погибших с января 1992 года по декабрь 1993 года, 16 были убиты в районах где нет органов государственной власти существовал де-факто или когда такие власти были не в состоянии поддерживать порядок и, следовательно, выполнять свои обязанности по защите лиц, находящихся под их юрисдикцией. 29 пострадали от огнестрельных ранений, а имеются основания для считать, что по крайней мере 6 нарочно казнили. В 1993 году там было 11 погибших среди гражданского миротворческого персонала. Одним из следствий этих тенденций является усиление «нормальной тенденции контингентов обращаться за руководством из своих собственных столиц». Хуже всего это проявилось в Сомали, где итальянцы, а также другие контингенты, как известно, искали указаний из дома, а затем отказались действовать в соответствии с директивами командующего ООН. Как опытные миротворцы, итальянцы должны были знать лучше, и их командующий контингентом был отозван по просьбе ООН [4]. Как Икбал Риза отмечает: «Беспокойство стран, предоставляющих войска, по поводу безопасности их войск вполне понятна, но очевидно, что вмешательство в операции только увеличивает опасность для личного состава операции в целом». В Камбодже забота японского правительства о сохранении жесткого контроля над своими войсками означала, что каждое задание, запрос или приказ должны были

передаваться в Токио для разрешения. Еще одним следствием является недовольство внутри страны миротворческой миссией, особенно в эти дни быстрой коммуникации и насыщенности телевизионного освещения. Смертельные случаи среди миротворцев могут инициируют требования вывода войск, дебаты о характере миротворчества и призывы к подотчетности. В качестве примера можно привести реакцию на гибель нескольких бельгийцев в Руанде. Хотя болгарское общественное мнение и болгарский парламент были единодушны в поддержке отправки войск в Камбоджу, гибель нескольких из них оказала сильное давление на их вывод. Фактический вывод войск встречается редко, но случается. Новые миротворцы Танзания и Уганда вышли из состава ЭКОМОГ в Либерии. Самый известный вывод войск было ли это так, что США, а за ними и большинство их западных союзников, из Сомали после убийства нескольких ее военнослужащих в 1993 году в Могадишо. Третье следствие тестирования новой среды состоит в том, что она более резко показывает различия в возможностях различных контингентов. Лучше оснащенные и обученные войска, как правило, из западных государств, лучше способны защищать себя и выполнять другие аспекты нового миротворчества, в то время как менее способные являются более уязвимыми и менее самостоятельными. Это имело все меньшее значение напряженная обстановка старого миротворчества, но в новом миротворчестве она может обострить отношения между контингентами, поставить под угрозу целостность сил и даже поставить под угрозу аспекты миссии.

Сейчас, когда завершились несколько самых крупных и амбициозных миссий после окончания холодной войны (в частности, в Камбодже, Сальвадоре, Мозамбике и Сомали) и на горизонте не появилось ни одной крупной миссии, расцвет миротворчества, возможно, уже прошел. ООН, имеющая неоднозначный послужной список успехов и неудач и страдающая от ошеломляющего финансового дефицита, сталкивается с периодом консолидации и пересмотра своей миротворческой деятельности [5]. Тем не менее миротворчество в достаточной мере доказало свою ценность при надлежащем его выполнении и подтвердило свое место в качестве основного инструмента урегулирования конфликтов предотвращение, управление и разрешение в определенных обстоятельствах. Поэтому он, скорее всего, останется в репертуаре ООН в обозримом будущем. В Африке и на ближнем востоке достаточно конфликтов без присмотра Одни только советские республики сохраняют оккупацию миротворцев в следующем столетии. ООН предпринимает серьезные усилия по реформированию своего миротворческого потенциала как в штаб-квартире ООН, так и на местах. Департамент операций по поддержанию

мира был реорганизован и расширен, Оперативная комната теперь работает 24 часа в сутки, и начато формирование резервных сил. Финансовые ограничения и проблемы, связанные с более широкой системной реформой ООН, по-прежнему будут сдерживающими факторами. Даже если произойдут крупные события, такие как создание ООН собственных сил быстрого реагирования или иного военного потенциала, всемирный орган и другие международные организации, занимающиеся миротворчеством, все равно будут нуждаться в вкладе новых миротворцев. В то время как ООН следует настоятельно рекомендовать и оказывать ей помощь в дальнейшем укреплении ее собственного потенциала, расширение и активизация национальных усилий, особенно усилий новых миротворцев, будут столь же важны для будущего нового миротворчества.

ЛИТЕРАТУРА

[1] Kondocho B. *International Peacekeeping*. – NY-L: Routledge, 2007. - 610 p.

[2] Шаймарданова З.Д. Трансформация подходов к обеспечению безопасности // *Известия КазУМОиМЯ имени Абылай хана*”, серия “Международные отношения и регионоведение”. - 2018. - № 4.- С.7-13.

[3] Autesserre S. *The Crisis of Peacekeeping. Why the UN Can't End Wars* // *Foreign Affairs*. – 2019. - January/February.

[4] Райымбекова А. Халықаралық қақтығыстарды реттеудегі медиаторлық қызмет // *Известия КазУМОиМЯ имени Абылай хана*”, серия “Международные отношения и регионоведение”. 2018. - № 3. - 81-85 бб.

[5] Shaimardanova Z.D. *Globalization vs deglobalization or reglobalization?* // *Известия КазУМОиМЯ им. Абылай хана. Серия «Международные Отношения и Регионоведение»*. - 2020. - № 4 (42).

REFERENCES

[1] Kondocho B. *International Peacekeeping*. - NY-L: Routledge, 2007. - 610 p.

[2] Shaimardanova Z.D. *Transformatsiya podkhodov k obespecheniyu bezopasnosti. (Transforming approaches to security)*. // *Izvestiya KazUMOiMYa imeni Ablai khana*”, seriya “Mezhdunarodnyye otnosheniya i regionovedeniye”. - 2018. - № 4.- S.7-13.

[3] Autesserre S. *The Crisis of Peacekeeping. Why the UN Can't End Wars* // *Foreign Affairs*. – 2019. - January/February.

[4] Rayymbekova A. *Khalykaralyk kaktygystardy retteudegi mediatorlyk kyzmet. (Mediation in the settlement of international conflicts)*. // *Izvestiya KazUMOiMYa imeni Ablai khana*”, seriya “Mezhdunarodnyye

otnosheniya i regionovedeniye”. 2018. - № 3. - 81-85 bb.

[5] Shaimardanova Z.D. Globalization vs deglobalization or reglobalization? // Izvestiya KazUMOiMYa imeni Ablai khana”, seriya “Mezhdunarodnyye otnosheniya i regionovedeniye”. –2020. – № 4 (42).

XXI ҒАСЫРДАҒЫ БІТІМГЕРШІЛІК МӘСЕЛЕЛЕРІ

Секен Д.Қ.¹

¹Халықаралық Бизнес Университетінің 2 курс магистранты
Алматы, Қазақстан, E-mail: dariga.seken@gmail.com

Аңдатпа. Бітімгершілік Біріккен Ұлттар Ұйымының соғыстан зардап шеккен қоғамдарда берік бейбітшілік орнату негіздерінің маңызды құралдардың бірі болып табылады. Бұл мақала БҰҰ-ның бейбітшілікті қолдау жөніндегі миссиялары контекстінде бейбіт тұрғындарды қорғауға арналған. ООР-тің қазіргі мандаттары ООР-ке осы назарды жаңа миссия мандатының ең маңызды міндеті ретінде бағалайды. Халықаралық жүйе 1948 жылы алғашқы бітімгерлерді орналастырғаннан бері көп өзгерді; жаңа актерлер мен міндеттер пайда болды, мандаттар да өзгерді. 21-ші ғасыр халықаралық қоғамдастықтың бейбітшілігі мен қауіпсіздігіне орасан зор сын-қатерлер әкеледі және бітімгершілік осы проблемалардың көбін шешуге тиіс болады.

Тірек сөздер: бітімгершілік, Жарғы, БҰҰ, қырғи қабақ соғыс, ЮНТАК, бітімгер, Могадишу.

THE CHALLENGES OF PEACEKEEPING IN THE 21ST CENTURY

Seken D.K.¹

¹2nd year master student at University of International Business
Almaty, Republic of Kazakhstan
E-mail: dariga.seken@gmail.com

Abstract. Peacekeeping is one of the pillars of the United Nations and has been, is and will continue to be an essential tool for establishing lasting peace in war-torn societies. This article focuses on the protection of civilians in the context of UN peacekeeping missions. The international system has changed in many ways since the first deployment of peacekeepers in 1948; new actors and tasks have emerged, and mandates have changed. The 21st century brings with its enormous challenges to the peace and security of the international community, and peacekeeping will have to address many of these challenges.

Key words: peacekeeping, Charter, UN, Cold War, UNTAC, peacekeeper, Mogadishu.

Статья поступила 20.03.2021

Абылай хан атындағы ҚазХҚжәнеӘТУ
ХАБАРШЫСЫ
«ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚАТЫНАСТАР және АЙМАҚТАНУ» сериясы

ИЗВЕСТИЯ
КазУМОиМЯ имени Абылай хана
серия «МЕЖДУНАРОДНЫЕ ОТНОШЕНИЯ и РЕГИОНОВЕДЕНИЕ»

BULLETIN
of Ablai Khan KazUIRandWL
series «INTERNATIONAL RELATIONS and REGIONAL STUDIES»

1 (43) 2021
ISSN 2411-8753 (Print)
ISSN 2710-3633 (Online)

Отпечатано в издательстве “Полилингва”
«Издательство не несет ответственности за содержание авторских материалов
и не предоставляет гарантий в связи с публикацией фактов,
данных результатов и другой информации»

Директор издательства:
Есенгалиева Б.А.

Компьютерная верстка:
Кынырбеков Б.С.

Подписано в печать 23.03.2021 г.
Формат 70x90 1/8. Объем 14.0 п.л. Заказ № 2007. Тираж 300 экз.
Отпечатано в издательстве «Полилингва»
КазУМОиМЯ имени Абылай хана

Издательство “Полилингва” КазУМОиМЯ имени Абылай хана
050022, г. Алматы, ул. Муратбаева, 200
Тел.: +7 (727) 292-03-84, 292-03-85, вн. 21-19
E-mail: kazumo@ablaikhan.kz, ablaikhan@list.ru